

TAVŞANLI KÜLTÜR VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Yerel Süreli Yayın
Yıl: 2 Sayı: 3 Ocak - Haziran 2012
Altı ayda bir yayınlanır

ISSN
2146-3174

SAHİBİ

Tavşanlı Araştırmaları Grubu Adına
Numan HATİPOĞLU
Tavşanlı Kaymakamı

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Ömer Faruk DİNÇEL

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
İsmail KARTAL

YAYIN KURULU

Hacer YILMAZ
Hasan EFE
İsmail KARTAL
Mecit AMİL
Mehmet ATABAY
Melahat ARSLAN
Mesut KOCAMAN
Mustafa GÖKTEKİN
Numan HATİPOĞLU
Orhan KASAP
Ömer Faruk DİNÇEL
Sabahattin DÜLGER
Yakup ÇELEBİ

İLETİŞİM

Tavşanlı Kaymakamlığı
KÜTAHYA
Tel: 0274. 614 10 09
Faks: 0274. 614 69 59
tavsanliarastirmalari@gmail.com
ismailkartal43@gmail.com
omerfarukdincel@gmail.com

BASKI
UYUM AJANS
ANKARA

Dergide yer alan yazı ve fotoğrafların sorumluluğu sahiplerine aittir. İzinsiz yazı, belge ve fotoğraf kullanılamaz.

T.C. TAVŞANLI KAYMAKAMLIĞI
ve TAVŞANLI BELEDİYE BAŞKANLIĞI
tarafından bastırılmıştır.

EDITÖRDEN

Tavşanlı Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi'nin üçüncü sayısında yine dopdolu bir içerikle sizlerle beraberiz. Bu sayıda farklı konuları ve çeşitli araştırma yazılarını siz okuyucularımızın istifadesine sunuyoruz.

Tavşanlı Kaymakamlığı Kültür ve Tarih Araştırmaları Komisyonu, kış dönemi münasebetiyle ara verdiği çalışmalarına yine bu yılın Nisan ayından itibaren devam etmeye başladı. Araştırmalar çerçevesinde Balıkköy ve çevresindeki köylerin birçoğunun alan araştırması tamamlandı. Bu araştırma döneminde yaklaşık 30 köyde daha çalışmanın yapılacağı düşünülürse Tavşanlı köylerinin 2/3'nün alan araştırması tamamlanmış olacak. Köylerde yaptığımız çalışmalar sırasında köylerle ilgili ilginç bilgilere ve detaylara rastlıyoruz. Bu çalışmaların neticesinde de köylere yönelik alan araştırmalarını içeren Tavşanlı köyleri kitabını çıkarmayı düşünüyoruz.

Tavşanlı Kent Müzesi hazırlıkları çerçevesinde köylerden müzelik eşyaların toplanmasına devam ediliyor. Bu tür eşyaların ve objelerin yanı sıra yok olmaya ve kaybolmaya yüz tutan orijinal sebze tohumlarımızın dahi muhafaza edilmesi düşüncesindeyiz. Bu çalışmaların halk nezdinde büyük ilgi uyandırdığını da görüyoruz. Kent Müzesi için yapılan hazırlık çalışmalarına sizlerden de destek bekliyoruz.

Dergimizin bu sayısında; **Halil Oral**, doğup büyüdüğü Kışlademirli Köyü'nü araştırdı. **Hasan Efe**, "Tavşanlı Ermenileri ve Rumları" adlı yazısıyla Osmanlı döneminde Tavşanlı'da yaşamış olan gayr-i müslimlerin durumlarını inceledi. **Yakup Çelebi** ise Tavşanlı'nın ünlü film yönetmeni Tepecikli Ahmet Uluçay ile ilgili biyografi türünde bir yazı kaleme aldı.

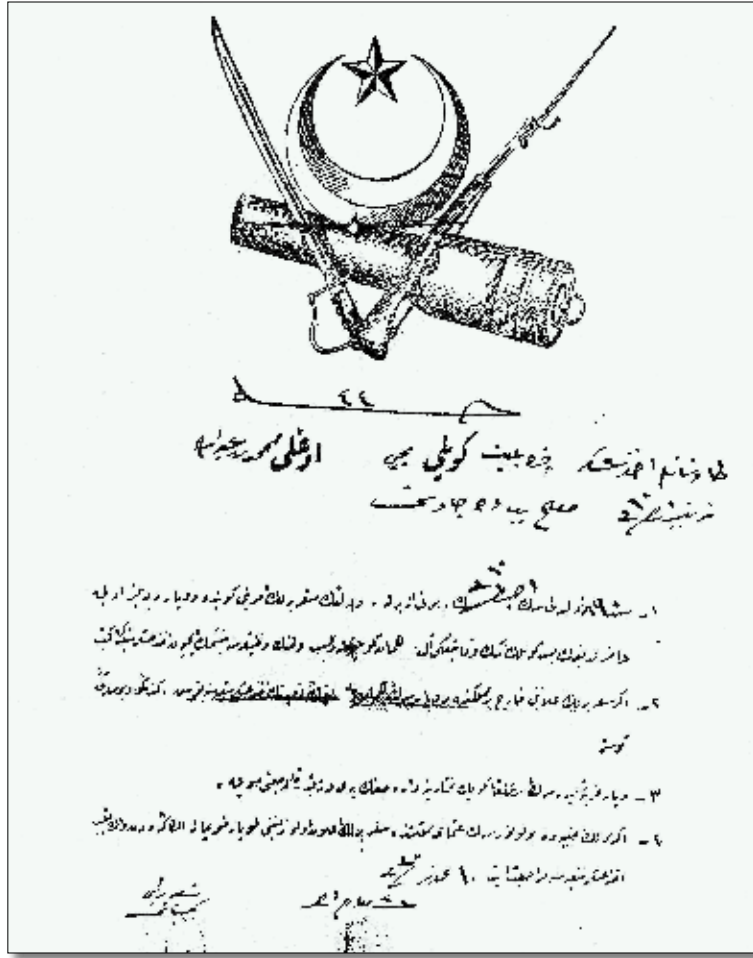
Mesut Kocaman, bu sayıda 'Ressam Suna Gürsoy Konuşlu Konağı' yazısını yazarak Tavşanlı'daki konak incelemelerini, **Mehmet Köse**'de Hüdâvendigâr Gazetelerinden derlediği "Osmanlı Basınında Tavşanlı" yazısıyla Tavşanlı araştırmalarını sürdürdü. **Orhan Kasap** ise musiki tadında bir yazı kaleme alarak Tavşanlı'da müzik kültürünün geçmişini ve geleceğini değerlendirdi. **İsmail Kartal**, "Kızılçukur Köyü ve Emir Sultan" yazısıyla Kızılçukur köyü'nün Bursa'da medfun olan Emir Sultan Hazretleri ve Erguvan Bayramı ile olan bağlantılarını tespit etti. **Mehmet İzmirlioğlu** "Tavşanlı'da Halk Oyunları" araştırmasıyla Tavşanlı kültür araştırmalarına önemli bir katkı sağlamış oldu.

Öğrenci Araştırmaları Bölümünde Tavşanlı Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinden **Mücahit Akyol**'un Tavşanlı'daki bazı eski adetler ile ilgili araştırması yer aldı. **Fevzi Coşgun** "Bir Tavşanlı Vardı" şiiriyle, **Ali Kayıhan** da "Köy Odaları" yazısıyla dergimizin bu sayısına katkı sağladılar. Biz de Tavşanlı Madenleri ve bu sayının Dosya konusu olan "19.Yüzyıl Nüfus Defterlerine Göre Tavşanlı Köylerinin Nüfus Durumu" konulu bir yazı dizisi hazırladık. Özellikle bahsi geçen köylerdeki şahıslar, üç kuşak önceki dedelerinin kaç yılında doğduklarını veya vefat ettiklerini bu yazı dizisinden öğrenebilecekler. İlgi çekeceğini düşündüğümüz bu yazının diğer bölümlerini de ileriki sayılarımızda bulabileceksiniz.

Dergide sizlerden gelecek araştırma ve inceleme yazılarına da yer vermeyi düşünüyoruz. Bu nedenle farklı konulardaki araştırma yazılarınızı fotoğraflarla da destekleyerek bizlere ulaştırın. Elinizdeki tarihi nitelikteki belge, bilgi, fotoğraf ve görsel malzemeleri bizimle paylaşmayı da unutmayın.

Dergimizin Temmuz-Aralık 2012 döneminde yayınlanacak olan dördüncü sayısında buluşmak ümidiyle...

Ömer Faruk Dinçel
Genel Yayın Yönetmeni

1914 YILINA AİT SEFERBERLİK KAĞIDI

Belgenin okunuşu:

Hane 44

Tavşanlı Ahz-ı Asker. Karapelit köylü Yahyaoğlu Mehmed bin Abdullah

Tertibat (1)310

Çavuş

1-Sene 89 (Miladi 1873) tevellüdlüsün. (1310/1894) Sen bunu ezberle. Devletin seferberlik emrini köyünde duyar duymaz evvelce hazırladığın beş günlük ekmek ve katığını al. Hemân köylünle birleş, vatanın vazifesine yetişmek için Ahz-ı Asker Şu'besine git.

2- Eger seferberlik i'lanını hâric bir memlekette duyarsan hemân bulunduğun kasabanın Ahz-ı Asker Şu'besine koş. Kendini ve pusulanı göster.

3- Diyar-ı gurbete gidersen mutlaka köyün muhtarına varacağın yeri ve ne kadar kalacağını söyle.

4- Eger memalik-i ecnebiye de bulunursan Osmanlı memleketinde seferberlik i'lan olunduğunu duyar duymaz (alayına) dön ve en yakın Ahz-ı Asker Şu'besine müracaat et. 10 Temmuz (1) 330

Şu'be Reisi Mülazım-ı Evvel

Binbaşı

Mühür

Mühür

Yorum:

Bilindiği üzere Birinci Dünya Harbi 1914 yılında başlamış ve 1918 yılında sona ermiştir. Savaşın başladığı yıllarda Osmanlı'nın nüfusu 29 milyondur. Savaş boyunca Osmanlı Devleti, 2 milyon 900 bin askerini silah altına almıştı. Savaşa katılan 1.050.000 askerimizden 400.000'i şehit oldu.

Yukarıdaki belge Tavşanlı'nın **Karapelit** köyünden Yahyaoğlu sülalesinden Abtullah'ın oğlu Mehmet'in 1914 yılına ait seferberlik kağıdıdır. 10 Temmuz 1914 tarihli belgeden Karapelitli Mehmet'in 1890 doğumlu olduğu, 1914 Yılında 24 yaşında iken seferberlik görevi içersinde askere çağrıldığı anlaşılmaktadır. Seferberlik emri gereğince daha önce hazırlanması gereken beş günlük ekmek ve katığı alıp vatan vazifesi için Askerlik Şubesine gitmesi gerektiği bildirilmektedir.

İçindekiler

S. No Konu

- 1 EDITÖRDEN
- 4 HABERLER
- 8 ARAŞTIRMA / TAVŞANLI MADENLERİ - *Ömer Faruk DİNÇEL*
- 14 KÜLTÜR / TAVŞANLI'DA HALK OYUNLARI - *Mehmet İZMİRLİOĞLU*
- 18 TAVŞANLI KONAKLARI / RESSAM SUNA GÜRSOY KONUŞLU KONAĞI - *Mesut KOCAMAN*
- 22 KÖY ARAŞTIRMALARI / KIŞLADEMİRLİ KÖYÜ - *Halil ORAL*
- 26 BİYOGRAFİ / KÖYDE YAŞAMIŞ BİR YÖNETMEN AHMET ULUÇAY - *Yakup ÇELEBİ*
- 30 ARAŞTIRMA / TAVŞANLI'DA EŞKİYALIK HAREKETLERİ
- 32 SANAT / TAVŞANLI'DA MÜZİK / *Orhan KASAP*
- 34 SANAT / TAVŞANLI'DA BİR OYMA SANATÇISI AHMET AYDIN
- 36 ARAŞTIRMA / OSMANLI BASININDA TAVŞANLI / *Mehmet KÖSE*
- 40 ARAŞTIRMA / TAVŞANLI ERMENİLERİ VE RUMLARI / *Hasan EFE*
- 48 DOSYA / 19. YY NÜFUS DEFTERLERİNE GÖRE
TAVŞANLI KÖYLERİ'NİN NÜFUS DURUMU - 1 / *Ömer Faruk DİNÇEL*
- 54 GEÇMİŞ ZAMAN / TAVŞANLI MÜZESİ VE MİLLİ EGEMENLİK PARKININ AÇILIŞI
- 56 GÖÇ / BİR GÖÇ HİKAYESİ: LENİNGRAD'DAN TAVŞANLI'YA
- 58 DİNİ HAYAT / KIZILÇUKUR KÖYÜ VE EMİR SULTAN / *İsmail KARTAL*
- 60 ÖĞRENCİ ETKİNLİKLERİ / TAVŞANLI ANADOLU LİSESİ MEHTER TAKIMI / *Mesut KOCAMAN*
- 62 TAVŞANLI'NIN YAŞAYAN DEĞERLERİ / *ORHAN KASAP*
- 66 ARAŞTIRMA / KÖY ODALARI - *ALİ KAYIHAN*
- 68 ÖĞRENCİ ARAŞTIRMALARI / TAVŞANLI'DA BAZI ESKİ ADETLER - *MÜCAHİT AKYOL*
- 70 ALBÜM / CEDDİN DEDEN NESLİN BABAN

KENT MÜZESİ ÇALIŞMALARI SÜRÜYOR

Tavşanlı'da kurulması düşünülen Kent Müzesi için altyapı hazırlıklarına devam ediliyor. Bu amaç doğrultusunda Tavşanlı'daki son kalaycı olan ve geçtiğimiz aylarda vefat eden Kalaycı Bayram Kumral'ın dükkanı orijinal bir şekilde kent müzesine taşınıp hatırası yaşatılacak. Varislerinden de alınan onay neticesinde müzeye kazandırılacak olan eşyaları ve dükkanın son durumunu görmek üzere 16 Mart 2012 Tarihinde Kaymakam Numan Hatipoğlu, Belediye Başkanı Mustafa Güler, İlçe Milli Eğitim Müdürü Sabahattin Dülger, Tavşanlı Araştırmaları Komisyonu üyesi Ömer Faruk Dinçel ve Kalaycı Bayram Kumral'ın damadı İsmail Bey, dükkanda incelemelerde bulundular.

*Kalaycı Bayram Kumral'ın dükkanında inceleme
(16 Mart 2012)*

TAVŞANLI ANADOLU LİSESİ MEHTER TAKIMI 'YETENEK SİZSİNİZ TÜRKİYE' PROGRAMINA KATILDI

Tavşanlı Anadolu Lisesi Tarih Öğretmeni Mesut Kocaman'ın girişimleriyle "Tarihini Seven Gençler Projesi" kapsamında öğrencilerden kurulan mehter takımı ulusal bir kanalda yayınlanan 'Yetenek sizsiniz Türkiye' programına katıldı.

İlk iki turdaki yarışmada büyük ilgi gören mehter takımı, üçüncü turda elenmesine rağmen izleyicilerin ve özellikle Tavşanlı halkının büyük beğenisini topladı.

TAVŞANLI'DA ŞEB-İ ARÛS TÖRENİ YAPILDI

Hazreti Mevlana Celaleddin Rûmî'nin 738.Vuslat Yıldönümü münasebetiyle 23 Aralık 2011 Tarihinde Tavşanlı'da "Aşk Ocağında Bir Gün" adıyla Şeb-i Arûs programı tertip edildi. Bu yıl ikincisi tertip edilen

Programda Tavşanlı Anadolu Lisesi Tarih Öğretmeni ve aynı zamanda Tavşanlı Kültür ve Tarih Araştırmaları Komisyonu üyesi Mesut Kocaman'ın Mevlana'nın hayatını anlatan konuşmasından sonra Mevlevi Ayini icra edildi.

KIBRIS GAZİMİZ VEFAT ETTİ

1953 Yılında Tavşanlı'da doğan Kıbrıs Gazisi Ali İhsan Gürsoy vefat etti. Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında 39. Tümenin 49. Mekanize Birliğinde asker olan ve Kıbrıs Savaşı'na katılıp gazi madalyası alan Ali İhsan Gürsoy, şubat ayında vefat etti. Gazimize Allah'tan (c.c.) rahmet, ailesine de başsağlığı diliyoruz.

KORE GAZİMİZ VEFAT ETTİ

Tavşanlı'ya bağlı Kavaklı Köyü'nün Benah (Uğurlu) Mahallesinde yaşayan 1929 yılı doğumlu Kore Gazisi Ali Rıza Tolun vefat etti. 83 yaşında vefat eden Tolun, askeri törenin ardından köy mezarlığına defnedildi. Gazimize Allah'tan (c.c.) rahmet, ailesine de başsağlığı diliyoruz.

Hastanede resimleri sergilenen ressamlar

HASTANE KORİDORLARINDA TAVŞANLI RESİMLERİ SERGİSİ

Tavşanlı Doç.Dr.Mustafa Kalemli Devlet Hastanesinde Hastane Başhekimisi Sabahattin Altıntaş'ın organize ettiği Tavşanlı Resimleri sergisi açıldı.

12 Aralık 2011 Tarihinde Hastane koridorlarında sergilenmek üzere ilçedeki ressamlar tarafından yapılan resimlerde Tavşanlı'nın çeşitli sokakları, caddeleri ve

manzaraları yer aldı. Hastaların kaldıkları mekanlarda güzel resimlerle moral motivasyonlarının sağlanması için yapılan bu resimler büyük ilgi gördü. Tavşanlı Kaymakamı Numan Hatipoğlu' da sergiyi gezerek hastane yönetimini bu başarılı projesinden dolayı tebrik etti.

GÜMÜŞ TAKI İŞLEMECİLİK KURSU DÜZENLENDİ

Tavşanlı Halk Eğitim Merkezi'nde Kuyumculuk Teknolojisi alanı altında yer alan mesleklerden **gümüş takı işlemeciliği** kursu düzenlendi.

Mart ve Nisan aylarını kapsayan günlerde düzenlenen kursta, ulusal ve uluslararası düzeyde standartlara uygun, her yaşta ve düzeydeki bireye mesleki yeterlilik kazandıracak eğitim ve öğretim imkanı sunulmuştur. Soğuk mine tekniğiyle takıların yüzeyini süsleme, hasır örme ve telkari tekniğiyle takı yapma gibi süreli modüllerden oluşan kurs toplam 216 saat sürmüştür.

*Tavşanlı Kaymakamı
Numan Hatipoğlu
kursiyerlerle birlikte*

*Tavşanlı Halk Eğitim
Müdürü Süleyman
Çelebi ve kursiyerler*

TOPRAK ALTINDAN TARİH FIŞKIRIYOR

Moymul mahallesinde Yukarı Cami ile Aşağı Cami arasındaki yolun parke döşemesi çalışmaları sırasında yol kenarından ve toprak altından mezar taşı çıktı.

Yaptığımız incelemeler neticesinde bu mezar taşının 1846 Yılında vefat ettiği anlaşılan Fatma Hatun adında bir kadına ait olduğu tespit edilmiştir. Mezar taşında Osmanlı Türkçesiyle şunlar yazılıdır; “Hüvel hayyül bâkî. Merhûme ve mağfûr lehâ. Cennetmekân Fâtıma Hâtûn. Rûhi-çün fâtiha. Sene 1262”

Fatma Hanıma ait mezar taşı-Moymul

KÖY ARAŞTIRMALARINA DEVAM EDİLİYOR

Tavşanlı Kültür ve Tarih Araştırmaları Komisyonu, Tavşanlı köylerindeki araştırmalarına devam ediyor. Proje kapsamında Balıköy ve çevresindeki köylerin büyük bir kısmının alan araştırması tamamlandı.

Kocayeri Köyündeki proje çalışmalarından bir görüntü

Kadı Mahallesindeki proje çalışmasından bir görüntü

Kocayeri Köyündeki proje çalışmalarından bir görüntü

Kocayeri Köyündeki proje çalışmalarından bir görüntü

Gevrekler köyündeki proje çalışmasından bir görüntü

Çobanlar köyündeki proje çalışmasından bir görüntü

TavĐanlı Madenleri

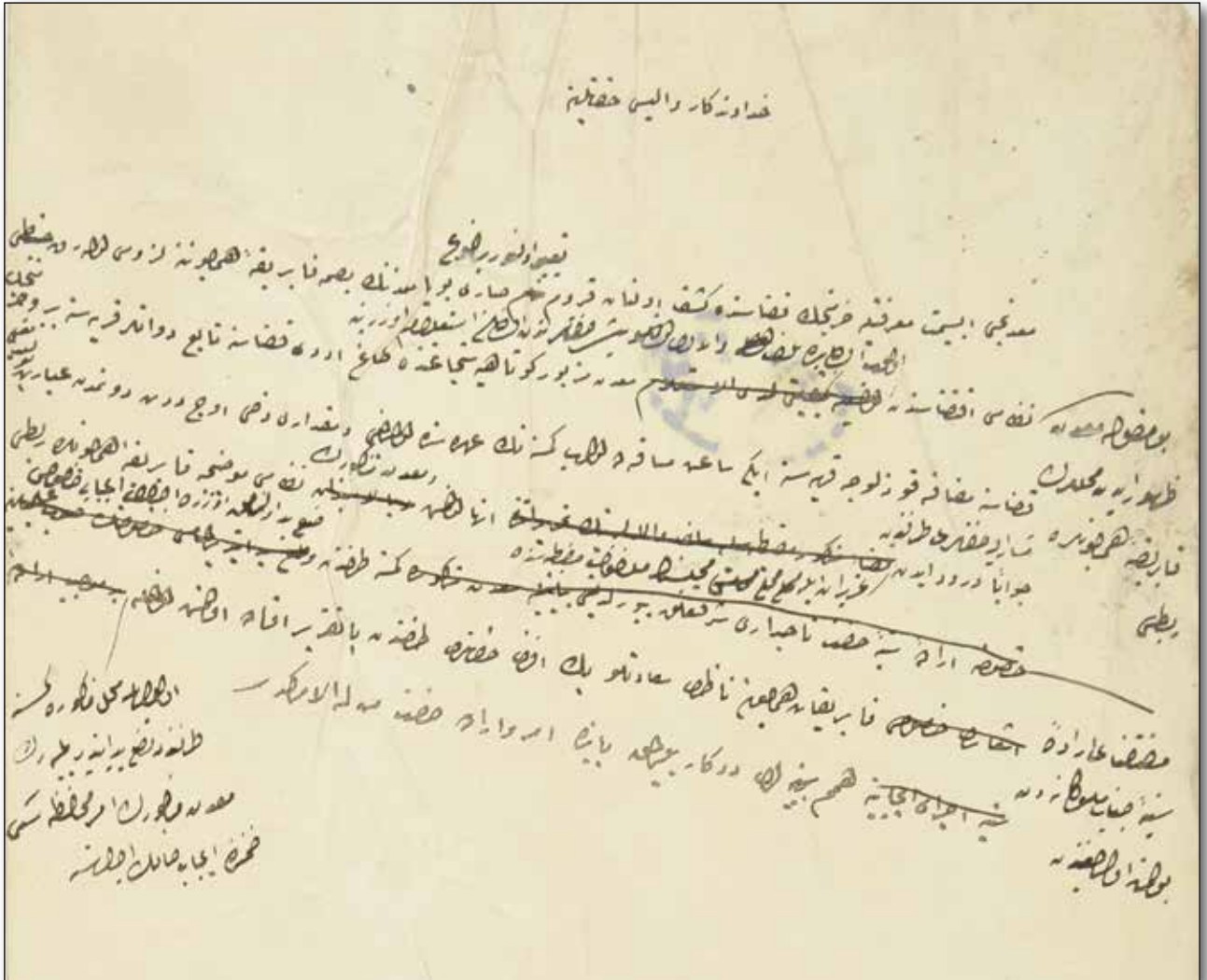
ÖMER FARUK DİNÇEL / Tarih Öğretmeni

Tavşanlı; zengin maden yataklarının bulunduğu bir coğrafyada yer almaktadır. Osmanlı döneminde çoğunu yabancıların işlettikleri bu maden yatakları Cumhuriyet döneminden itibaren yavaş yavaş Türk Vatandaşları tarafından işle-

tilmeye başlanmıştır. Günümüzde genel olarak Kütahya'da 34 tür maden bulunmaktadır. Tavşanlı ilçe sınırlarındaki en eski maden ocağı **Doğanlar köyü** arazisinde kalan ve krom cevherinin çıkartıldığı **Kocamaden**'dir.

TavĐanlı'da ilk Krom Cevherinin Bulunması

Tavşanlı ilçe sınırlarında yer alan ve Harmancık ilçesi sınırlarına da yakın olan **Doğanlar** ile **Kozluca** köyleri arasında bulunan sahada krom cevherinin ilk olarak 1848

Kocamaden'de ilk kromun bulunmasıyla ilgili belge (B.O.A. A.MKT.MHM. Dosya no:17. Vesika no: 91)

Kocamaden

yılında Amerikalı Jeolog Lawrance Smith tarafında bulunduğu birçok kaynakta zikredilmektedir (**Yurt Ansiklopedisi. Cilt 3. Sayfa 1696**). Maden yatakları konusunda son yaptığımız araştırmada ise bu sahada krom cevherinin bu tarihten 9 yıl önce yani **1839** yılında bulunduğu ortaya çıkmıştır. Üretim ise 1868 yılından itibaren yapılmaya başlanmıştır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivinde yer alan ve ilk defa tarafımızdan yayınlanan Hicri 12.04.1255 (12 Rebiülahir 1255) (Miladi: 25 Haziran 1839) Tarihli bu belgede (**A.MKT. MHM. Dosya no: 17. Vesika no: 91**) o dönemde Kütahya Sancağı'nın Dağardı kazasına günümüzde ise Tavşanlı'ya bağlı olan Doğanlar köyü ile Harmanlık kazasının Kozluca köyü yakınlarında kimseye ait olmayan üç-dört dönümlük bir arazide Krom bulunduğu ve bu maden yataklarının Fabrika-i Hümayuna bağlanmasının istendiği anlaşılmaktadır. Söz konusu belgede bulunan bu krom madeni için '**Sarı Boya tabir olunur**' şeklinde bilgi verilmiştir. O dönemde Krom madeninden 'Sarı Boya Madeni' olarak bahsedildiği anlaşılmaktadır. Bu maden cevheri, Kocamaden olarak bilinen yerde bulunmuştur.

Osmanlı Döneminde Tavşanlı'daki Maden Ocakları

Osmanlı döneminde 1894 Yılında hazırlanan Tavşanlı ve çevresindeki maden yataklarını gösteren harita (**HRT. 0905**) fermanlı ve ruhsatlı madenlerin birbirlerine olan yakınlıklarını ve durumlarını göstermek için hazırlanmıştır. Haritaya göre; Tavşanlı ve çevresi (Gümüş ve Domanıç Nahiyeleri de dâhil olarak) 6 maden sahasına ayrılmıştır. Buna göre;

Birinci saha: Nikola Kavade'nin Domanıç Nahiyesi'nin Kozcağız ve Sarıot köylerinde,

İkinci saha: Nikola Kavade'nin Tavşanlı ve Domanıç Nahiyelerindeki 6 Temmuz 1310 Tarihli ruhsatlı krom madenleri,

Üçüncü saha: Nikola Kavade'nin Gümüş Nahiyesi'ndeki 6 Haziran 1309 Tarihli ruhsatlı madeni,

Dördüncü saha: Avusturya tebaasından Mösyö Sefelder'in 25 Kanun-i sâni 1310 Tarihli ruhsatı olan krom madeni,

Beşinci saha: Beyoğlu Mutasarrıfı Atûfetlü Hüseyin Hasib Bey ve ortaklarına ait krom madeni,

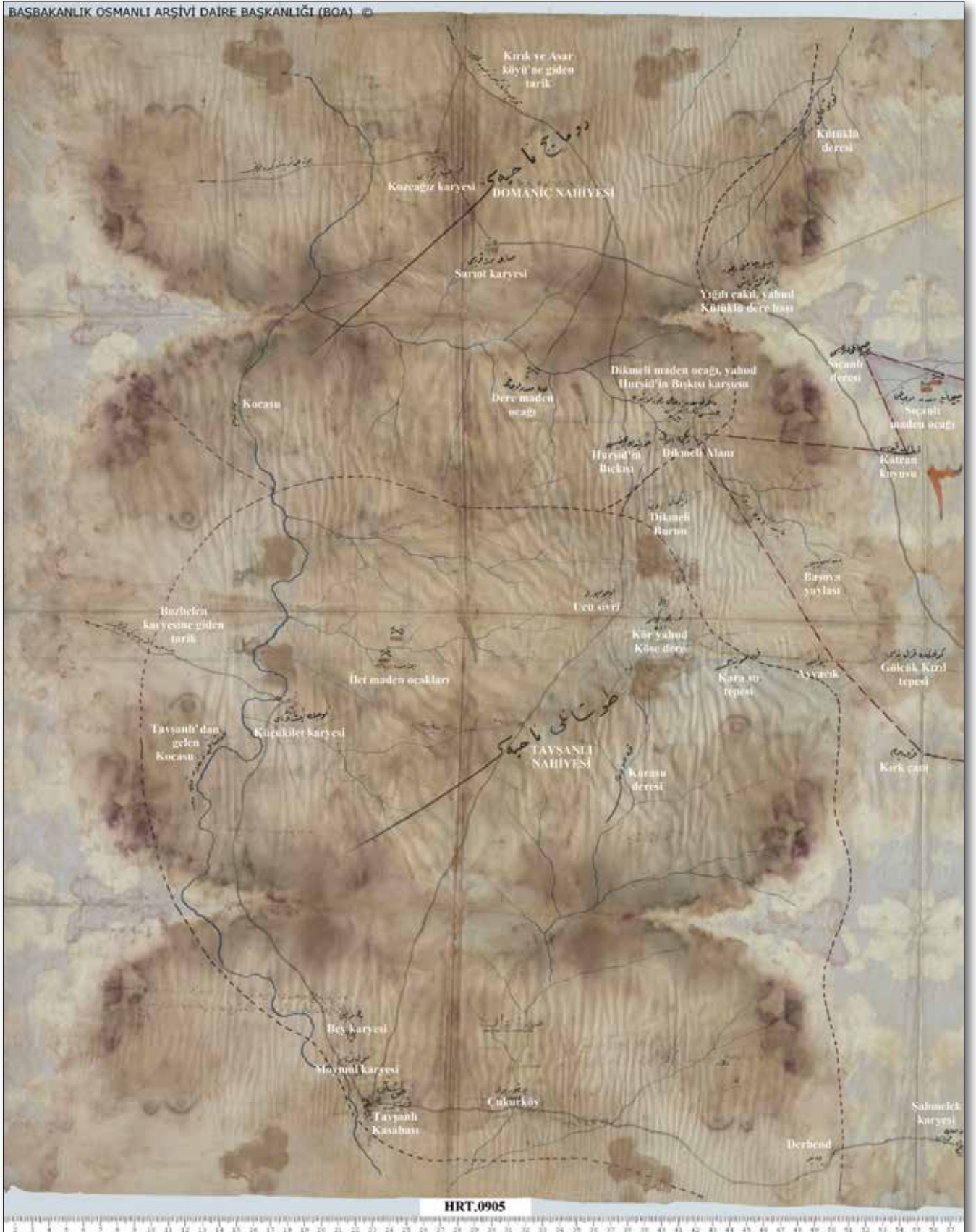
Altıncı saha: Tavşanlı'dan Müderris Abdullah Rüşdü ve ortakları

tarafından henüz ruhsatı olmayan işletilecek maden yataklarıdır.

Haritada ayrıca kesik çizgilerle nahiyelerin hududu, yeşil çizgiyle Beyoğlu Mutasarrıfı Hüseyin Hasib Bey ve ortaklarının 13 Nisan 1310 (25 Nisan 1894) ve 14 Teşrin-i sâni 1310 (26 Kasım 1894) Tarihli ruhsatlı madenin hududu, kırmızı çizgiyle de Nikola Kavade'nin ruhsatını aldığı madenlerin hududu gösterilmiştir.

Haritaya göre; Tavşanlı, Yaylacık Dağı, Domanıç Nahiyesi ile Gümüş Nahiyesi'nin batı sınırını da içine alan sahada birçok maden ocağının işletilmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar; Katranlık maden ocağı, Kapukaya maden ocağı, Kocaboğan maden ocağı, Kamışlı maden ocağı, Dere maden ocağı, Dikmeli maden ocağı (Hurşit'in bıçkısının karşısında), Sıçanlı maden ocakları, İlet (Büyükelet ve Küçükkelet /Tunçbilek) maden ocaklarıdır. Haritada verilen bu bilgiye dayanarak Tunçbilek'teki maden ocaklarının faaliyetinin 1894 yılına kadar gitmekte olduğu anlaşılmaktadır.

Manyezit cevheri Tavşanlı'da ilk kez Fransızlar tarafından çıkarılmıştır. İlk işleme yılı 1929'dur.

Maden haritası

Maden haritası

Akkaş Mehmed

Tavşanlı'da Kömürü İlk Bulan Kim?

Tavşanlı'da kömürü ilk bulanın kim olduğu konusunda iki şahıs ön plana çıkmaktadır; Bunlardan birisi Akkaş Mehmet, diğeri de Dönme Yusuf'tur.

Yaygın kanaate göre Tunçbilek'te kömür, 1869 yılında Tavşanlı'da doğan, 1906 veya 1907 yıllarında askerliğini Şimendifer Makinisti olarak yapan Akkaş Mehmet (Tunçbilek) tarafından, Gürağaç köyü'nün Kabaağaç mevkiinde Yağcıoğlu Mehmet Ağa'nın bağında bulunmuştur. 1941 yılında vefat eden Mehmet Tunçbilek'in soyadı, Tunçbilek Beldesi'ne isim olarak verilmiştir.

Osmanlı döneminde iltica ederek Rusya'nın Leningrad şehrinde önce İstanbul'a sonra da Tavşanlı'ya gelip yerleşen ve halk arasında Dönme Yusuf olarak bilinen şahsın da Tavşanlı'da kömürü ilk bulan kişi olduğu söylenmektedir. Dönme Yusuf'un torunu olan 1948 doğumlu Ayşe Gökçen, kendisiyle yaptığımız görüşmede; "Tavşanlı'da ilk kömürün olduğunu tespit edenin veya bulanın dedesi olduğunu, Tavşanlı'dan bir avuç taşı alıp İstanbul'a götürdüğünü, bu taşları İstanbul'da bir Alman mühendise gösterdiğini, Mühendis'in de ona "Evet bu kö-

Dönme Yusuf

mür, fakat bunun yanması için 25-30 sene daha var" diye söylediğini" bizlere ifade etmiştir.

Tunçbilek'te Dahıslar Tarafından Devletilen Maden Ocakları

Tunçbilek bölgesinde bulunan kömür sahaları ilk olarak şahıslara ait ruhsat ve imtiyazlarla işletilmeye başlanmıştır. 1924 yılında Milletvekili Nuri Conker ve Ispartalı Kıyas Bey, maden ocağını faaliyete geçirmişler, kendi kiremit fabrikalarına kömür temin etmişlerdir.

Bu ocak daha sonra Sümerbank'a devrolunmuştur. 1932-1934 yılları arasında Rıza Benli, Enver Üftadeoğlu, Ahmet Kabasakal, Hacı Hakkı Uyar, Yusuf Kabadayı, Emin Haraççı, Mesut Zeytinoğlu, Topal Mustafa Keskin, Mehmet Çelik, Ethem ve Sebahattin Serdaroğlu kendilerine ait ruhsatlarla çalışmışlardır. 1938'de Rıza Benli ocağı, Etibank tarafından devralınmıştır.

Devlet Tarafından Devletilen Maden Ocakları

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde şahıslar eliyle çıkartılan madenler, devlet eliyle ilk defa 16.02.1938 tarihinde Etibank'a bağlı olarak Değirmisaz işletmesinin kurulmasıyla başlamıştır.

18.05.1939 tarihinden itibaren de Tunçbilek işletmeleri faaliyete geçmiştir. Değirmisaz, Tunçbilek ve Soma'daki işletmelerin birleştirilmesiyle de Etibank'a bağlı "Mahdut Mes'uliyetli Garp Linyitleri İşletmesi Müessesesi" kurulmuş 15.09. 1957 tarihinden itibaren de TKİ (Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu) içerisinde yer almıştır.

01.01.1940 Tarihinde Garp Linyitleri İşletmesi (G.L.) kurulunca başlangıçta Balıkesir'de bulunan Müessese merkezi 07.07.1941 tarihinden itibaren Tavşanlı'ya nakledilmiştir.

Tavşanlı'daki Maden Yatakları

Tavşanlı ilçe sınırları içinden başta linyit olmak üzere krom, manyezit, mangan, barit, fluorit ve bütümlü sist gibi madenler bulunmaktadır. Tavşanlı sınırlarında yer alan, Balıköy yakınlarındaki Doğanlar köyü arazisinde yer alan Kocamaden yöredeki en eski maden yataklarından biridir. 1868'li yıllardan itibaren bu madenden krom cevheri çıkarılmaya başlanmıştır.

Osmanlı döneminde Domaniç'e Cumhuriyet döneminde de Tavşanlı'ya bağlı olan Bozbelen köyünde de krom madeni bulunmaktadır. Hicri 1324/Miladi 1906 Hüdavendigâr Vilayeti Salnamesine göre Bozbelen köyündeki madenin ihale yılı Hicri 1297/Miladi 1880'dir.

İmtiyaz sahibi ise Mösyö Petersen ve kankalarıdır (Hicri 1324. Hüdavendigâr Vilayeti Salnamesi. Sayfa 110). Alman kaynaklarında da Bozbelen'de çıkarılan bu krom cevherinin cins itibarıyla diğerlerinden üstün olduğu yazılıdır (Der Erz. Metallmark).

Miladi 1906 Hüdavendigâr Vilayeti Salnamesinde o zamanlar Emet'e bağlı olan Timurlu/Demirli köyünde krom madeni bulunduğu,

ihale tarihinin Rumi 1314/Miladi 1896 yılı ve bu madenin imtiyaz sahibinin de Dimitraki Meziki'nin varisleri olduğu yazılıdır. Yine aynı salnamede Tavşanlı'nın Dudaş köyünde Antimon, Karaağaç ve Dağardı'na bağlı Kargılı köylerinde de krom madeni bulunduğu yazılmıştır. Aynı salname Tavşanlı ve Gümüş nahiyelerinde kömür ve manganez madenlerinin olduğunu da yazar.

Ovacık köyü'nde 9 bin ton florit rezervinin ve Tavşanlı genelinde de yaklaşık 30 milyon ton çimento hammaddesinin olduğu bilinmektedir.

Tavşanlı ilçe sınırlarında; kurşun, feldspat, mermer, kaolen, florit, demir, şap, dolomit, çinko ve bakır cevherleri de bulunur. Bu açıdan bakıldığında Tavşanlı toprakları maden çeşitliliği yönünden zengindir. Yandaki listede madenlerin bulunduğu yerler gösterilmektedir.

MADENİNÇİNSİ	MADENİN BULUNDUĞU YERLER
Antimon	Balıköy, Dudaş, Çobanlar, Aydınlar
Asbest	Güzelyurt, Yağmurlu
Bakır	Elmaağacı
Barit	Dudaş, Ovacık
Çimento	
Çinko	
Demir	Eşen, Çobanlar, Erikli
Dolomit	
Feldspat	
Flüorit	Ovacık
Grafit	Eşen
Kalay	Eşen
Kaolen	
Kömür	Tunçbilek, Kadı
Krom	Değirmisaz, Tunçbilek, Elmaağacı, Eşen, Doğanlar, Dağdemirli, Artıranlar, Bozbelen, Kargılı, Camalan, Kadı, Dümrek Hüseyin Paşa, Dümrekulu, Yaylacık Dağı
Kurşun	
Manganez	Elmaağacı, Eşen, Ovacık, Çobanlar, Aydınlar
Manyezit	Kadı, Yaylacık Dağı
Mermer	Güzelyurt, Karapelit, Ovacık, Aliköy
Nikel	Eşen
Şap	Şapçı
Talk	Arifler, Gümüşyeni, Balıköy, Tavşanlı, Yaylacık Dağı
Wolfram	Elmaağacı, Eşen

Mehmet Ali ARSLAN

1934 doğumlu. Musaoğulları (Değirmenciler) Sülalesi. Doğanlar köyü/Tavşanlı

Görüşme tarihi: 29/03/2011

Görüşmeyi Yapanlar: Melahat Arslan & Ö.Faruk Dinçel

1948'de çalışmak üzere Kocamaden'e girdim. Bu maden, Doğanlar köyü arazisinde Yukarı Kovacık mevkiindedir. Osmanlı zamanında bu çevrede en büyük maden olduğundan dolayı "Kocamaden" adı verilmiş. Kocamaden'in yanı sıra Kozluca, Dümrek köyü'nün kuzeybatısındaki Başalan, Dümrek Hüseyin paşa köyü'nün kuzeyindeki Kocayatak maden yatakları vardır.

1947'de Türk Maden Anonim Şirketi'nin (Alman-İsveç ortaklığı) Teknik Müdürü ve Mühendis Fuat

Tarı, "Elimizdeki mevcut kayıtlara göre bu maden 151 yıllık" demişti.

Ben 14 yaşında iken Kocamaden'de açık ocakta işe başladım. Eski pasaları karıştırıp içinden çıkan krom cevherini ayırıyorduk. Çıkan madenler kamyonlarla Balıköy'e çekilir ve burada trenlere yüklendikten sonra Bandırma limanına gönderiliyordu.

1949 yılında pasalar bittikten sonra eski kuyulara eski ocaklara inildi. Merkez kuyu ve Ümit kuyu tamir edildi. Bu kuyular göçmesin diye topuklara alındı. Taş duvar (ramble) örüldü ve ağaçtan domuz damları çatıldı. En eski kuyu merkez kuyu olup 85 metredir.

Cumhuriyetten evvel Topal Cemal adında biri varmış. O zamanlar 65 derecenin üzerindeki madeni alırlarmış. (şimdi 48 derecedeki madenleri de alıyorlar). 1948'li yıllarda madeni Cemal Erkartal çalıştırıyordu. Kocamaden sahasında bir Mühendis binası vardı. Burada Mıntika Baş Mühendisi dururdu. Binayı Naim Kromer yaptırmış. Hastane binası vardı. O zamanlar burada ameliyat yapılmış. Krom madeninin faaliyetleri ise 1947'de bitti.

TavĐanlı'da Halk Oyunları

MEHMET İZMİRLİOĞLU / TavĐanlı Halk EĞitimi Merkezi
Halk Oyunları EĞitmeni

Halk oyunu hareket ve müzik olmak üzere iki ayrı öğeden oluşmuş bir bütündür. "Düzgün ve birbirine benzeyen ritmik hareketlerin uyumlu bir biçimde orta-

ya konulmasından oluşan oyun", nadiren müzik eşliği olmaksızın belli bir ritme bağlı olarak da meydana gelebilir. Hareket bir bütün olarak temelini ayaktan başlatmak üzere, vücut ve kolla-

ra kadar uzanır. Vücut bölümlerinin uyumlu hareketleri kadar, grubun uyumlu hareketleri de estetiği yaratır. Hatta bazen bir bakış bir duruş bile estetik bir ifadedir.

Halk Oyunlarının Ortaya Çıkığ Nedenleri

- a- Doğal olayların etkisiyle
- b- Taklitler yolu ile oluşan danslar
- c- Savaş dansları
- d- Aşk dansları
- e- Dini danslar
- f- Hasat ve üretim ile ilgili danslar
- g- Meslek dansları
- h- Tören, düğün, eğlence dansları

Hiçbir kültür olayı, tüm gelenek ve görenekleri bir yumak gibi etrafına sarıp toplayan halk oyunları kadar ait olduğu toplumun ulusal duygularını yansıtamaz ve onlar kadar toplumsal bağları pekiştirip kuvvetlendiremez. Bu tür olgular, o toplumun bireylerinde "ben" duygusu yerine "biz" duygusunu geliştirmektedir. Özetleyecek olursak, kavram olarak halk oyunu; göze ve kulağa hoş gelecek tarzda düzenlenmiş, ölçülü ve dengeli hareket yoluyla, estetik bir etki ve heyecan yaratan, çoğgunlukla, ses birimlerin-

den meydana gelen anonim halk müziği ile desteklenmiş, hareket ve müzik bütünleşmesidir. Halk arasında hoş vakit geçirmek için yapılan eğlendirici, güldürücü, şaşırtıcı gösteriler (karagöz, kukla, orta oyunu, vs); danslar (halay, zeybek, bar, horon, vs); dikkate dayalı tesadüfe dayanan yarışmalar (dama, yüzük, cirit, vs) hepsi halk oyunları kavramı içerisindedir. Ancak halk oyunları kavramı artık hemen her yerde **Anadolu Halk Danslarını** karşılamak üzere kullanılmaktadır.

Tavşanlı'da halk oyunları çalışmaları ilk olarak 1980'li yıllarda Atatürk Lisesi eski müzik öğretmeni Hilal Arslan'ın Milliyet gazetesi halk oyunları yarışmasına hazırladığı ekiple birlikte başlamıştır. Aydın'da yapılan yarışmada en iyi derleme çalışması dalında Türkiye ikinciliği kazanılmıştır. Daha sonra 2003 yılında İstanbul'da yapılan 'Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitimi Merkezleri Arası Halk Oyunları Türkiye Finali' yarışmasında Halk eğitimi merkezimiz 32 oyuncu 12 müzis-

yen ile göstermiş olduğu performansla 'Düzenlemeli Dal Türkiye Şampiyonluğu' ve 'En iyi giysi ödülü'nü kazanmış bu alanda açmış olduğu kurslarla bugünümeze gelmiş ve her geçen gün başarılarını arttırarak devam etmektedir.

Tavşanlı'da yapılan derleme çalışmalarında kayda geçen birçok oyun bulunmaktadır. Bunların çoğunu kadın oyunları oluşturmaktadır. Ne yazık ki yapılan çalışmalar yöre erkek oyunlarının sahiplenilmediğini, neticede de bizlere ulaşmadığını gösteriyor.

Kadın Oyunları

Öncelikle oyuna hazırlık aşamasında oyuncunun alana kalkması değişik şekillerde olur. Bazı köylerimizde düğün ya da kınalarda "Güz el OĞlan" denilen, erkek kıyafetleri giymiş, yüzüne erkek makyajı yapılmış, o köyde rol yeteneği olan bayanlardan biri erkek taklidi yapar ve oyuna kalkmaya nazlanan ya da çekinen misafirleri oyuna davet

eder. Fakat kalkacak kişi gelin ya da kız ise kayınvalidesinden ya da annesinden izin alarak oyuna kalkar.

Yörede oynanan oyunlara **düz oyun** ya da **kaşık oyunu** denilir. Oyunlara genelde zilli tef, dümbe-

lek, bakır kazanın tersi vurularak ve türküleri söylenerek birkaç kişi eşlik eder.

Oyunlar karşılıklı ya da halkada 2 kişi ile en fazlada 4 kişiyle oynanır. Oyuncular oyunlarını ellerinde kaşık

çalarak oynarlar. Bu oyunlar 9/8 lik ritm ölçülerindedir.

Oyunda yapılan hareketler sırası ile; yürüme (eşle gelip gitme), dönüş, sekme, çökme.

Bu oyunlara örnek:

Fincanın göbeğini oyarlar (Yağmurlu köyü kadın oyunu)

İğdenin dali (Ovacık köyünden derlenmiştir)

Denize dalan bilir (Dudaş köyü kadın oyunu)

Başka bir oyun şekli ise yamuk oyun denilen düz oyundan daha hareketli oyunlardır. Yamuk oyunlar 2/4 lük 4/4 lük ölçülerindedir. Bu oyunların bazılarının türküleri yöremize ait olmasa da oyunlar tamamen yöremizdeki şekliyle oynanır.

Bu oyunlara örnek:

Sallanıyor fındık dalları (Yağmurlu köyü kadın oyunu)

Çek deveci

Erik dalı gevrek olur

Birde bunların dışında Kışla Demirli Köyünde kalabalık 2 gurup halinde karşılıklı atışmalar yaparak oynanan “Şerefe” oyunu denilen oyun vardır. Bu oyunda kız isteme kız verme mizansenleri yapılır. Oyunun müziği 5/8 lik ölçüdedir.

Mahramamın ucu sarı

Gurbete yolladım yarı

Ölmeden göreydim bari

Öldüm kaldım mahramaya.

(Halil Oral’dan alınmıştır.)

Erkek Oyunları

Yörede oynanan oyunlara “Adam oyunu” denilir. Oyunlar kasık çalarak oynanır. Oyunlar düğünlerde, törenlerde oynanır. Oyunun hareketleri değişmez fakat müzik değişebilir. Genelde 4 -8 kişilik gruplar halinde halkada ya da karşılıklı

oynanır. Gruplar en az 2-3 oyunu oynar yerine oturur. Adam oyunu 9/8 lik ölçülerdedir. Oyuna kapalı alanlarda bağlama-darbuka, meydanlarda ise davul-zurna eşlik eder.

Oynanış sırasına göre oyun hareketleri; gezinme (serbest yürüme), yürüme, halka içine girme ve çıkma, sekme, diz vurma, yürüyüp bitirme şeklindedir.

Bu oyunlara örnek:

İslamoğlu (Uşak-Sivaslı)

Gediz Pazarı (Kütahya-Simav)

Moymul’un altından gelir geçersin (Kütahya-Tavşanlı)

Bu türkülerden ‘Moymul’un altından gelir geçersin’ haricinde diğerleri Tavşanlı’ya ait değildir. Oyunlarımızda türkülerimizde çevre il ve ilçelerden etkilenme mutlaka olmuştur.

O yüzden bir çok türküyü Tavşanlı’da düğünlerde ya da yarışmalarda oynanıyor diye Tavşanlı’nın dememiz yanlış olur. Zaten kültürler illerle değil coğrafyalarla sınırlandırılır.

Ressam Suna Gürsoy Konuşlu Konağı

MESUT KOCAMAN / Tarih Öğretmeni

Ressam Suna Konuşlu kendi adını taşıyan konağın önünde

Liseden öğrencim Sümeyye Konuşlu geçtiğimiz Ramazan ayında Tavşanlı'daki yeni konaklarında bize bir iftar daveti vermişti. Güzel bir yaz akşamı konaklarının bahçesine kurulmuş olan hoş bir iftar sofrası gerçekten görülmeye değerdi. Ruhumuzun en dingin ve en huzurla olduğu iftar saatinde ilk defa içerisine girmiş olduğum bu tarihi konak beni adeta büyülemişti. İftardan sonra konağın bahçesinde, şadırvandaki suyun eşliğinde öğrencilerimizle birlikte akşam namazı kıldık. Sonra da konağı gezmek ve bir fincan da Tük kahvesi için içeri girdik. Konağın bahçesi nefisti ama içi daha bir başkaydı. Tavşanlı'da böyle bir konağın olacağı aklıma gelmezdi. Dergimizin ikinci sayısında Zeytinoglu Konağını tanıtmıştım; şimdi de mutlaka bu konağı tanıtmalıyım dedim ve bu sefer de bir kış günü çaldım konağın kapısını. Peki hangi konaktan bahsediyorum dersiniz hemen açıklayayım: Hani Çavuş Camiinden Kavaklı Camine doğru inerken solda köşede yeniden yapılmış pırl pırl bir konak var ya: **Ressam Suna Gürsoy Konuşlu Konağı**;

Kimdir Ressam Suna Konuşlu ve nedir bu tarihin konağın hikâyesi? Karlı bir kış günü bu sefer de sıcak bir çay eşliğinde dinledim Suna Hanım'ı ve konağın hikâyesini... **Suna Hanım**, Tavşanlı'nın en ünlü

Ressam Suna Konuşlu

sanatkarlarından merhum Ressam **Abdullah Taktak**'ın yeğeni. Suna Hanım, eniştesi Ressam Abdullah Bey'den sanat; antikacı olan babası **Sabahattin Bey**'den ise tarih sevgisini almış. Bu iki güzel hasleti kendinde birleştirmiş. Böylelikle sadece Tavşanlı'da değil Türkiye'de tanınan bir ressam olmuş.

Suna Hanım'ın babasının Bursa'da ünlü Yeşil Türbenin etrafında bir antikacı dükkanı vardır. Bu dükkanın bulunduğu mahallede eski konaklar tekrar gün yüzüne çıkartılmaktadır. Tarih meraklısı Sabahattin Bey'in aklına "Bu konaklardan Tavşanlı'da da var, neden Tavşanlı'da da tarihi konaklar restore edilmesin, bu konaklar yok olmaya mahkum edilsin?" sorusu gelir ve hemen restorasyonun nasıl yapıldığına dair çalışmalara başlar. Öğrendiği yeni şeyler kendisini de şaşırtmaktadır çünkü kimsenin pek

bilmediği maddi desteklerin var olduğunu öğrenir. Bu düşüncesini kızıyla da paylaşır. O sırada Suna Hanım da resim dersi verebileceği güzel bir yer aramaktadır. Güzel bir konakta hem resim dersi verilebilir, hem antikacı dükkanı açılabilir hem de o konakta yaşanabilir düşüncesiyle Tavşanlı'da bir eski konak bakmaya başlarlar. Aradıklarını bulmak zor da olmayacak ve şimdiki konakta karar kılacaklardır. Konağın eski sahipleri yine Tavşanlılı bir aile olan **Serdarlar Ailesi**dir. Hemen pazarlığa girerler ve konağı yıkmaya yüz tutmuş haliyle satın alırlar. Artık bir telaştır başlamıştır. Bursa'dan bir mimarla anlaşılır; projeler çizilir, anıtlar yüksek kuruluna bilgiler verilir. Bu sırada hibe ve TOKİ desteği için başvuruda bulunurlar. Onlar için her şey olağanüstüdür ama zorlu bir sürece de girilmiş olunur. Çünkü bu yaşlı konağı tekrar ayağa kaldırmak ve Anıtlar Yüksek Kuru-

lundan onay almak gerçekten zor bir iştir. Suna Hanım'ın ifadesiyle Anıtlar Yüksek Kurulu haklı olarak en küçük detayı bile kendilerinden istemektedir. Çivi sayılarına değin araştırma yapılır. Tüm bu güçlüklerle rağmen onlar yılmayacaktır çünkü sanat ve tarih aşkı her şeye galebe gelecektir. Bir yıl proje iki yıl da restorasyon olmak üzere üç yıl sonunda bu yaşlı ama nefis konak yeniden hayat bulacaktır.

Antikacı Sabahattin Bey'in ressam kızı için aldığı bu konak aslında hoş bir tevafuğa da vesile olur. Çünkü konağın eski sahipleri Serdarlar Ailesi demiştik ya, ailenin o zamanki babası kendi kızı için yaptırmıştır bu konağı aslında. Bir Ermeni usta (mimar) yaklaşık 150 yıl önce yapmıştır konağı. Bu yüzden konak halk arasında "**babalarının kızlarına hediye ettikleri konak**" olarak anılmaya başlar.

Suna Hanım'ın bir eseri

Ayrıca konağın bir aile tarafından yeniden restore edilmesi Kütahya'da da bir ilktir aslında. Çünkü Kütahya konakları restore edilirken ya Üniversitenin ya Belediyenin veya bir başka kurumun desteği ile olmuştur. Bu konak ise hiçbir kurum desteği olmadan restore edildiği için ayrı bir öneme sahiptir. Tavşanlı'da Belediyenin desteği ile pek çok konak hayat bulabilir diyor Suna Hanım ve ekliyor; **"Sanırım Tavşanlı Belediyesi'ne bu konuda büyük görevler düşmekte. Tavşanlı'nın tarihi dokusunu korumak başta Tavşanlı'nın bir kurumu olan Tavşanlı Belediyesi'ne aittir."**

Ahşap malzeme ile yapılmış olan konak klasik Türk konak tipine uymaktadır. Girişte **"hayat"** denilen bir bölüme açılır kapı. Hayatın asıl yaşandığı yer burasıdır. Tavanı daha basık olan bu girişte bir oda ve bahçeye açılan bir bölüm de vardır. Bu oda bugün ressam Suna Hanım'ın öğrencilerine resim dersi verdiği sanat atölyesine dönüşmüş durumda. Bahçede ise bir çeşme, aş evi ve çamaşırlık-hamam tarzı bir yer daha vardır. Osmanlı dönemi Tavşanlısında evlerin içinde

su bulmak neredeyse imkânsız olduğu halde bu konakta suyun var olması ailenin maddi imkanını da göstermektedir. Elbette ki su sadece ailenin değildir. Klasik Tavşanlı mahallesindeki aile anlayışına göre **"Su hayattır ve mahallelinindir"**. Bu yüzden konak uzun yıllar içinde bulunduğu mahallesine de hizmet vermiştir. Burada tarhanalara yapılmış, düğün yemekleri pişirilmiş böylelikle halk arasındaki dayanışmanın en güzel örnekleri ortaya çıkmıştır. Hayat bölümünde ayrıca; o dönemde at arabalarının bulunduğu geniş oda ise şimdi baba Sabahattin Bey'in antikacı dükkanına dönüşmüş durumdadır.

3 katlı olan konağı ikinci ve üçüncü katları ise **geniş aile tipine** uygun bir şekilde yapılmıştır. Ayrıca büyük sofa denilen yer üçüncü kat tavan yüksekliği ilk iki kata göre oldukça büyüktür. Çünkü orası daha çok misafirlere hizmet vermektedir ve misafirlere hürmet için de geniş bir mekân sunmaktadır. Bu bölümdeki camlar da daha geniş yapılmış böylelikle ferah bir ortam sağlanmıştır. Konağın Kütahya'daki örneklerine göre daha kullanışlı ve daha estetik olduğunu öğreniyoruz Suna Hanım'dan. İçerisi gerçekten nefis

ve görülmeye değer. Konağı ayrıca değerli kılan tabii ki Suna Hanım'ın tabloları. Konak adeta sanat galerisine de dönüşmüş durumda. Her duvarda asılı duran tablolar konağı farklı bir boyuta taşımış.

Özellikle **lale ve nar** ressamı olarak da tanınıyor Suna Hanım. Nar bereketin simgesi; Lale ise sizin de malumunuz olduğu Allahu Teala'yı simgeliyor. Artık yeni bir çalışmaya da geçmek üzereymiş Suna Hanım, artık sırada incir var diyor kendisi.

Demek ki kırmızı-sarı turuncudan başka şimdi de yeşil renk üzerine nefis eserler göreceğiz. Biraz da olsa hat yazısıyla ilgileniyor Suna Hanım, ama asla kendime Hattat diyemem diyor. Çünkü o bambaşka bir sanat diye de ekliyor. Bu arada konağın dış duvarındaki en üstte hoş bir şekilde yazılmış olan Besmele-i Şerif'i ise kendisi yazmış. İşte Ressam Suna Gürsoy Konuşlu

Konağı ve hikayesi bu şekilde. Konak tekrar hayat bulduktan hemen sonra Tavşanlıların da ilgisini çekerek oldu. Suna Hanım, bu tür konakları restore etmek isteyen herkese yardımcı olabileceklerini söylüyor. Hatta yine bir başka Tavşanlı aile olan Boyacılar kendi konaklarını restore etmek için Suna Hanım'dan detaylı bilgiler almışlar ve onlar da bu konağı restore eden Bursalı mi-

mar ile anlaşmışlar bile. Anlaşılan o ki; Tavşanlı'da bir nefis konak daha ayağa kalkacak ve ben de buradayım diyecek. Darısı diğer tarihi evlerin ve konakların olsun...

Bizi evinde misafir ettiği, bu bilgileri ve fotoğrafları bizimle paylaştığı ve bu takdire layık girişimcilikleri için Ressam Suna Konuşlu Hanım'a ve eşi Sami Konuşlu Bey'e tekrar teşekkür ediyoruz.

Ressam Suna Gürsoy Konuşlu Konağı'nın içinden bir görüntü

Kışlademirli Köyü

HALİL ORAL / Araştırmacı-Yazar

Kışlademirli Köyü'nün kuruluşu ve tarihçesi Osmanlı döneminde Eğrigöz kazası'na günümüze

ise Tavşanlı'ya bağlı olan Kışlademirli Köyü'nün kuruluşu ile ilgili Osmanlı arşivinde yeterli belge yoktur. 1530 tarihli 438 numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu defterinde Eğrigöz kazasına bağlı Şaphane köprücüğü köyü ile birlikte zikredilen bir "Demirli" köyü (hane 41, bekar 14, yaşlı 2, tahsildar 1, hasılat 2937 akçe) vardır. Fakat bu yerleşim biriminin Sekbandemirli, Kışlademirli veya Dağdemirli köylerinden hangisinin olduğunu tahmin etmek zordur.

Osmanlı arşivinde 1844-45 tarihli temettuat defterlerinde Kışlademirli Köyü ile ilgili bilgilere rastlandığına göre, halk arasındaki söylenceye bakılırsa adı geçen (Sekbandemirli, Kışlademirli ve Dağdemirli köyleri

şu an Kışlademirli Köyü sınırları içinde bulunan ve hala "Eski Köy" olarak anılmaya devam eden bölgede üç köy bir arada yaşamaktadır.

Tavşanlı yöresine yerleşimin 1100'lü yıllarda başladığı göz önüne alınırsa sözel kaynaklardan edinilen bilgiler dikkate alındığında Eskiköy bölgesine yerleşimin büyük bir ihtimalle 1100 tarihinden sonrası olduğu düşünülmelidir.

Eskiköy mevkisinin kuzey istikameti tamamen ormanlık alana açılmaktadır. Güney kısmında ise hem ekilebilecek bir arazi hem de Günlüce istikametine görüş açısından egemendir. **Karagöz** denen yerde gözle görünür bir yapı bugüne intikal etmemiş olsa da **Sarnıç Pınarı**'nın hemen üstündeki tarlalarda temel taşlarına rastlanmaktadır. Hatta blok halinde temel ve duvar bölüntüleri fark edilmektedir.

2010 yılında vefat etmiş olan Sekbandemirli Köyü'nden 1930 doğumlu Hasan Hüseyin Aşçı'nın bize verdiği bilgilere göre; "Üç köy, Eskiköy denilen alanda yerleşik hayat yaşıyorlarmış. Kışlademirli Köyü'nün şimdiki yerini kuran kişi o bölgeye kıslamak için ayrılıyor ve yazları geri geliyormuş. Böyle bir dönemde Dağdemirli Köyü'nü kuran Abdüselam köyün şimdiki yerine gitmiş, bilahare Sekbandemirli'yi kuran Hacı Ahmet, Eskiköy'den ayrılmış. Kışla bölgesinde olan ve Kışlademirli köyünü kuracak olanlar da Hacı Ahmet ve Abdüselam'ın ayrıldığını öğrenince yerinde kalmışlar, Eskiköy'e dönmemişler."

Bu anlatımlara göre; Kışlademirli köyünü kuranlar güz mevsiminde ya da kışa girerken, Dağdemirli köyünü kuranlar, kış sonrası, Sekbandemirli köyünü kuranlar da

bahar veya yaz döneminde “Eskiköy” den şimdiki yerleşim yerlerine gitmişlerdir.

Eskiköy’de taş yapılarda kalan köylüler ev çerçevelerinde cam yerine ince hayvan derileri germişlerdir. İlk yerleşim büyüklerinden dinlediğine ve hatırında kaldığına göre 714 sene evvel olmuştur. Bu anlatıma göre Eskiköy’e yerleşim 1296 yıllarına rastlamaktadır.

Büyük ihtimalle 1530 tarihli 438 numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defterinde adı geçen “Şaphane köprücüğü” adıyla bahsedilen 41 haneli köy, üç köy halkının bir arada bulunduğu Eskiköy’deki yerleşim yeridir.

Kışlademirli, Sekbandemirli ve Dağdemirli Köylerinin Eskiköy mevkisinden ayrılımları da 1530 tarihi ile 1844 yılları arasındaki zaman diliminde kalmaktadır.

Bu arada her ne kadar 310 sene gibi bir zaman dilimi olsa da kesin ayrılış tarihlerini tespit etmek mümkün değildir. Çünkü 1530 arşiv bilgileri Şaphane köprücüğü adına rastlanırken, 1844-45 kayıtlarında 59 haneli Kışla Timurlu adı göze çarpmaktadır. Yine 1889 yılına ait salnamede Eğrigöz kazasının köyleri arasında “Sekban Timurlu, Kışla Timurlu, Abdüsselam Timurlu” isimli köyler geçmektedir.

Temettuat Defterine göre 1844 Yılında Kışlademirli Köyü: B.O.A. ML.VRD.TMT. Defter No: 7805

	HANE ADI	VERGİDİ MAHSUSA (KURUŞ)	TOPRAĞI (DÖNÜM)	HÂSILATI KURUŞ	HAYVAN SAYISI (BAĞ)	HAYVAN GELİRİ (KURUŞ)	TOPLAM GELİR KURUŞ
1	Kabusuzoğlu Molla Ali (İmam)	180	16,5	740	43	164,5	1104,5
2	Göklerlioğlu Veli (Muhtar-ı Evvel)	-	26,5	440	64	238	678
3	Kethüdaoğlu Süleyman (Muhtar-ı Sâni- İkinci muhtar)	90	15,5	480	1	20	1200
4	Göklerlioğlu Süleyman (Rençber)	170	10,5	310	19	69	879
5	Ayanoğlu Mehmet Efendi (Hatip)	250	32	1680	22	104	1784
6	Kara Dâioğlu Mustafa (Rençber)	200	17	710	45	201,5	911,5
7	Kocagözoğlu Ali (Rençber)	190	28	1545	3	20	1565
8	Kocagözoğlu Molla Süleyman (Rençber)	190	13	980	10	50	1030
9	Kara Dâioğlu Ali (Rençber)	155	18	790	37	125	915
10	Kara Dâioğlu Mustafa (Rençber)	115	17	860	3	0	1010
11	Zeybekoğlu Mehmet (Rençber)	170	27,5	1190	36	90	1280
12	Abdurrezuloğlu İbrahim (Rençber)	130	21	965	4	32	997
13	Kabusuzoğlu Eyüp (Rençber)	170	18	840	41	141	981
14	Kabusuz Süleyman (Rençber)	70	18	655	5	0	655
15	İmamoğlu Ahmed (Çoban)	50	8	440	1	12	652
16	Suhteoğlu Kasım (Rençber)	50	6	300	3	0	540
17	Suhteoğlu Mehmet (6 Yaşında yetim)	0	3	12,5	0	0	12,5
18	Suhteoğlu Mustafa (Rençber)	50	10	440	4	0	540
19	Suhteoğlu Ahmet (Meslek yok)	30	3	120	1	0	220
20	Zâlim Alioğlu Murtaza	70	7	420	1	0	500
21	Zâlim Alioğlu İbrahim (Meslek yok)	50	3,5	220	0	0	220
22	Murtazaoğlu Süleyman (Rençber)	130	11,5	870	3	20	890
23	Molla Hüseyinoğlu Hüseyin (Ziraat erbabı)	170	16	940	3	0	1260
24	Molla Hüseyinoğlu Hasan (Çocuk)	0	0	0	0	0	0
25	Molla Hüseyinoğlu Süleyman (Dışarda)	0	0	0	0	0	0
26	Kocagözoğlu Süleyman (Ziraat erbabı)	70	5,5	210	21	59	519
27	Kocagözoğlu Mehmet (Çocuk)	0	0	0	0	0	0
28	Kocagözoğlu Ahmet (Çocuk)	0	0	0	0	0	0
29	Abdülkadiroğlu Hasan (Çocuk)	0	0	0	0	0	0
30	Abdülkadiroğlu Bekir (Ziraat erbabı)	70	10,5	650	3	0	650
31	Abdülkadiroğlu Ali (Ziraat erbabı)	90	11	750	4	0	750
32	Haliloğlu İbrahim (Ortakçı)	90	16	770	5	20	860
33	Halil oğlu Molla Mehmet (ziraat erbabı)	170	21	1050	3	0	1050

	HANE ADI	VERGİDİR MAHSUSA (KURUŞ)	TOPRAĞI (DÖNÜM)	HÂSILATI KURUŞ	HAYVAN SAYISI (BAĞ)	HAYVAN GELİRİ (KURUŞ)	TOPLAM GELİRİ KURUŞ
34	Molla Delioğlu Veli (Rençber)	130	17	1080	5	20	1180
35	Kazıoğlu Mehmet (Ziraat erbabı)	70	16,5	780	2	0	1000
36	Abdülkadiroğlu İsmail (İhtiyar ve alil)	0	0	0	0	0	0
37	Tüfekçioğlu İsmail	0	0	0	0	0	0
38	Kozakçioğlu Hasan (İrgat)	50	0	0	0	0	290
39	Alioğlu Ali (Ziraat erbabı)	90	17	780	3	0	930
40	Emiroğlu Abdurrahman	50	11	210	1	0	210
41	Mahmudoğlu Hüseyin (Yetim)	0	20	60	0	0	60
42	Kara Alioğlu Ahmet (Ziraat erbabı)	210	26,5	1360	33	111,5	1471,5
43	Eskicioğlu Mehmet (Ziraat erbabı)	270	27	1800	7	32	1442
44	Alioğlu Hüseyin (Ziraat erbabı)	110	17	1410	4	32	1442
45	Alioğlu Ali (İrgat)	22	0	0	0	0	300
46	Alioğlu Süleyman (Ziraat erbabı)	130	83	1230	5	0	1230
47	Alioğlu Hüseyin	0	0	0	0	0	0
48	Mehmed Ali oğlu Ahmet (Ziraat erbabı)	230	33	1730	16	69	1799
49	İmamoğlu Halil (Ziraat erbabı)	230	27	1540	17	79	1679
50	Osmancaoğlu Osman (Rençber)	210	23	1370	8	33	1403
51	Süleymanoğlu Mehmet (Ziraat erbabı)	230	32,5	1390	45	201	1591
52	Süleymanoğlu Hüseyin	0	0	0	0	0	300
53	Süleymanoğlu Süleyman (Rençber)	230	31	1550	43	224	1774
54	Süleymanoğlu Mustafa (Dışarda)	0	0	0	0	0	0
55	Molla Hüseyinoğlu Mustafa (Yetim)	25	2	180	0	0	260
56	Arıkoğlu Himmet (İrgat)	50	1	150	1	12	387
57	Virancıkıoğlu İsmail	0	0	0	0	0	0
58	Câmeoğlu İsmail (Fakir)	0	0	0	0	0	0
59	Kara Ali'nin zevcesi Fatma Hatun	0	0	0	33	169	169
			795		608		42571

**Temettuat kayıtlarına göre
yetiştirilen ürün ve ödür
oranları:**

AĞar	Nakdi (Kuruş)
Buğday	1904,5
Arpa	824
Burçak	36
Anason	12,5
Diğer	3
TOPLAM	2780

AĞar	Ayni (Kile)
Buğday	267,5
Arpa	194
Burçak	6
Anason	7
Diğer	0,5
TOPLAM	475

**Dünden Bugüne Kışlademirli
Köyü'nün Nüfus Durumu**

1844-45 Osmanlı arşiv belgelerinde 59 haneli bir köy olduğu göze çarpmaktadır. Şaphane köprücüğü olarak 1530 yıllarında bahsi geçen yerleşimin (Kışlademirli, Sekbandemirli, Dağdemirli köylerinin bir arada iken verilen ad) 41 haneli olduğu düşünülürse, 310 yıllık dönem içinde gelişme göstermiş tek başına 59 hanelik büyüklüğe ulaşmıştır. 1844-45 yıllarında 59 hanenin işlediği toprak miktarı 795 dönümdür. Toplam hayvan sayısı o yıllarda 608 dir. Toplam geliri de 42571 kuruştur.

Kışlademirli Köyü'nün 1935 yılı nüfusu 242' dir. Verdiğimiz çizelge de de görüleceği gibi 1975 yılında

393 kişilik nüfusa ulaşmış olsa da 2007 yılı nüfusu 231'dir.

Bugün 165 hanelik büyüklüğe erişmiş göçükse de, 1980 yılına göre nüfusunda % 36, 18 oranında azalma olmuştur. Bu azalma değişik il ve ilçelere verdiği göçle izah edilebilir. Kışlademirli Köyü kökenli Tavşanlı İlçesi'nde 35 hane, Kütahya'da 10 hane, İzmir'de 3 hane, İstanbul'da bir hane, Almanya'da 20 hane yaşamaktadır. Dolayısıyla köyde yaşayan nüfus sayısı 1935 yılında 242 iken, 2007 yılındaki nüfus 231'dir. Bütün köylerde olduğu gibi köyde yaşayan nüfus sayısı daha da azalma eğilimi göstermektedir. Bu azalma değişik yönlerden ele alınıp yorum getirilebilir. 165 hanelik büyüklüğe erişmiş göçükse de köyde sürekli oturan hane sayısı 80 dir.

Yıllara göre köyün nüfusu:

YILLAR	NÜFUS
1935	242
1940	225
1945	259
1950	288
1955	323
1960	362
1965	387
1970	393
1975	329
1980	362
1985	292
1990	351
2000	298
2007	231

Cumhuriyet ArDivlerinde Kışlademirli Köyü:**Kronoloji**

Tarih: 24/5/1948: Tavşanlı'nın Kışlademirli Köyü'nde üretilecek kromdan %10 nisbi vergi alınmasına karar verilmiştir.

Tarih: 22/11/ 1948: Tavşanlı ilçesinin Kışlademirli Köyü'nde bulunan krom madeninin işletilmesine izin verilmiştir.

Tarih: 4/5/ 1950: Kütahya ilinin Tavşanlı İlçesine bağlı Kışlademirli Köyü'nde bulunan krom madeninin işletilmesine izin verilmesi ve 1950 yılı içinde %5 nisbetinde vergi alınmasına karar verilmiştir.

Tarih: 9/8/ 1950: Kütahya'nın Tavşanlı İlçesine bağlı Kışlademirli Köyü'nde bulunan krom madeni hissedarlarından Halil İbrahim Rabindüz'ün hissesinin Ahmet Turhan'a devredilmesi kararlaştırılmıştır.

Tarih: 23/10/ 1971: Kromiş Ltd. Şti. uhdesinde bulunan Kütahya'nın Kışlademirli Köyü civarında bulunan krom madeni işletme imtiyazının feshine karar verilmiştir.

Tarih: 9/4/1974: Kütahya'nın Kışlademirli Köyü civarında olup, halen Sazmaş Sanayi ve Ziraat Makinaları A.Ş. uhdesinde bulunan krom madeni işletme imtiyazının feshedilmesine karar verilmiştir.

Kışlademirli Köyünde Bazı Adetler

Asker uğurlama: Asker uğurlama Kışlademirli kültüründe hep var olmuştur. Fakat pek çok yaşam alanında olduğu gibi bu gelenek te değişimlere uğramıştır.

Askere gidecekler belli olduktan sonra komşular ve yakın akraba tarafından yemekli davetler verilir. Eğer davet verilememişse iç giyim veya yiyecek askere gidecek gencin baba evine ziyarete gidilir. Bu ziyaret sırasında askere gidip gelmiş olanlar askerlik anılarını da anlatırlar. Sayılı günün geçeceğinden bahsedilir. Sağ salım gidip gelmesi temennisinde bulunulurdu. Asker

nelerler. Asker adayı gençlere herkes gücü nispetinde para verir. Askere gidecekleri gün köy imamının yaptığı duayla uğurlanır.

Yağmur duası: Yağmurun yağmadığı zamanlarda ilk önce erkek çocuklar toplanır. İçlerinden biri ebe olur. Ebe olan çocuğun başına **labada** denen bitkinin yaprakları saplı olacak şekilde koparılır. Bir ipe dizildikten sonra ebe olan çocuğun başına sap kısmı yukarı gelecek şekilde bağlanır. Çocuklar ellerine sepet, torba ve heybe alıp köydeki bütün evleri dolaşırlardı. Dolaşırken; "*Labada çamur/Teknede hamur/ver Allahım ver, sicim gibi yağmur*" diye tekerleme yaparlardı.

adayanın ayak basparmağına anası tarafından kına yakılır. Son yıllarda asker gençlerin gideceği birlikler belli olduktan sonraki günlerde gençler kendi aralarında köye sazlı sözlü eğlence tertip ederler. Bu eğlence genellikle Cumartesi akşamına denk gelecek şekilde olur. Bu eğlence köylülere duyurulur. O akşam herkes köye toplanır. Civar köylerin gençleri ve dışarıdan haberdar olan herkes eğlenceye katılır. Askere gidecek gençler takım elbiseleriyle meydana olurlar. Sırtlarında ay yıldızlı kırmızı renkli eşarplar bağlanır. Bu tülbent ya da eşarp sadece askere gideceklerin sırtında olur. O akşam meydana yerel oyun havalarıyla oyunlar oynanır. Köyün gençleri doğaçlama orta oyunları tiyatro sah-

lardı. Evlerden çocuklara ekmek, yumurta, susamlı lokum verirlerdi. Çocuklar bunları kendi aralarında pay edip evlerine götürürlerdi. Yağmurun yağması için çocuklar bu etkinliği yapardı.

Yağmur duası bir de "**Alfat dibi**" denen alanda yapılır. Burada kazanlarla yemekler pişirilir. Alfat dibi'nde topluca yemekler yenir. Ardından imam dua yapar. Alfat dibi'nin hemen altında köy deresi geçer. Derede hem su olurdu. Bu dereden köye doğru dönerken gücü yeten yetene dereye yatırıp ıslatmaya çalışır. Son yıllarda pek fazla yağmur duasına çıkılmamaktadır. Nadirde olsa, bu yönde talep olursa camide imamın dua okumasıyla gerçekleştirilmektedir.

Köyde Yaşamı Bir Yönetmen Ahmet Uluçay

YAKUP ÇELEBİ / Araştırmacı-Yazar

Değerli okuyucularımız bu sayımızda sizlere “Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak” filmiyle adını dünyaya duyuran, genç yaşta aramızdan ayrılan, değerli yönetmen, sinemacı aynı zamanda hemşerimiz olan Ahmet Uluçay’ı tanıtmak istiyoruz.

Doğumu ve Çocukluğu

Ahmet Uluçay 2 Aralık 1954 tarihinde Kütahya’nın Tavşanlı ilçesine bağlı Tepecik Beldesi’nde dünyaya geldi. Babasının adı İsmail annesinin ise Hatice’dir. Kamil adında bir erkek kardeşi, Sebahat adında da bir kız kardeşi vardır.

Ahmet Uluçay’ın dahi ve zeki bir kişi olacağının işaretlerini küçükken görmek mümkündür. Çocukluk arkadaşı Zeki Kaymaz onun hakkındaki; “Arkadaşım Ahmet’le beraber oyunlar oynardık. Kelimeleri tersinden okurdu.” demektedir.

Ahmet Uluçay ortaokulda iken çok kitap okur, radyo dinler sorular çıkarırdı. Daha sonra bu soruları yazarak hocası Fevzi Coşgun’a sorardı. Ortaokul 1. sınıftan ayrıldı. Ortaokul O’nu tatmin etmemişti. Yine arkadaşı Kamil Çelikkaya; “Ahmet Abi amuda kalkar öylece uzun süre ellerinin üzerinde yürüyebilirdi” diyor. Sınıf arkadaşı İbrahim Bal ise “Ahmet ile ilkokulu beraber okuduk, 5. sınıfta öğretmenimiz İbrahim Ödemiş idi. Ahmet ilkokuldayken çok güzel şiir yazar ve okurdu. Aynı zamanda güzel resim çizerdi.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Ahmet Uluçay Yunanistan’da

Gençlik Yılları ve Sinema ile Tanınması

Ahmet Uluçay sinemayı, 1960’lı yıllarda, kendi okullarına gelen bir seyyar sinemacının aracılığı ile tanımıştı.

Sırasıyla kamyon muavinliği, kamyon şoförlüğü ve Tepecik Kalkınma Kooperatifi’nde işçi olarak çalışıp çoluk çocuğunun rızkını temin etti. O, sırtında yem çuvalı elinde kitabı bu halde bile okurdu. Emekli oldu. Hayatı boyunca maddi sıkıntılar içinde yaşadı. Evine, bırakın eti, sütü, ekmek alamadığı günler oldu. Oturduğu yer; Tepecikliler’in ‘Sadiyelerin Evi’ dedikleri çok eski bir binaydı.

O farklı birisiydi. Köy halkı onu hiç de normal bir insan olarak görmüyordu. Bu durumu en iyi yine kendisi anlatıyor (İstanbul Film Festivalinde Karpuz Kabuğundan Gemiler

Yapmak filmiyle “En İyi Türk Filmi” ödülünü aldığı anda yaptığı konuşmadan):

- Bu ödülü karıma armağan ediyorum, çünkü gerçek yönetmen o, ben sadece sinema yapmak için onu buradaki insanların asla bilemeyeceği yoksulluklara ittim ama o hep benimle oldu.

Yine Ahmet Uluçay:

- Hayata giremiyorum, bir uyumsuzluğum var!.

- Dünyanın en güzel filmlerini ben çekiyorum buna inanıyorum ve dünyanın en güzel filmlerini yine ben çekeceğim, diyordu.

İlk filmi “Optik Düşler”i (1992) arkadaşlarıyla Almanya’da yaşayan bir gurbetçiden aldıkları VHS kasetle çektiler. Uluçay, ilk kez 1994 yılında 6. Ankara Uluslararası Film Festivali’ne katılarak “Optik Düşler” ve “Koltuk Değneklerinden Kanat Yapmak” isimli filmleriyle tanındı. Çocukluğundan esinlendiği ilk uzun metrajlı filmi “Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak”ı çekerken geçimini sağlamak için yem fabrikasında hamallık da yapan Uluçay, bu filmiyle Türkiye’de ve yurtdışında 40’a yakın ödül aldı. “Bozkırda Deniz Kabuğu” filmi- nin çekimlerine 2007 yılında başlamış, ancak sağlık sorunları nedeniyle film yarım kalmıştı.

İsmail Mutlu ve Derif Akarsu

Ahmet Uluçay’ın geçmişindeki başarısına baktığınızda üçlü bir sacayağı görürsünüz. Bunlar kendisiyle

beraber en yakın arkadaşları İsmail Mutlu ve Şerif Akarsu'dur.

İsmail Mutlu, 1956 Yılında Tavşanlı'da doğdu. 1973 yılında TÜBİTAK Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu'nun düzenlediği "Liselerarası Temel ve Uygulamalı Bilimler Proje Yarışması'nda" fizik dalında sinema filmlerinden değişik bir sistemle ses elde etme (Transistor'ün foto-sel olarak kullanılması) konulu projesiyle Türkiye çapında birincilik ödülü aldı.

Sinema Makinesi

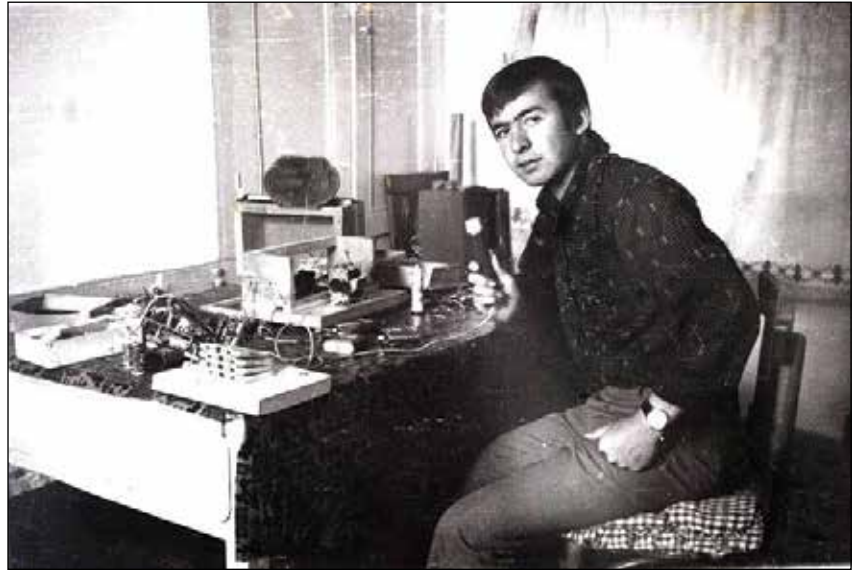
İsmail Mutlu, o yıllarda köyde, FM radyoları gündeme gelmeden kısa dalga vericilerle uğraşarak radyo yayını yapardı. Çocukluk yıllarında mekaniğe olan merakı Onun 1975 yılında Eskişehir Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisinin (Şimdiki adıyla Anadolu Üniversitesi) Makine Mühendisliği bölümünü kazanmasıyla ivme kazandı.

Çocukluk yıllarından itibaren, sinema makinelerinin çalışmasına ilgi duyuyordu. 1980'li yılların sonuna doğru kendisi gibi sinemaya meraklı olan Ahmet Uluçay ile birlikte bir sinema makinesi yapalım diye yola koyuldular. 1990 yılında "Sinema Makinesi"ni yapmayı başardılar. Kendileri, sinemalar gösterime kapanınca, makinelerinde film izlediler.

Ahmet Uluçay, kültür-edebiyat dergilerinden tanıştığı arkadaşları Şerif Akarsu'yu da yanına alarak "Tepecik Köyü Arkadaş Sinema Grubu'nu" kurdular. Hemen film çekmeye koyuldular. Senaryo ve yönetmen; Ahmet Uluçay, Sanat yönetmeni; Şerif Akarsu, Kamera, kurgu, seslendirme vb. teknik kısımla ise İsmail Mutlu ilgilenecek filmlerini gerçekleştirdiler. Oyuncular ise kendileri ve çocuklarıydı.

ULUÇAY'IN FİLMLERİ

- 1- Optik Düşler-1993
- 2- Koltuk Değneklerinden Kanat Yapmak-1993
- 3- Minyatür Cosmos'da Rüya-1995

İsmail Mutlu lisede öğrenciyken

Ahmet Uluçay, Abdullah Kaderli ile Yunanistan'da

- 4- Bizim Köyün Orta Yeri Sinema-1995
- 5- İnci Deniz Dibinde-1996
- 6- Epileptic Film-1998
- 7- Bizim Köyde Bayram Sabahı-1998
- 8- Uzun Metrajın Resmi-1999
- 9- Exorcise-2000
- 10- Karabasan
- 11- Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak-2004
- 12- Kaza-2007
- 13- Bozkırda Deniz Kabuğu-2009 (Yarım kaldı)

Aldığı Ödüller

Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak 2001: -34. Uluslararası Rotterdam Film Festivali. 2005. -37. Sinema Yazarları Derneği, Türk Sineması Ödülleri, En İyi Film. 2004. -37. Sinema Yazarları Derneği, Türk Sineması Ödülleri, En İyi Yönetmen. 2004, -37. Sinema Yazarları Derneği, Türk Sineması Ödülleri, En İyi Senaryo. 2004, -45. Uluslararası Selanik Film Festivali, Özel Mansiyon Ödülü. 2004, -23. Uluslararası İstanbul Film Festivali, En İyi Film Ödülü. -26. Montpellier Akdeniz Filmleri Festivali, En İyi Film, Altın Antigone Ödülü. -52.

Uluslararası San Sebastian Film Festivali, Jüri Özel Ödülü. -16. Ankara Uluslararası Film Festivali, Umut Veren Sanatçı (Boncuk Yılmaz). -16. Ankara Uluslararası Film Festivali, Umut Veren Yeni Erkek Oyuncu (İsmail Hakkı Taslak). -16. Ankara Uluslararası Film Festivali, Umut Veren Yeni Erkek Oyuncu (Kadir Kaymaz), -16. Ankara Uluslararası Film Festivali, En İyi Kurgu (Mustafa Presheva), -1. Karadeniz Film Festivali, En İyi Yönetmen Ödülü. 2005, -1. Karadeniz Film Festivali, En İyi Debut Film. 2005.

Optik Düşler-1993: -6. Ankara Uluslararası Film Festivali, Üniversite Sinema Kulüpleri Birliği Özel Ödülü. 1994, -2. Akbank Kısa Film Festivali, Özel Bölüm. 2005, -22. İFSAK Kısa Film, Video ve Belgesel Yarışması, Ahmet ULUÇAY Özel Gösterimi. 2001.

Bizim Köyün Orta Yeri Sinema-1995: -7. Ankara Uluslararası Film Festivali, Birincilik Ödülü. 1995, -7. Ankara Uluslararası Film Festivali, .Kültür Bakanlığı Onur Ödülü. 1995, -22. İFSAK Kısa Film, Video ve Belgesel Yarışması, Ahmet ULUÇAY Özel Gösterimi. 2001, Bizim Köyde Bayram Sabahı - 1998

Koltuk Değneklerinden Kanat Yapmak-1994: -6. Ankara Uluslararası Film Festivali, İkincilik Ödülü, 1994, -İFSAK 16. Uluslararası Kısa Film Günleri Özel Ödülü, 1995, -22. İFSAK Kısa Film, Video ve Belgesel Yarışması, Ahmet ULUÇAY Özel Gösterimi. 2001, -2. Akbank Kısa Film Festivali, Özel Bölüm. 2005

Minyatür Cosmosta Rüya-1995: -7. Ankara Uluslararası Film Festivali, Jüri Özel Ödülü, 1995, -2. Cine5 Kısa Film Yarışması, Jüri Özel Ödülü. 1999, -17. İFSAK Ulusal Kısa Film ve Belgesel Yarışması, Animasyon Başarı Ödülü, 1996, -Karadeniz Film Festivali Tüm Filmler Özel Ödülü, 1996, -22. İFSAK Kısa Film, Video ve Belgesel Yarışması, Ahmet ULUÇAY Özel Gösterimi. 2001, -2. Akbank Kısa Film Festivali, Özel Bölüm. 2005.

İnci Deniz Dibi-1996: -2. Antalya Uluslararası Kısa Film Festivali Altın Portakal "Uluslararası Jüri Özel Ödülü", 1996, -İstanbul Uluslararası Kısa Film Günleri, Üçüncülük Ödülü. 2001, -18. İFSAK Ulusal Kısa Film ve Belgesel Yarışması, Üçüncülük Ödülü. 1996, -22. İFSAK Kısa Film, Video ve Belgesel Yarışması, Ahmet ULUÇAY Özel Gösterimi. 2001, -2. Akbank Kısa Film Festivali, Özel Bölüm. 2005.

Epileptic Film-1998: -10. Ankara Uluslararası Film Festivali, Birincilik Ödülü. 1998, -20. İFSAK Ulusal Kısa Film ve Belgesel Yarışması. 1998.

Uzun Metrajın Resmi-1999: —2. Cine5 Kısa Film Yarışması, Üçüncülük Ödülü. 1999, -1. AFSGD Ankara Kültürlerarası Amatör Film Festivali. 2005.

Exorcist- 2000: -3. Cine5 Kısa Film Yarışması, En İyi Film Ödülü. 2000, -AFM Uluslararası Festivali. 2002, -9. London Turkish Film Festivalinde gösterildi. -20 Aralık 2001, 13. Ankara Uluslararası Film Festivali'nde Seçiciler Kurulu Özel Ödülü. 2001, -22. İFSAK Kısa Film, Video ve Belgesel Yarışması, Ahmet ULUÇAY Özel Gösterimi. 2001, -2. Akbank Kısa Film Festivali, Özel Bölüm. 2005.

Kaza- 2007: -18. Ankara Uluslararası Film Festivali, Ulusal Kısa ve Canlandırma Film Yarışması, Kurmaca Dalı. 2007

DairliDi ve YazarlıDi

Şiir yazar, edebiyatla da uğraşan Uluçay'a köyde; **Şair Ahmet** derlerdi. Tavşanlı'da bir yerel gazetede yazıları da yayımlanmıştı.

Ahmet Uluçay bir röportajında:

- *Egzoz sesiyle şiirler yazardım. Diyeceksiniz ki; 'Egzoz sesiyle şiirler yazılır mı?' Yazılır... Bir de klasik olur. Ama bunu hissedecek ve hissettirecek bir ruha sahip olmanız gerekiyor.*

Türkümüz Dergisi

Ahmet Uluçay ve Şerif Akarsu 1979 yılında, sadece bir sayı basılabilen TÜRKÜMÜZ adında bir kültür edebiyat dergisi çıkardılar. Dergi o zamanlar Kütahya ve Tavşanlı'da imkânların kısıtlı olmasından dolayı Eskişehir'de basılıyordu. Maddi sıkıntılardan dolayı ikinci sayıyı bastıramadılar.

Türkümüz dergisinde Meri Şahin ismiyle yayımladıkları bir şiirde Uluçay ve Akarsu kendilerini basit birer insan olarak yorumluyor ve mucizevi işler yapmak istediklerini haykırıyorlardı.

...

Firavuna bakar gibi
Kin dolu bakışları o
Aldık elimize asamızı
Vurduk denizlere
Mucizeler yaratmak istedik
Oysa iki basit insandık biz.

...

Uluçay'ın Yazarlık Yönü

Ahmet Uluçay yaptığı tüm filmlerin senaryolarını kendisi yazdığı gibi sinema dünyasından çeşitli yönetmenlere de yardımcı oluyordu. Halen yayımlanmamış senaryo ve romanları vardır. Kendisi çok fazla okuyordu. Zira Uluçay bir konuşmasında:

- *İngiliz, Fransız klasiklerinin hepsini okudum. Rus klasiklerini de. Dostoyevski'yi okuyorum, demektir.*

Küller ve Kemikler

Ahmet Uluçay'ın 'Küller ve Kemikler' adında yayımlanmamış bir romanı bulunmaktadır. Bu senaryoyu bir ara Yeşim Ustaoglu götürdü. Ama ailesi romanı isteyince, geri getirdi. 'Kuzey Masalı' ve 'Makineci Kız Royal' adında yazmaya hazırlandığı bir senaryosu vardı. Ayrıca Uluçay anılarını yazıyordu.

Kuzey Masalı

Uluçay 'Kuzey Masalı' isimli romanına "Bu roman benim Harry Potter'im" derdi. Hikâye

Ahmet Uluçay ve Serif Akarsu'nun 1979 yılında yayımladıkları Türkümüz adlı dergiden bir bölüm

Almanya'nın Nürnberg eyaletinde özürlü bir kızın âşık olduğu Türk gencinin öyküsüydü. Uluçay'ın Tavşanlı'ya bağlı fıkralarıyla ünlü Merkez Yeniköy hakkında bir film projesi vardı ki, bu filmde Cem Yılmaz'ın oynamasını istiyordu.

TBMM Üstün Hizmet Ödülü
Çok sayıda kısa filminin yanı sıra 'Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak' adlı filmiyle önemli ba-

şarılar kaydeden Ahmet Uluçay, TBMM Üstün Hizmet Madalyası aldı. Meclis Başkanı Köksal Toptan ödülleri verdi. Uluçay rahatsızlığından dolayı törene katılamadı.

Hastalığı ve Ölümü

Ahmet Uluçay'ın küçüklüğünden beri devam eden bir sara hastalığı vardı. Ara sıra bayılır, bir süre kendine gelemezdi. Hatta nöbetinin geldiğini anladığında işaret parmağını

ısırrır, bunu en az hasarla atlatmaya çalışırdı. Ölümünden 4-5 yıl önce hastaneye gittiğinde beyinde tümör olduğunu öğrendi. Bu hastalığından dolayı en az 4 kez ameliyat oldu.

Ahmet Uluçay 30 Kasım 2009 tarihinde tedavi gördüğü Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde Allah'ın rahmetine kavuştu. Uluçay'ın cenazesi, ikinci namazının ardından doğum yeri olan Tepecik Beldesi'nde toprağa verildi.

Kaynakça:

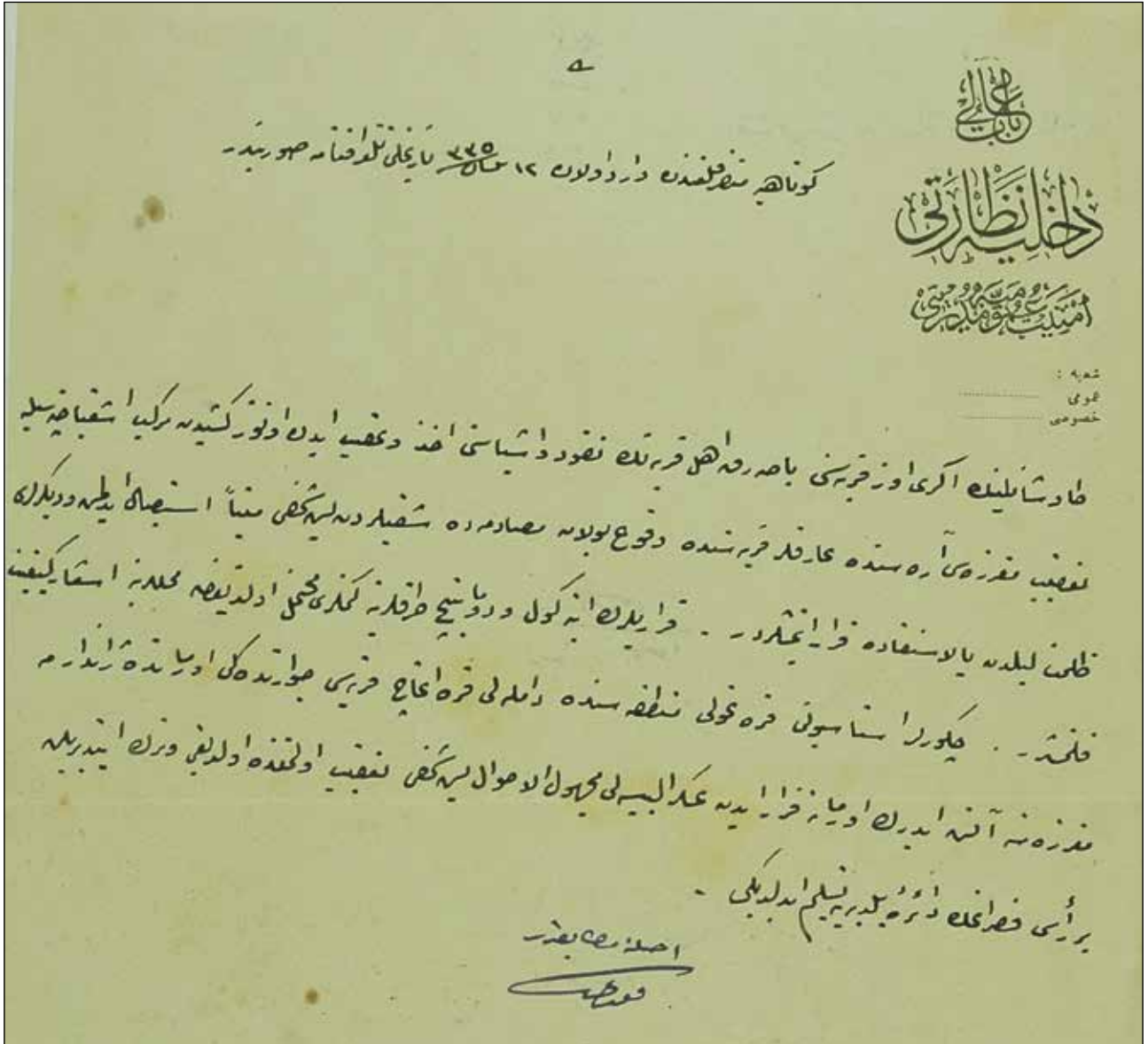
- 1- Gaymak City Tepecik
- 2- Gaymak City Tepecik
- 3- sinematürk.com
- 4- Sevin Okyay. Radikal
- 5- Şerif Akarsu.1957 Tavşanlı doğumlu. Esnaf
- 6- Abdullah Kaderli. 1962 Tepecik doğumlu. Esnaf
- 7- Kamil Çelikkaya. 1962 Tepecik doğumlu. Esnaf
- 8- Abdullah Kaderli
- 9- Mehmet Yavuz, Alin Taşçıyan atasciyan@stargazete.com Tarih: 16 Temmuz 2009

TavĐanlı'da EĞkiyalık Hareketleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivinde yer alan Hicri 11 Receb 1337/ Miladi 12 Nisan 1919 Tarihine ait yukarıdaki belgede; Tavşanlı'nın Eğriöz köyü'nün basarak para ve

eşyaları gasp eden otuz kişilik eşkiya çetesinin takip edilerek Arifler Köyü'nde sıkıştırıldığı ve bu köyde meydana gelen çatışmada eşkiyalardan bir kaçının öldürüldüğü,

diğerlerinin ise gecenin karanlığından kaçarak Domanıç ve İnegöl tarafına gittikleri bilgisi verilmektedir.

Belge-Eğriöz köyünü eşkiyaların basması

B.O.A.

Fon kodu: DH. EUM.AYŞ

Dosya no: 4

Gömlek no: 70

Tarih: 11.B.1337 (Hicri 11 Receb 1337)

Dâhiliye Nezâreti

Emniyeti Umumiyye Müdiriyeti

Kütahiye Mutasarrıflığından vârid olan 12 Nisan 1335 tarihli telgrafnâme suretidir.

Tavşanlı'nın Eğriöz karyesi'ni basarak ehl-i karyenin nukud ve eşyâsını ahz ve gasb iden otuz kişiden mürekkeb eşkiyâ çetesiyle ta'kîb müfrezesi arasında Arifler karyesinde vuku' bulan müsâdemede şakîlerden beş şahsı meyyiten istîsâl idilmiş ve diğerleri zulmet-i leyleden bi-l-istifâde firâr etmişlerdir. Firârîlerin İnegöl ve Domanic taraflarına gitmeleri muhtemel olduğundan mahallerine ıştır-ı keyfiyet kılınmıştır. Çöğürler İstasyonu Karakolu mıntıkasında Damlalı Karaağaç karyesi civarındaki ormanda jandarma müfrezesine ateş iderek ormana firâr iden asker elbiseli meçhulü'l-ahval beş şahsı ta'kîb olunmakta olduğu ve terk itdirilen bir re's kısırağın dâire-i belediyeye teslim idildiği.

Aslına mutâbıktır.

İmza. Kumandan

Ekmekçi Dede Türbesi

EKMEKÇİ DEDE

Asıl adını kimse bilmez. Halk arasında yıllardan beri Ekmekçi Dede diye anılır.

Mezarı Tavşanlı-Tunçbilek karayolu üzerindedir. Beyköy geçildikten sonra Emeksiz Yokuşu denilen bayırda ve eski yolun sağında yeni yapılan asfalt yolun ise solundadır. Eski yol faaliyetten iken türbenin tam alt tarafında bulunan ve keskin olan virajda hiçbir arabanın kaza yapmadığı, bu virajın düzlenmesi için çalışan graderlerin ise kepçelerinin kırıldığı halk arasında bilinmektedir.

Ekmekçi Dede'nin asıl adının Hamid ve Hacı Bayram-ı Veli'nin hocası olduğunu söyleyenler de vardır. Bu yatırın türbedârlığını daha önceleri Tavşanlı'dan Abdullah diye biri yapardı. Günümüzdeki türbedârlığını ise aslen Gökçedağlı olup Tunçbilek'te oturan Ömer Amca yapmaktadır. Daha önce burada bir adet etrafı taşlarla çevrili kabir vardı. Şu anda üstü açık olan kabir esas kabirdir. Türbe şeklindeki yerin içindeki mezar

ise boştur. Çok önceden burada yanlış bir inanç gereği kurban kesenler olurmuş. Köylerden Tavşanlı'ya pazara mallarını satmaya gelenler burada dinlenip dua ederler ve yollarına öyle devam ederlermiş. Burada bulunan bir ağaçta ekmeğe benzer bir şekil vardır. Ekmeğe benzeyen bu ilginç şekil kafes içersinde koruma altına alınmıştır. Günümüzde bu yatırı ziyarete gelenler adet gereği türbeye ekmek bırakıp giderler.

Bir zamanlar Tavşanlı'da Arapzâde Cami civarında bakkallık yapan, 1939 doğumlu **Emin Özen**, Ekmekçi Dede türbesi ile ilgili başından geçen bir hadiseyi şöyle anlatmıştır;

"1995 yılı idi. Biz buraya ailemle pikniğe gittik. İlkokul 4'ncü sınıfa giden torunum Talha bana "Ekmekçi Dede yatırının başında ders çalışıyım mı " dedi. Ben de "çalış" dedim. Bir müddet sonra buraya bir ışık huzmesi-nur indi. Torun ile ben gördük bu olayı.

Diğer bir olay da yine Ekmekçi Dede'ye pikniğe gittik. Sabahleyindi. Kimsecikler yoktu etrafta. Bir zaman sonra yatırın başında dumanları tüten çok sıcak iki tane ekmeğe gördüm. Tunçbilek'ten veya Tavşanlı'dan gelmesi mümkün değildi. Zira buraya gelene kadar bu ekmeklerin soğuması lazımdı. Fakat ekmekler fırından yeni çıkmıştı. Bu arada türbedâr Ömer Amca geldi. Ona anlattım bu durumu. "Getir getir o ekmekleri, oraya kimse koymamıştır" dedi ve ekmeğin birini bana vererek birini de kendi aldı."

Tavşanlı'da Müzik

ORHAN KASAP / Öğretmen-Müziyen

Değişen hayat şartları, hızla gelişen teknoloji ve bilişim alanındaki ilerlemeler Tavşanlı'da hayatımıza bir şeyler katarken, ruhunuzun manevi hazzı ve yüksek değerlerinden olan musikimizden de çok büyük parçalar götürdü.

Aktakkelerin Ferit Ağa, Saatçi Turan Abi, Cevat Özayhan gibi Tavşanlı Müzik şahitleri bir bir tükenirken, eski değerler yavaş yavaş kaybolurken ne acı ki bizim geleceğe bırakacağımız sadece koparılmış bir takvim yaprağından başka bir şey değil. Oysa onların evlatları olarak 2000'li yılların Tavşanlı'sına takvim yerine o takvimin hayatını bırakmalıyız.

Anlatımda kusur etmemeğe çalıştığımız geçmiş Tavşanlı sosyal yaşamı-

nın müzik satırlarında bunu anlamak daha kolay olacaktır. İnceleyelim ve görelim musikimizden ne kalmış ne kalmamıştır görelim ve "2000'li yıllar için ne yapabiliriz?" in cevabını bulalım:

Eski musikimizin konservatuarları kabul edilen Mevlevihanelerden birinin şimdiki Fazilet Kırtasiye karşısında bulunan yeşil alanda kurulmuş olması, eski Tavşanlı'da müzik ortamının oldukça gelişmesine neden olmuştur. Mevlevi ayinleri sırasında çalınan başta ney olmak üzere birçok saz çalan sazandeler bu dergâh sayesinde yetişmiş ve bu feyz, içinde bulunduğumuz asrın sanatseverlerine geçmiştir. Tavşanlılılar olgun müzik zevkini bu ocaktan almışlardır. Yozlaşmaya yüz tutmuş, türedi ve sahte zevkler Tavşanlı'nın müzik zevkini dejenere

edememişse, bu olgun zevkin sağlam temellere oturmasına dayanır.

"Müzik Afyon'da yazılır, Kütahya'da yapılır (bestelenir), Tavşanlı'da okunur" denilmesi ve yöresel müziğimizin diğer yörelerden üstün bir mevkiye sahip olması, Esifi Mehmed Efendi'nin Mevlevi Dergâhında yetişen Aktakkelerin Ferit Ağa gibi musikîşinastların sayesinde olmuştur.

Rahmetli Gazeteci Mehmet Gülseren'in dedelerinin babası olan Esif Mehmet Efendi önceleri Konya'da Mevlevi tedrisi görmüş sonra Kütahya'da dergâhta bulunmuş daha sonra da Tavşanlı'ya gelerek Mevlevi Dergâhı'nın kökleşmesini sağlamıştır. Bu Mevlevihane Tavşanlı'ya o yıllarda sadece musikîşinastlar değil Osmanlı Mebusan

Meclisi Mebuslarından olan Zeytinlerin Hasan Efendi'nin babası İbrahim Efendi'nin bu dergâhta bulunan 50 kişiye burs verip İstanbul'da okumalarının sağlanması ile birçok aydın hemşerilerimizin yetişmesine de vesile olmuştur. Daha sonraları bu misyonu 23 Nisan 1925 tarihinde şimdiki Tavşanlı'dan Yetişenler Derneği'nin karşısında bulunan Palabıyıkların evinde, İlçe Jandarma Komutanı Avni Bey'in önderliğinde kurulan **İdman Ocağı ve Müzik Kulübü** üstlenmiştir. Neyzen Aktakkelerin Ferit Ağa'dan sonra yeni kurulan bu kulüpten yetişen isimleri şöyle sıralayabiliriz;

Kemanlar: Fazlı Güvey, Turan Altay, Şeref Canku

Udlar: Cemil Soner, Talat Aktakke, Oruç Güvenç

Neyler: Şemsi Güvey, Erdoğan Harmancıkıoğlu

Bağlamalar: Talat Penbe, Cevat Özayhan

Hanendeler: Ali İhsan Ünlü, Ahmet Ağdabaş, Necmi Gökalap, Şedde Niyazi, Ali Akalın, Rüştü Zeyrek, Leylek Mehmet

Ritm sazlar: İsmail Acar, Bekir Barut

Ve daha isimlerini sayamadığımız kişiler, çalışmalarına bu kez de **Tavşanlı Genç Yurdu** bünyesi altında devam ettirmişlerdir. Sonra da nöbeti 1964 yılında Muallim Fikret Bey'in önderliğinde kurulan Tavşanlı Musiki Cemiyeti almıştır.

1964 yılından beri çalışmalarını yürüten **Tavşanlı Musiki Cemiyeti**, Tavşanlı'nın müzik yaşamına yeni bir vechе ve canlılık getirmiş sonrakı yıllarda alışlagelmış dağınıklıktan sıyrılarak titiz ve ciddi bir tempoya girmiş, icrakârlığı ve teganniye inceden inceye ele almış, Türk Sanat ve Türk Halk Müziğinin teorik bilgilerini de cemiyet üyelerine kazandırarak musiki sanatının engin ufuklarında olgun ruhlu musikîşinastlar yetiştirmeye başlamıştır.

Tavşanlı Genç Yurdu ve Tavşanlı Musiki Cemiyeti bünyesinde yeti-

şen Oruç-Yaşar Güvenç kardeşler, Yüksel Bozbay, Yaşar Yağmur (Akdoğan) ve Orhan Ayaz gibi değerler bugün profesyonel olarak müzik yaşamlarını sürdürmekte ama çoğu rahmetli olan minnetle andığımız Turan-Talat, Cemil, Cevat ağabeylerin yetiştirdiği ve amatör ruhları hiç ölmeyen Neşet Gülsever, Mustafa Kocagöz, Mesut Mutafoğlu, Sıtkı Aykan, Ahmet Günay, Mehmet Uykucuoğlu, Niyazi Umutlu, Ekrem-Ahmet Şakrak kardeşler, Tuğrul Altay, Salih Tokerim, Metin Akkaya gibi müzik dostları halen Tavşanlı'mız için hiç karşılık beklemeden müzik çalışmalarına devam etmektedirler. Ama Tavşanlı'mız için bu çalışmalar maalesef çok yetersiz kalmaktadır. Yöremizde bulunan müzik potansiyeli öylesine zengin ki üzülmemek elde değil..

Son yıllarda bir takım politik çekişmeler, çeşitli çıkar çevrelerinin kişisel yanlış davranışları toplumda sanata karşı oluşturulan ilgisizlik yüzünden müzik atımları da yavaş yavaş eski heyecanını yitirmeye başladı. Öyleyse ne yapılmalıdır:

1- Tavşanlı Belediyesi olarak bu teknik ve bilişim yüzyılında hızlı bir değişme ve bölgesel-ulusal niteliklerini yitirme dönemine girmiş olan yöresel kültür ve sanat varlıklarımızı, yöresel sanatçılarımızı zaman kaybetmeden bir "Folklor Dairesi" oluşturarak sistemli bir biçimde araştırmak, incelemek, derlemek ve arşivlemek suretiyle değerlendirmeye hazır bir duruma getirmektir.

2- Yöresel türkülerimizin, çocuk ve halk oyunlarımızın, kısaca tüm yöresel folklor ürünlerimizin kaybolmadan ve yozlaşmadan tespit edilebilmesi, notaya alınarak saklanması gerekmektedir.

3- Millî kültürümüzün önemli bir parçası olan Türk Sanat Müziğinin sesini de Tavşanlı'da duyurabilmek için Tunçbilek Belediyesi ve Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü bünyesinde bir Klasik Türk Müziği Korosu kurulmuştur. Sevgi ve say-

gının hakim olduğu ciddi, sistemli ve disiplinli bir çalışma ortamından örnek gösterilecek çalışması ile bir çok yeni müziksever yetiştirmesi hedeflenmiştir. İlçemizde bulunan diğer dairelerin değerli yöneticileri, yapıcı tutumları ve maddi-manevi bütün imkanları ile çalışmalara destek olmalıdır.

4- İlçemizde faaliyet gösteren spor kulüpleri sadece spor yapılan yerler olmaktan çıkmalı, eskiden Gençyurdu ve Akıncılar Spor Kulüplerinde olduğu gibi aynı zamanda birer kültür yuvası olmalı ve müzik çalışmalarına yer vermelidir.

5- Orta dereceli okullar kuru kuru bilgilerin verildiği, sadece "öğretim" yapılan yerler değil aynı zamanda sanatsal etkinliklerinde sergilendiği eğitim yuvaları olmalıdır.

6- Tavşanlı'mızda şimdilik sadece Meslek Yüksekokulu seviyesinde bulunan yüksek öğrenim potansiyeli de muhakkak aktif bir şekilde müzik çalışmalarının içine çekilmelidir.

7- Ülkemizde mantar gibi çoğalan pop sanatçıların modası geçiyor olmalı ki, şimdilerde Rock gurupları pek revaçta. Rock, temelde aileyi, dini, eğitimi, savaşları kısaca her türlü kurumu ve gerçeği sorgulayan bir akım. Altmışlı yıllardan beri dünya gençliğini kasıp kavuran Rock gurupları bıkıp usanmadan aile, okul ve din gibi temel konuları sorguladılar. Başkaldırdılar. Çoğu zamanda karşı çıktılar. Bu nedenle okullarda gerçek Türk Halk ve Türk Sanat Müziği çalışmaları etkin bir şekilde teşvik edilmelidir.

8- İlçemizde bulunan yazılı ve görsel basın, ekonomi ve siyasi dünyamıza gösterdiği hassasiyeti sanat çalışmalarına da göstermeli ve bu etkinlikleri duyurmalıdır.

Çoğunu geçmiş zaman kipiyle anlattığımız Tavşanlı'daki müzik çalışmaları tam olmasa da az çok yaşatılmaya çalışılmaktadır. Güzelliklerimizin çoğunu kaçırdık. Önümüzde musikimiz duruyor. Ona sahip çıkalım.

TavĐanlı'da Bir Oyma Sanatçısı

Ahmet Aydın

TavĐanlı Kùltür ve Tarih Arař-tırmaları Ekibi olarak Tav-Đanlı Anadolu İmam Hatip Lisesi'nin hizmetli kadrosun-da çalışan Oyma Sanatçısı **Ahmet Aydın** ile 22 Aralık 2011 Tarihinde bir röportaj gerçekleştirdik. Ahmet Bey, yapmış olduğu çalışmaların yanı sıra bize bu sanat ile ilgili bilgiler vermiştir.

Ahmet Bey, bize kendinizden kısaca bahsedermisiniz?

1964 Yılında Emet'in eski adı Mümye olan Yaylayolu Köyü'nde dünyaya gelmişim. Ortaokulu Emet'te okudum. şu anda TavĐanlı Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde hizmetli kadrosunda çalışıyorum.

Oyma sanatını nasıl öğrendiniz? Bu sanat dalı ile tanığmanız nasıl oldu?

Benim ustam filan yok. Bu işi ta-mamen kendimi geliştirerek öğren-dim. Ortaokulu Emet'te okurken İş Teknik dersinde bu işe merak saldım. 1994 yılında Milli Eğitim'de hizmetli kadrosunda göreve başla-dıktan sonra da bu işi geliştirdim. Benim yaptığım bu iş; Kıl testere ile ahşabın oyulmasıdır. Farklı bir çalış-ma tarzı bu.

Sanatınız gereği ne tür ürünler yapıyorsunuz?

Camilerin minber oymaları, çeşitli hediyelikler, evlerde kullanılan telefonluklar, ahşap anahtarlıklar, ahşap üzerine yakarak yazı yazma, baharatlık, isimlik, köşelik, kalem-lik, ahşap ayna, hat yazıları vb.

Ahmet Aydın

çalışmalarım var. Ahşap oyma işinin yanı sıra metal, plastik ve sac oyma işlerini de yapmaktayım. Güneş enerjilerine ve pazarcıların kullandıkları kasalara isimlerin yanı sıra reklam amaçlı yazılar da yazıyorum.

Bu zamana kadar hangi camilerin minberleri üzerinde çalışma yaptınız?

Ahmet Aydın sanatını icra ederken

Minber oyma iÇinden biraz bahsedermisiniz? Bu iÇi nasıl yapıyorsunuz?

2004-2005 Yıllarında TavĐanlı'nın Kozluca köyü camisinin min-ber oymaları ile 2008 Yılında TavĐanlı'nın Beyköy camisinin minber ve kürsü oymalarını yaptım. Minber işinde önce minberin ölçüle-rini alıyoruz. Daha sonra model be-lirleyip çizimleri yapıyoruz. Çizimleri örnek alıp modelleri kendime göre değiştirip kağıda çizerek ahşapın üzerine yapıştırıyoruz sonra da kıl testere ile delme ve oyma işlemleri-ne başlıyoruz. Çok hassas çalışmak gerekiyor. En ufak hatada çalışma-nız boşa gidebiliyor. 35-45 ebat, 70-110 santim ebatlarında ahşap oyma parçalar oluyor. Bu parçaları daha sonra tıpkı puzzle gibi birleş-tirerek minberdeki yuvalara monte-liyoruz. Genelde fırınlanmış gürgen

çalışırım. Doğal renkler kullanırım. Minber işi yaklaşık 70-80 gün kadar sürmektedir. Darbe almadığı sürece bu ürünler yıllarca kullanılabilir.

Küçük el işi ürünlerde ise kavak kontraplak kullanırım. Kontraplakın içinde katlar vardır. Bu katlar, ağacın eğrilip yamulmasını engeller. Lifli ağaçtan yapılan ahşap ise zamanla yamulmaya ve eğilip bükülmeye başlar. Yaptığım işte kaliteye ve simetriye çok önem veririm. Yağmurlu köyü ve Hanımçeşme Camilerinin ayetel kürsi ve halifele-
rin yazılarını yazdım.

Malzemelerinizi nereden temin ediyorsunuz?

Ahşap malzemeler genelde Kütahya veya İnegöl'den getiriliyor. Minber oymacılığında kullandığımız fırınlanmış gürgenler ise İnegöl'den getiriliyor.

Bu işten para kazanabiliyor musunuz? Yaptığınız işle ilgili beklentileriniz nelerdir?

Ben bu işi ticari amaçlı değil, hobi amaçlı yapıyordum. Bu işten para da kazanılmıyor. Talep üzerine yapıyorum. Herhangi bir atölyem yok. Eskiden bu işi evin altında yapıyordum. Başka bir eve taşınınca da malzemelerimi koyacak yer

bulamadım. Herhangi bir yerim maalesef yok. Tavşanlı'da sanatçıların çalışabilecekleri bir merkez veya Sanatçılar Çarşısı olmalı. İlgililerden ve yetkililerden bunu bekliyoruz.

Ahmet Bey, verdiğiniz bilgilerden dolayı size

teDekkür ederiz. İnşallah çalışabilecek uygun mekanlara da kavuşursunuz.

Sanatçıya ve sanatına ilgi duyup değer verdiği için bende Tavşanlı Kültür ve Tarih Araştırmaları Ekibine teşekkür ederim.

BİR TAVŞANLI VARDI

Bir Tavşanlı vardı.
Leblebi dükkânlarında
Gavuz dumanları tüten
Arastaların eskicileri, kilitçileri
Zamanı kilitleyip eskiten.

Bir Tavşanlı vardı.
Uzunçarşı'daki çınarların
Üzerimize gölgeleri düşerdi
Ada'nın Yamuk Söğüt'ünde
Gençleri doyasıya yüzerdi.

Bir Tavşanlı vardı.
Tıka basa dolu camileri
Ramazan geceleri, nurlu gündüzünden
Yanan pilav tenceresi kokardı
Duvulcu Şükrü ile Hakkı Ağa'nın
manilerinden.

Bir Tavşanlı vardı.
Aşağı ve Yukarı Kapanaltı'nda
Şenlenirdi bayramlar.
Ada'ya, Balıklı'ya At araba turlarıyla
Yaşarken, suyu çekerdi palalar.

Bir Tavşanlı vardı.
Mülayim Tepe'deki uçurtmalarda
Göklerin sırrını düşünürdük.
Mezarların yatık, başucu taşlarında
Ötelerden gelen mesajları görürdük.

Bir Tavşanlı vardı.
Gömülür çimenlerine ayakların
Topun arenası Moymul Çayırı'nda
Mahalleli arası maçların
Yenilgisi serinlerdi Balıklı Havuzunda.

Fevzi COŞGUN

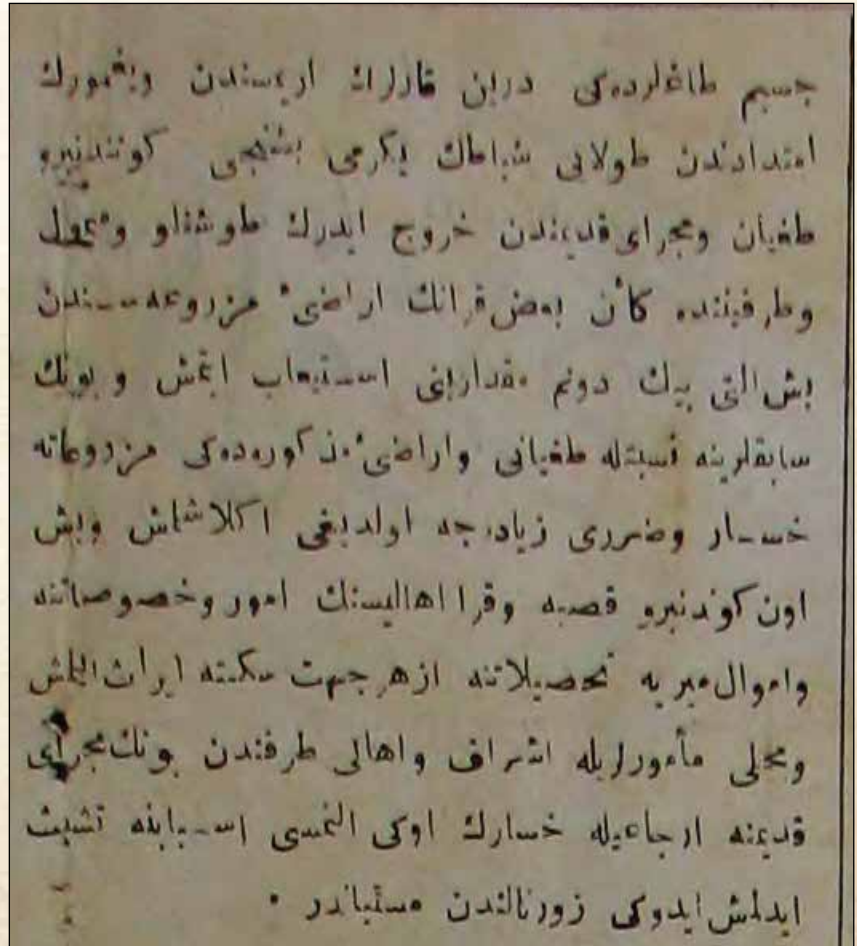
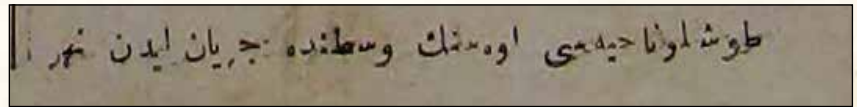
Osmanlı Basınında Tavşanlı

MEHMET KÖSE / Tarih Öğretmeni

Arşivler milletlerin hafızasıdır. Tavşanlı ile ilgili arşiv çalışmalarımız sırasında 1800'lü yılların sonlarına ait Hüdâvendigâr Gazetesi'nde Tavşanlı'da meydana gelmiş bazı olaylarla ilgili haberler ile karşılaştık ve bu bilgilerin Tavşanlı araştırmalarına katkıda bulunacağını düşünerek burada paylaşmak istedik.

Birinci haberimiz 14 Cemâziyel Evvel 1300 (H) / 23 Mart 1883 (M) tarihli Tavşanlı, Moymul ve civarını etkileyen eriyen karlar ve yağmur sularıya taşan Kocasu'nun sebep olduğu sel ile ilgilidir.

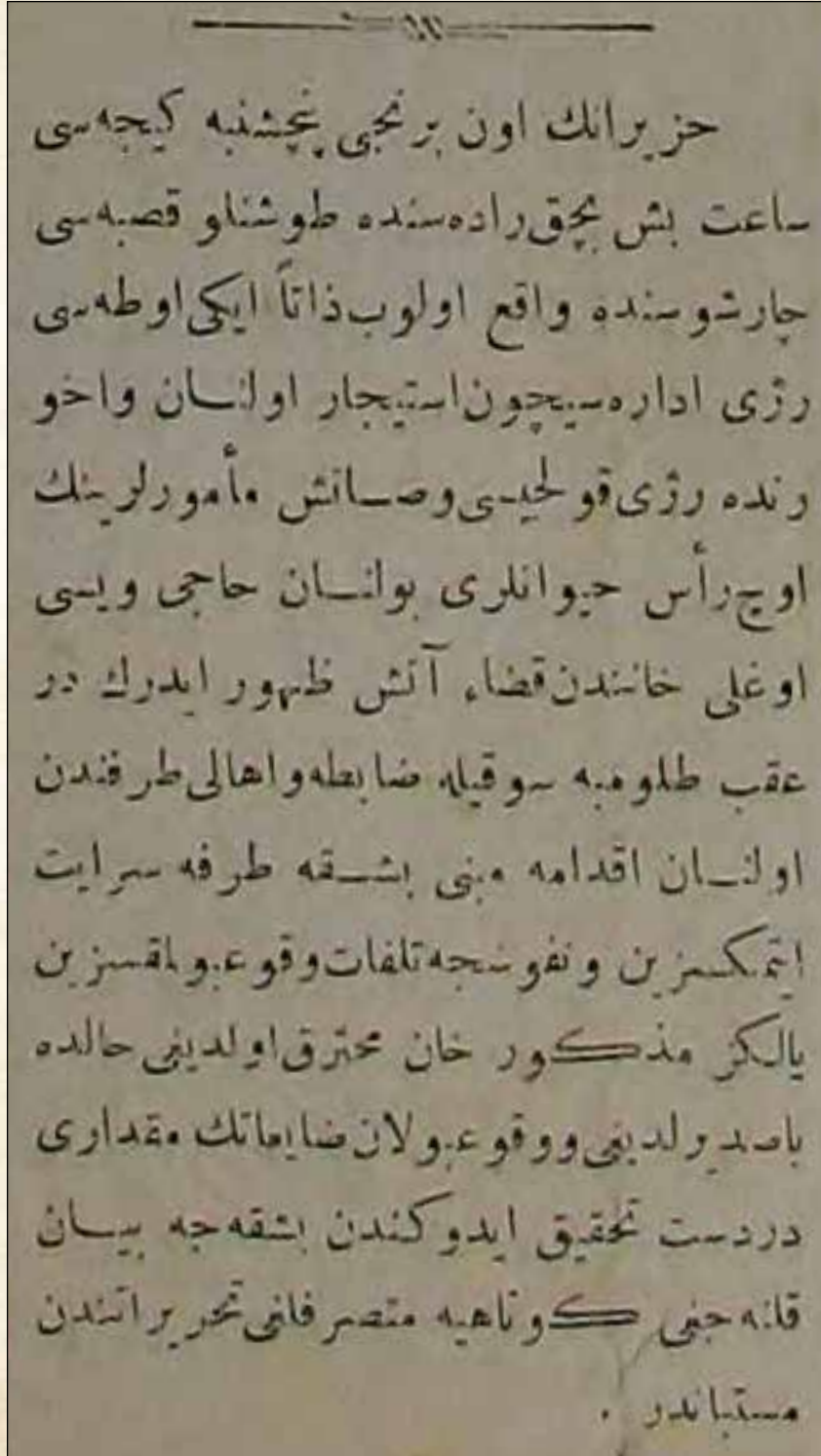
"Tavşanlı Nahiyesi ovasının vasında cereyan eden nehr-i cesîm dağlardaki derin karların erimesinden ve yağmurun imtidâdından dolayı Şubat'ın yirmi beşinci gününden beri tuğyan ve mecrâyı kadîminden hurûc ederek Tavşanlı ve Moymul ve tarafîninde kâin bazı kurânın arazi-i mevrûasından beş altı bin dönüm miktarını istîab etmiş ve bunun sabıkalarına nisbetle tuğyanı ve arazi-i mevrûadaki mevrûata hasar ve zararı ziyadece olduğu anlaşılmış ve beş on günden beri kasaba ve kurâ ahalisinin umur ve husûsâtına ve emvâl-i mîriye tahsilâtına izhar-ı cihet sekte îrâd eylemiş ve mahalli memurlarıyla eşraf ve ahali tarafından mecrâyı kadîmine ircâyıyla hasarın önü alınması esbâbına nisbet edilmiş idüğü jurnalinden müstebandır"

Osmanlı basınında Tavşanlı

İkinci haber ise 15 Şevval 1304(H) / 7 Temmuz 1887(M) tarihli Tavşanlı çarşısında bulunan Hacı Veysi Oğlu Hanında meydana gelen bir yangın haberi ile ilgilidir.

“Haziranın on birinci gecesi saat beş buçuk rad-desinde Tavşanlı Kasabası çarşısında vâki olup zaten iki odası reji idaresiçün istîcâr olunan ve ahurunda reji ... ve satış memurlarının üç re's hayvanları bulunan Hacı Veysi Oğlu Hanından kaza-en ateş zuhur ederek der akeb tulumba sevkıyla zabıta ve ahali tarafından alına ikdâma mebnî başka tarafa sirâyet etmeksizin ve nüfusca telefât vukû bulmaksızın yalnız mezkûr han müteharrik olduğu halde bastırıldığı ve vukû bulan zâyîâtın miktarı derdest-i tahkik idüğünden başkaca beyan kılınacağı Kütahya Mutasarrıflığı tahrîrâtından müstebândır”

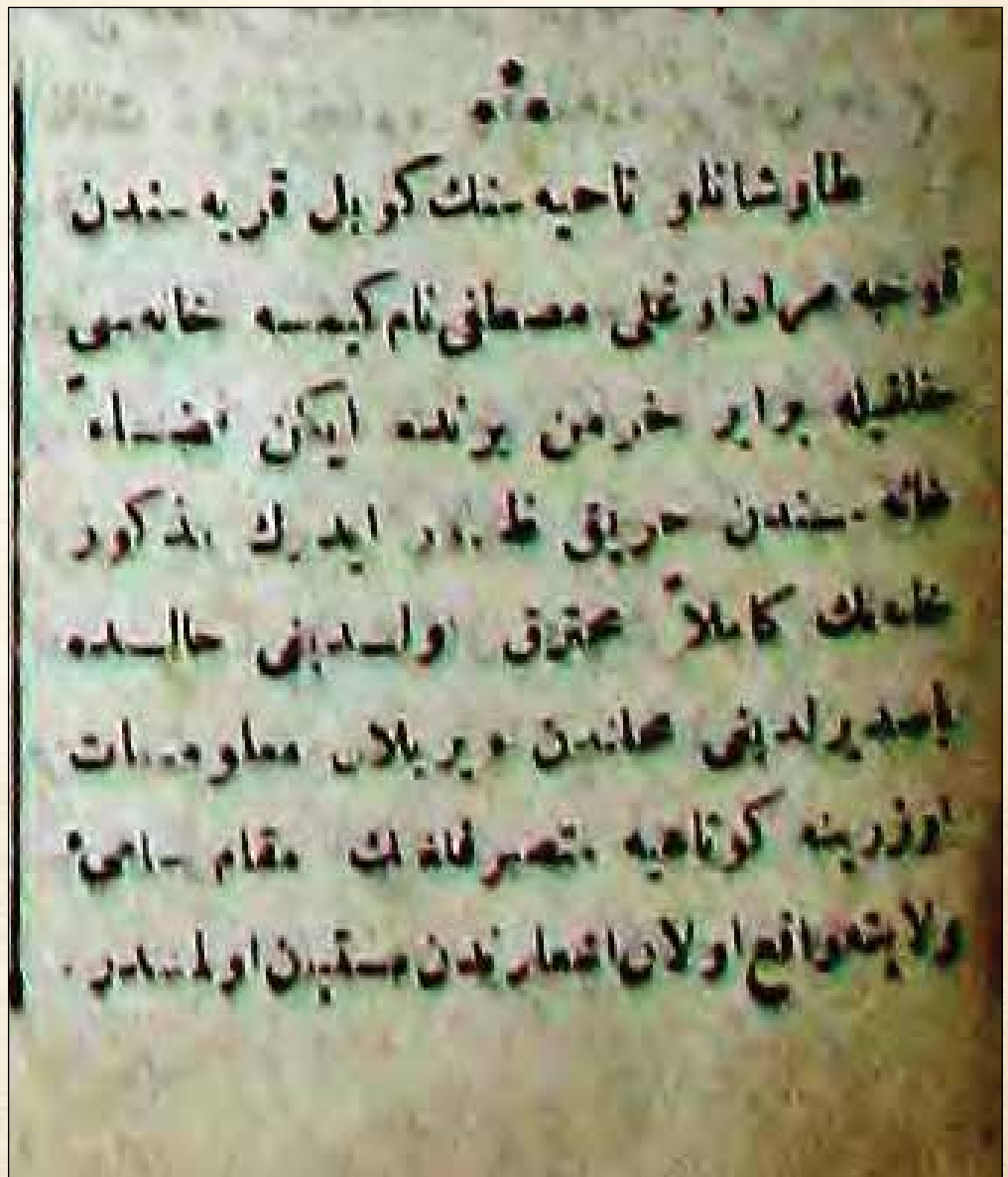
Osmanlı basınında Tavşanlı

Üçüncü haber ise, 19 Rebiul evvel 1312(H) / 20 Eylül 1894(M) tarihli Göbel Köyünden Koca Murat Oğlu Mustafa'nın evinde çıkan bir yangın hadisesi ile ilgilidir.

"Tavşanlı

Nahiyesi'nin Göbel Karyesinde Koca Murat Oğlu Mustafa nâm kimesne hanesi halkıyla beraber harman yerinde iken kazâen hanesinden harîk zuhur ederek mezkûr hanenin kâmilên müteharrik olduğu halde bastırıldığı mahallinden verilen mâlûmat üzerine Kütahya Mutasarrıflığı'nın Makâm-ı Sâmi-i Vilâyete vâki olan iş'ârından müstebân olmuştur"

Osmanlı basınında Tavşanlı

Tavşanlı ile ilgili bir diğer haber ise 7 Cemâziyel ahir 1312(H) / 6 Aralık 1894(M) tarihli Çarşy-ı Kebîr Caddesinde Kara Ali Oğlu Hasan'a ait demirci dükkânında meydana gelen yangın hadisesi ile ilgilidir.

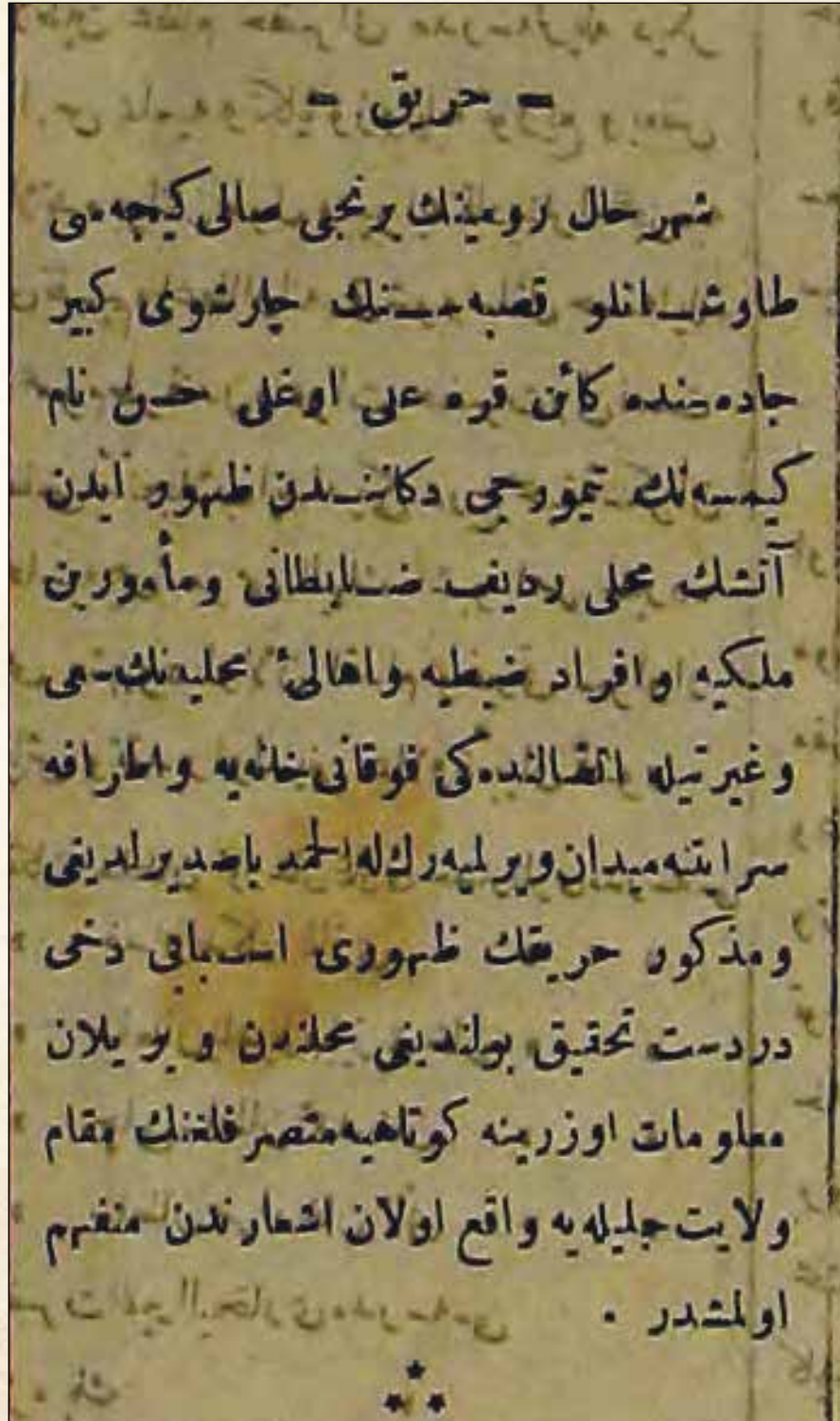
HARİK

“Şehr-i Hâl-i Rûmînin birinci Salı gecesi Tavşanlı Kasabası'nın Çarşy-ı Kebîr caddesinde kâin Kara Ali Oğlu Hasan nâm kimesnenin demirci dükkânından zuhûr eden ateşin mahallî redif zâbitânı ve memûrîn-i mülkiye ve efrâdı zabtiye ve ahâl-i mahalliyyenin sa'yi ve gayretiyle ittisâlindeki fevkânîhâne ve etrafa sirâyetine meydan verilmeyerek lehü'l hamd bastırıldığı ve mezkûr harîkin zuhûr-u esbâbı dahî derdest-i tahkîk bulunduğu mahalliden verilen malûmât üzerine Kütahya Mutasarrıflığı'nın Makâm-ı Vilâyet-i Celîle'ye vâkî olan iş'ârından münfehim olmuştur”

Dipnot:

Hüdâvendigâr Gazetesi

İlk basımevinin kuruluşunda olduğu gibi, ilk gazete de devlet eliyle çıkarıldı. Dolayısıyla bu ilk gazete “Hüdâvendigâr”, vilâyetin resmi yayın organıydı. Nitekim gazetenin 8 Şubat 1869 tarihli ilk sayısındaki “Mukaddime” başlıklı bastyazıda; “Padişah Hazretlerinin yüce iziniyle gerekli ve uygun bulunması” üzerine çıkarılmakta olduğu belirtilmekteydi. Bursa'nın bu ilk gazetesi dört sayfa ve 50X25 santimetre boyutlarındaydı. Haftada iki kez, çarşamba ve cumartesi günleri yayımlanmaktaydı. Yıllık abone bedeli 100 kuruş, altı aylığı 50 kuruş, bir sayısı ise 20 para (yarım kuruş) idi.

Osmanlı basınında Tavşanlı

Tavşanlı Ermenileri ve Rumları

HASAN EFE / Tarih Öğretmeni

Önemli Dahsiyetler: 1844/1845 yılında Tavşanlı'da Karakühlahoğlu Ohannes veledi Serkü, Ocioğlu Markan veledi Agop, Petrusoğlu Karabet veledi Kirkor, Etiməkçioğlu Gören oğlu Esteban, Tartanoğlu Tartan, Yakoboğlu Esteban veledi Artin, Uzun Hoyrabetoğlu Karabet, Kirkoroğlu Agob veledi Kirkor, Kazaroğlu Tomak veledi Kazır, Karakaşoğlu Görek veledi Kirkor, Tursunoğlu Karabad veledi Tursun, Kalemioğlu Agob, Asyioğlu Tursun veledi Asayi, Rum Tarantafil isimlerine rastlanmaktadır. 1848, 1850, 1853, 1874, 1875 ve 1907 yıllarında mahkeme davalarına yansıyan Tavşanlılı Rum ve Ermeni isimleri arasında Sarrafoğlu Markan oğlu Artin, Pabucioğlu, Ranhaoğlu Ohannes, Bakırcı Asvadır, Cansızoğlu Suveyt oğlu Ohannes, Markor veledi Agop, Kazaroğulları Agop ve Esteban ibni Karabet, Hacı Kirkor veledi Petros büyük oğlu Karabet ve büyük kızı Sima ve küçük kızı Mariye, Anastas Efendi oğlu Simon, Yağcıoğlu Vasili oğlu Haralamba, Simyon, Markar oğlu Esteban veledi Hacı Agop hanımı Karabet kızı Anik büyük oğlu Karabet küçük oğlu Tarsis büyük kızı Akbi küçük kızı Marik vardır. 1883, 1884 ve 1885 yıllarında Tavşanlı Belediye Meclis Azası Kirkor Ağa, 1886 Tahrir Vergi Komisyonunda Esberu Ağa ve Meclis Azası Kirkor Ağa, yine 1888 yılında Meclis Azası

Kirkor Ağa, 1889 ve 1890 yıllarında Nahiye İdare Azası Siron Ağa, 1893 yılında Belediye Meclis Azası Papazyan Siron Ağa, 1894, 1897 ve 1898 yıllarında Belediye Meclis Azası Sarrafyan Topek Ağa, 1899, 1900, 1901 ve 1902 yıllarında Belediye Meclis Azası Papazyan Siron Ağa, 1903 yılında Belediye Meclis Azası Karabet Ağa ve Papazyan Siron Ağa isimleri vardır. 1892 yılına ait arşiv kayıtlarında Sarraf oğlu Kalibyas ismi, 1896 yılına ait arşiv kayıtlarında ise Saraydar oğlu Ohannes ismine rastlanmaktadır. 1917 yılında Bursa'dan gelerek Tavşanlı'ya yerleşen Nersis Mikailyan ve erkek çocukları Mihran ve Serkis, yine 1918 yılında Bursa'dan gelerek Tavşanlı'ya yerleşen Esteban Kirkor isimlerine rastlanmaktadır.

Nüfusları: XVI. asırda düzenlenmiş olan tahrir defterlerinde Tavşanlı'da yaşayan Ermeni ve Rum tebanın nüfus durumları ile ilgili bir bilgi yoktur. 1671 yılında Evliya Çelebi de bilgi vermez. 1834 yılında Charles Texier, Rum nüfus miktarının 2000 civarında olduğunu belirtir. 1844/1845 yılında 47 Ermeni 3 Rum ailesi vardır. 1875 ve 1879 yıllarında 98 Ermeni hane reisi kayıtlıdır. 1885 yılında 105 erkek 116 kadın olmak üzere milleti belirtmeyen gayrimüslim vardır. 1890 yılında 117 erkek 132 kadından oluşan Ermeni nüfus vardır. 1890 yılında Vitail Cuinet Tavşanlı'nın da içinde yer aldığı Kütahya merkez kazasının nüfus yapısını şu şekilde

vermektedir: Müslüman 15.158, Rum Ortodoks 4.050, Ermeni gregoryen 2.034, Ermeni Katolik 284, Toplam: 22.266. Şemseddin Sami 1894 yılında Tavşanlı'da 221 hristiyanın yaşadığını belirtir. 1926, 1927 ve 1928 yıllarına ait devlet salnamelerinde Ermeni ve Rumların nüfuslarına rastlanmamaktadır.

Tehcir ve Nüfus Hareketleri

1. Dünya Savaşı devam ederken meydana gelen nüfus hareketliliği, Kütahya'da yaşayan gayrimüslimlerin başka mahallere nakledilmesi değil, başka mahallerden Kütahya'ya geçici olarak gönderilen gayrimüslim unsurlardır. 1. Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllarda Bâb-ı Ali, "Tehcir Kanunu" çıkararak özellikle Ermeni nüfusu kritik savaş bölgelerinden uzaklaştırarak Suriye'ye zorunlu göçe tabi tutmuştur. Bu tehcir, sadece Doğu Anadolu'da uygulanmamış, Anadolu'nun diğer bölgelerinde de geçerli olmuştur. Ayrıca bu tehcir kanunu ile birlikte Ermenilerin yanı sıra Rumların bir kısmı da tehciye tabi tutulmuştur. Kütahya'da yaşayan Ermeniler tehcir hareketinden etkilenmemiştir. Kütahya Mutasarrıfı Faik Ali Bey'in 1915'de İstanbul'dan gönderilen karara karşı çıkması sonucunda Kütahya'da yaşayan 3.058 Ermeni tehciye (göçe) zorlanmazlar. Kütahya İl Meclisi kararıyla tehcir edilmemişlerdir. Bu tutumundan dolayı Faik Ali Bey'e "gavur mutasarrıf"

denilmiştir. 1915 yılında Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'ne yazılan bir yazıda: "Merkez livadaki yani Kütahya'daki Ermenilerin başka mahallere nakledilmediğinden, onlardan boşalan binalar olmadığından" bahsedilmektedir. Bu belgenin yanı sıra gazeteci Ahmet Emin Yalman'ın hatıralarında, tehcir zamanında sevk yeri olarak Kütahya'ya gittiğini, orada Mutasarrıf olan Faik Ali Bey'in tehcir emrini kağıt üzerinde bıraktığını anlatır. Dabağyan'da Kütahya Ermenilerin tam bir huzur içinde yaşamaya devam ettiklerini nakleder. Kütahya'da yaşayan Müslüman ve gayrimüslimlerin bir uyum içinde yaşadıklarını göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca tehcir kanunu ile birlikte Kütahya'ya Ermeni ve Rum muhacirler gönderilmiştir. Faik Ali Bey, Kütahya'ya gelen Ermeni zanaatkarları yararlı olmaları için Tavşanlı gibi kasabalara, köylere dağıtmıştır. Bu konuyla ilgili olarak Dahiliye Nezareti'nden gönderilen 1917 tarihli bir belgede Edirne ve Karesi sancaklarından gönderilen Rumların sayı olarak çok kalabalık olması sebebiyle bir kısmının Kütahya'ya gönderilerek, Tavşanlı başta olmak üzere gayrimüslimlerin yaşadığı yerleşim birimlerine yerleştirilmeleri istenmektedir. Ayrıca tehcirden kaçanların çoğu soluğu Kütahya'da almıştır. Yine 1917 sonlarına doğru Şile'de ikamet eden bir kısım Rum muhacirin de Kütahya'ya gönderildikleri; fakat bunların bazılarının Eskişehir'e gittikleri, bunların yakalanarak Kütahya'ya gönderilmek üzere teslim edildiği belirtilmektedir. Yaklaşık bir yıl sonraki başka bir belgede de Kütahya'da bulunan bu Rum muhacir grubundan Şile'deki kiliselerinde bıraktıkları şahsi eşyalarını almak için her haneden bir kişinin Şile'ye gitmelerine izin veriliyordu. Tehcir sırasında Kütahya'ya gönderilen Ermeniler burada fazla kalmamıştır. Dahiliye Nezareti'nden gelen emirle Halep'e sevk edilmeleri emredilmiş ve bu sevk için 100.000 kuruş masraflarına ayrılmıştır. Yine bunların sevkıyat esnasında istasyonda bırakmak zorunda kaldıkları

eşyalarının mahalline gönderilmeleri istenmektedir. Ermenilerin Kütahya'da bekletilmeden sevk istenmesine rağmen Kütahya'da buna uyulmadığı başka bir belgeden anlaşılmaktadır. 1.Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından hükümetin değişmesiyle beraber, sürgün edilmiş Ermeni ve Rumlar da memleketlerine dönmeye başlamışlardır. Kütahya'da bekleyen evlerine dönecek olan Ermeni ve Rumlar için trenler tahsis edilmesi bunların tren istasyonlarında uzun süre bekletilerek mağduriyetlerine sebep olunmaması için trenlerin ne zaman gönderileceklerinin bildirilmesi istenmiştir.

Faik Ali Bey 1915 yılının sonlarında iki haftalığına İstanbul'a gitti. Polis Müdürü fırsattan istifade Ermeni-

leri karakola çağırıp baskı kurdu. Bunun üzerine Ermeniler din değiştirmek için müftülüğe toplu dilekçe verdi, hatta 500 altın toplayıp, Hilal-i Ahmer'e (Kızılay'a) bağışlamak istediklerini söylediler. Çünkü tehcire maruz kalsalar diğer illerdeki Ermeniler gibi malları yok pahasına satılacaktı. Dini işlemler hızla tamamlandığı sırada İstanbul'dan dönen Faik Ali Bey olaya müdahale etti. Fakat 1922 yılında Yunanlıların işgali sırasında zararı dokunan bazı Ermeni ve Rumlardan dolayı iktidarın ve halkın baskıları, 1923 yılında Lozan Antlaşması gereği nüfus mübadelesi gibi sebeplerden Ermeniler ve Rumlar Tavşanlı'yı terk etmek zorunda kaldılar. 1922-1923 yılları öncesi Tavşanlı'yı terk eden Ermeni aileler vardır. Bu göç edenler ara-

H. 1297 Salnamesi 170

کتابخانه عمومی قاضی خان و محلات و قرانی سید محمد ولد

مفتی زکریا

رقم	نام	تاریخ	محل	توضیحات
۷۴۷۹	۱۹۵۷	۵۴	کوتاه قضا	
۵۹۱۲	۱۹۵۸	۶۱	کوتاه قضا	
۵۱۱۷	۱۹۵۷	۶۸	کوتاه قضا	
۵۰۱۰	۱۹۵۷	۶۹	کوتاه قضا	
۵۱۵۱	۱۹۵۷	۷۰	کوتاه قضا	
۵۱۵۲	۱۹۵۷	۷۱	کوتاه قضا	
۵۱۵۳	۱۹۵۷	۷۲	کوتاه قضا	
۵۱۵۴	۱۹۵۷	۷۳	کوتاه قضا	
۵۱۵۵	۱۹۵۷	۷۴	کوتاه قضا	
۵۱۵۶	۱۹۵۷	۷۵	کوتاه قضا	
۵۱۵۷	۱۹۵۷	۷۶	کوتاه قضا	
۵۱۵۸	۱۹۵۷	۷۷	کوتاه قضا	
۵۱۵۹	۱۹۵۷	۷۸	کوتاه قضا	
۵۱۶۰	۱۹۵۷	۷۹	کوتاه قضا	
۵۱۶۱	۱۹۵۷	۸۰	کوتاه قضا	
۵۱۶۲	۱۹۵۷	۸۱	کوتاه قضا	
۵۱۶۳	۱۹۵۷	۸۲	کوتاه قضا	
۵۱۶۴	۱۹۵۷	۸۳	کوتاه قضا	
۵۱۶۵	۱۹۵۷	۸۴	کوتاه قضا	
۵۱۶۶	۱۹۵۷	۸۵	کوتاه قضا	
۵۱۶۷	۱۹۵۷	۸۶	کوتاه قضا	
۵۱۶۸	۱۹۵۷	۸۷	کوتاه قضا	
۵۱۶۹	۱۹۵۷	۸۸	کوتاه قضا	
۵۱۷۰	۱۹۵۷	۸۹	کوتاه قضا	
۵۱۷۱	۱۹۵۷	۹۰	کوتاه قضا	
۵۱۷۲	۱۹۵۷	۹۱	کوتاه قضا	
۵۱۷۳	۱۹۵۷	۹۲	کوتاه قضا	
۵۱۷۴	۱۹۵۷	۹۳	کوتاه قضا	
۵۱۷۵	۱۹۵۷	۹۴	کوتاه قضا	
۵۱۷۶	۱۹۵۷	۹۵	کوتاه قضا	
۵۱۷۷	۱۹۵۷	۹۶	کوتاه قضا	
۵۱۷۸	۱۹۵۷	۹۷	کوتاه قضا	
۵۱۷۹	۱۹۵۷	۹۸	کوتاه قضا	
۵۱۸۰	۱۹۵۷	۹۹	کوتاه قضا	
۵۱۸۱	۱۹۵۷	۱۰۰	کوتاه قضا	

Tavşanlı →

Hicri 1297 Salnamesinde Ermeniler

H.1304 Salnamesi طوشانلوا ناحیه سی

مدیر ۰۰۰۰

نائب محمد امین افندی مال کاتبی حسین حسنی افندی

مجلس ناحیه Tavşanlı Nahiyeye Meclisi

حاجی محمد امین افندی

کیرکورس آغا

محمد شریف افندی

Tavşanlılı Ermeni Kırkorus Ağa

Hicri 1304 Salnamesinde Ermeniler

sında Tavşanlılı Ermeni ailelerinden Alis Duda hanım ve oğlu Giragos kızı Beadris ve Zevel Kütahya'ya göç etmiştir. Tavşanlılı Ermeni ve Rumların Tavşanlı'yı terk etmeleri hususunda şimdilik yeterli arşiv belgeleri yoktur. Fakat halk arasında birbirini tutmayan rivayetler vardır. Bu rivayetlere göre bazı Ermeni ve Rumların mallarını yok pahasına satarak veya her şeyini bırakarak İstanbul'a gittikleri, hatta bazılarının çocuklarını ve eşyalarını Tavşanlılı Müslüman Türklere bıraktıkları, bazılarının ise Tavşanlı'da ki düzenlerini bozmamak için Müslüman oldukları vs. belirtilmektedir. Ayrıca Ermeni ve Rumların bıraktıkları ekonomik değerlere, taşınmaz mallara ne yapıldığı, nasıl yönetildiği hususunda çeşitli rivayetler vardır. TC. Devleti tarafından Tavşanlı'daki boşalan Ermeni ve Rum evleri ihale ile 10 sene vadeyle ucuza satılmış-

tır. Tellallar (Anzuvarlar) sokaklarda dolaşarak satışları ilan etmişlerdir. Otuz liraya evlerin satıldığı olmuştur. Hatta bazı vatandaşlar "Eski sahipleri tekrar gelir elimizden alır" diye ihaleye girmemişlerdir. 1958 yılında son taksitler ödenmiştir. Ayrıca ganimetlerini saklayıp giden Ermeni ve Rum ailelerin çocuklarının daha sonra Tavşanlı'ya gelip mallarının almaya çalıştıkları rivayet edilmektedir.

Yağadıkları Mahalleler

Osmanlı Devleti'nde gayrimüslim teba şehrin Rum, Ermeni, Yahudi mahalleleri olarak bilinen kenar semtlerinde gruplar halinde yaşarlardı. Gayrimüslimlerin Müslüman mahallelerde yaşamaları konusunda genel bir yasak olmamasına rağmen, uygulamada hoş karşılanmadığı anlaşılmaktadır. Tavşanlı'da Ermeni ve Rumlar, Hacı Hüseyin ve

Hatipler mahallelerinde yaşamaktaydı. Şimdiki "Gavur Parkı" denilen Tavşanlı Yetişenler Derneği'nin olduğu yer meydanları olup etrafındaki evler, Kavuncular Sokağı'nda birkaç gayrimüslim evi, Kasaplar hali civarı, Müftülük binası civarı, Çavuş Cami civarı (Cumhuriyet cad. Yaylacık cad.), Yukarıçimen altı, Karaveliler Sokağı Tavşanlılı Rum ve Ermenilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerdir. Tavşanlılı Ermeni ve Rumların mezarlığı ise Üçeylül İlköğretim Okulu ile İmam Hatip Lisesi arasındaki araziydi.

EĞitim Durumları

Duyun-u Umumiye İdaresi'ne vergi toplamak amacıyla Kütahya ve havalisinde incelemelerde bulunan Fransız Vital Cuinet'e göre 1894 senesinde Kütahya Sancağı'nda (Tavşanlı dahil) okullar ve öğrenci sayıları:

Cemaat türü	Okul		ÖĞrenci	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek
Müslim	-	393	-	5961
Rum-Ortodoks	9	37	185	798
Ermeni Gregoryan	-	7	-	172
Ermeni Katolik	-	2	-	45
Toplam	9	439	-	6976

1900 yılında Tavşanlı'nın da içinde olduğu Kütahya merkez kazası öğrencileri:

Cemaat türü	Kız	Erkek	Toplam
Rum ibtidai (sıbyan)	47	85	132
Rum rüşdiye	25	178	203
Ermeni ibtidai (sıbyan)	35	43	78
Katolik İbtidai (Sıbyan)	41	37	78
Toplam	148	343	491

1904 yılında Tavşanlı'nın da içinde olduğu Kütahya merkez kazası öğrencileri:

Cemaat türü	Kız	Erkek	Toplam
Rum ibtidai (sıbyan)	49	92	141
Rum rüşdiye	-	180	180
Ermeni ibtidai (sıbyan)	17	45	62
Katolik İbtidai (Sıbyan)	18	39	57
Toplam	84	356	440

Dini Hayatları

Tavşanlı'nın da içinde olduğu Kütahya merkez kazadaki Ermeniler küçük bir Katolik azınlık dışında Ortodokstur. Fakat bunlar Fenner Patriği'ne değil, Ecmiyazin Patriği'ne bağlıdır. Mezhepleri Ortodoksluğun eski bir şekli olan Gregoryenliktir. Ecmiyazin, bugünkü Ermenistan'da Erivan şehri civarında kalmaktadır. İstanbul Ermeni Patrikliği dini olarak Ecmiyazin Patrikliği'ne bağlıdır. Ermenilerin en büyük dini şahsiyeti İstanbul'da oturan Ermeni Patriği'dir.

Osmanlı zamanında Batı Anadolu'daki ilk Ermeni dini merkezi Kütahya'da kurulmuştur. Bursa'nın fethiyle Bursa'da, İstanbul'un fethiyle de İstanbul'da Ermeni Patrikhanesi kurulmuştur.

Kütahya merkez kazada yaşayan gayrimüslim unsurlar; Ortodoks Rumlar, Gregoryen Ermeniler, Katolik Ermeniler olmak üzere üç çeşitti. Misyonerlik faaliyetleri neticesinde Ermenilerin Kütahya'da mezhep değiştirerek Katolik mezhebine geçtikleri görülmektedir. Mezhep değiştiren Ermeniler arasında huzursuzluk çıktığı da oluyordu. Mezhep değiştiren Ermeniler daha önce mensup oldukları mezhebe bağlı Ermeniler tarafından hakarete uğruyor ve taciz ediliyorlardı. Nitekim 12 Aralık 1854 tarihli bir belgede; Kütahya'da kendi istedikleriyle Katolik mezhebine giren Ermenilere müdahale edilmemesi yönünde devlet merkezinin isteği bildiriliyordu. Yine mezhep değiştirmeler nedeniyle Kütahya Ermeni Karabaşı tarafından bazı Ermenilerin sürgün edildiği görülmektedir.

Osmanlı arşiv belgelerinde Tavşanlılı Ermeni ve Rumların dini hayatı ilgili bilgiler vardır:

- Hicri 1250 yılı (Gömlek no: 19865, Fon kodu:MAD.d.) Tavşanlı nahiyesinde bulunan Duaguyan ile Rum ve Ermeni cemaatleri duacılarının isimleriyle yevmiyeleri ile ilgili belge...

- Hicri 19/Za/1265 yılı (Dosya no:51, Gömlek no:18, Fon kodu:A.

DVN) Tavşanlı Murahhasası (Ermeni Piskoposu) Rahip Toma'nın vefatıyla yerine tayin edilen Rahip Oseb'e beratının verilmesine dair İstanbul Ermeni Patriği'nin yazısı, emsal şurut kaydı...

- Hicri 11/S/1288 (Dosya no:249, Gömlek no:14804, Fon kodu:İ.HR.) Tavşanlı'daki Ermeni ve Rum kiliselerinin inşa ve tamirleri...

- Hicri 08/B/1313 (Dosya no: 1, Gömlek no: 91, Fon kodu:DH. TMIK.M.) Tavşanlı nahiye meclisi azasında Ermeni Siron, Şanlı kasabasındaki bir handa Rum milletinden Terzi Yasef'in ikazlarına rağmen İslam ve Müslümanlar hakkında ileri geri konuşması üzerine tahkikat icrası...

Seyyah Perrot bir rivayetinde; Ermeni kadınların Müslüman örtünme adetine uyduklarını, hatta Ermeni kilisesinde kadın ve erkekler için, ortasından kafesle ayrılmış iki bölüm olduğunu belirtmektedir. Cumhuriyet döneminde İstanbul'dan Tavşanlı'yı ziyaret eden Tavşanlı kökenli Ermeni kadınların bazılarının türbanlı ve fericeli olduğu belirtilmektedir. Halk rivayetlerinde; Tavşanlılı Rum ve Ermenilerin Ramazan ayında ulu orta bir şey yemedikleri, saygılı oldukları, dini bayramlarda (Ramazan ve Kurban bayramlarında, Mübarek gün ve gecelerde, Paskalya) Ermeni ve Rumlarla Müslümanlar arasında hediyeleşmelerin olduğu, çok iyi muhabbetlerin olduğu, geçimsizliğin olmadığı anlatılmaktadır.

Papaz Evi: Cumhuriyet Caddesi Cumhuriyet Geçidi üzerindeki 1-3-5 numaralı Gözcülerin evinin (Abdurrahman Efendi'nin) olduğu yerdedi.

Tavşanlı Kiliseleri: 1885 ve 1890 yıllarına ait Salnamelerde bir tane kilise kaydı varken, halk rivayetlerine göre ise Tavşanlı'da iki tane kilise vardır. Muhtemelen Rum kilisesi 1800'lü yıllardan sonra kulanılmamıştır.

Rum Kilisesi: Kasaplar Hali / Balık Pazarı'nın yukarısında, Efeler çıkamazındaki Göçmenlerin/Boş-

nakların evlerinin olduğu yerdedi. 1930'lu yıllarda geniş (hangar gibi) bir odası vardı ve bu odaya kilise denirdi. Karşısında sıralı (han gibi altlı üstlü) küçük odalar, yanında kilise avlusu denilen geniş bir avlu, ahşaptan yapılmış koca bir kapısı vardı. 1950'li yıllarda bu binalar kullanılmadığı için yıkılmıştır. Ziya Gürol; "1960'lı yıllara kadar bu alanda kiliseye ait saçtan yapılmış bir horoz figürünün olduğunu ve o tarihlerde çocukların onunla oynadığını" belirtmiştir.

Ermeni Kilisesi: Müftülük sitesinin olduğu yerdedi. 1930'lu yıllarda Tavşanlı okulları bu binayı müsamereler için kullandı. Sonra sinema, daha sonra da itfaiye olarak kullanıldı. Taştan yapılmış kemerleri olan bir binaydı. Burada papazın ayin yaptığı sahnesi vardı. Sahnenin arkasında ise küçük odalar bulunmaktaydı. Mermer üzerine işlemeli olan kilisenin haçı en son Hacı Veyis Camii civarında görülmüştür. Eski itfaiye yatakhanelerinin temeli kazılırken insan kemikleri çıkmıştır. Yine o civarda bulunan tüneller Tavşanlı Belediyesi tarafından toprakla doldurulmuştur.

Ermeni kilisesi 1984 yılında Belediye tarafından yıkılmıştır. Yıkılma işlemi sırasında; eni 1 metre olan duvarların içinden 15 civarında içi boş testiler çıkmıştır. Rivayete göre kilisedeki akustik ses düzenini sağlamak amacıyla bu testiler duvarların içine yerleştirilmiştir.

Sosyal Hayat

Tavşanlı'da genelde Müslüman – gayrimüslim (Ermeni-Rum) arasında iyi ilişkiler söz konusudur. Zaten XX.asır Osmanlı'sında azınlıkların isyan etme olaylarının Tavşanlı'nın da içinde yer aldığı Kütahya'da görülmemesinden dolayı, burada yaşayan gayrimüslimler tehciye tabi tutulmamıştır. Osmanlı Devleti'nin son yüzyılında, devlet çok çalkantılı dönemler geçiriyordu. 1915 yılında Ermeni ve Rumlar, taşkın hareketlerinden dolayı tehciye tabi tutulmuşlar, hatta bu tehciye hareketi Doğu Anadolu ile sınırlı kalmayıp, Batı Anadolu bölgelerini de kapsamıştır.

İşte bu buhranlı dönemde dahi, Kütahya'da yaşayan Ermeni-Rum azınlıklar ve Müslümanlar eskiden olduğu gibi iyi ilişkilerini devam ettirmişlerdir.

Sayı olarak az da olsa olumsuz diyebileceğimiz adli olayların meydana geldiği olmuştur. Örnek arşiv belgeleri:

- Hicri 05/M/1315 (Dosya no:34, Gömlek no:18, Fon kodu:DH. TMİK.M.) Domaniç nahiyesinde kaybolan Tavşanlı kasabasının Ermeni milletinden Saraydaroglu Ohannes ile biraderinin, Keşişdağı (Uludağ) silsilesinde ikamet etmekte olan Yörük Kara Mehmed'in oğlu Mehmet Emin'le Kozluca

karyesinden Deli Ahmet oğlu Ali tarafından katledildiği...

- Hicri 1313 (1892) yılı mahkeme kaydı: Tavşanlı nahiyesi mütemekkinlerinden ve teb'a-i Devlet-i Aliye'nin Ermeni milletinden olup vilayeti mezkure (adı geçen il) dâhilinde Ertuğrul sancağına bağlı İnegöl kazasında Kara hanında misafir olarak ikamet eden dilekçe sahibi Sarraf oğlu Kalıbyas veledî (oğlu) Agop, Domaniç'te Küçük Köyü'nde misafir iken beygirini kaybetmiştir. Sonra beygirini Veysel Ağa'nın elinde görüp malını geri almak için mahkemeye başvurmuştur. Veysel Ağa beygiri 555 kuruş karşılığında Boşnak Deli

Mehmet'ten satın aldığını söylemiş, Domaniç Nahiyesi'nin Çukur Köyü'nde Kurt İbrahim Ağa ibn-i (oğlu) Süleyman b. Mustafa ve Küçük Köyü'nde Şerif b. Mehmet b. Şerif adlı kişilerin şahadetleriyle beygirin Kalıbyas'a iade edilmesi hükmü verildiği..

- Hicri 26/L/1312 (Dosya no:325, Gömlek no:61, Fon kodu:Y.A.HUS) Tavşanlı'da Paskalya'nın birinci günü İmamoğlu İsmail'in zevcesinin bir Ermeni tarafından dövüldüğü ve başka hadise çıkmaması için tedbir alındığı..

Tavşanlılı Ermeni/Rumlar ile Müslüman Türk halkı arasındaki ilişkileriyle ilgili halk rivayetleri de vardır. Örnekler:

- Tavşanlı'da Halil Ağa (Sucu Ali'nin babası) isminde bir esnaf vardır. Bir gün ucuz diye bir gümüş çeyreğe (beş kuruş) bir merkep yükü (40-50 kilo) sakız baklası alır. Günlerce satamaz, bakla sıcaktan kızarır ve kararmaya başlar, Halil Ağa da sermayesini bağladığı bakladan ötürü kara kara düşünmektedir. Bu sırada Ermeni papazı, Halil Ağa'nın dükkanı önünden geçer, eskiden beri tanıdığı bakkala hal hatır sorar. Halil Ağa durumunun acılığını papaza anlatır. Papaz bir şey söylemeden ayrılır. Öğle namazından sonra, Halil Ağa'nın dükkanına gelen Ermeniler birer okka (1280 gram) ve daha fazla bakla alırlar, akşama kadar baklayı tüketirler. Sonra da, papazın kilisede bakla yemeğinin faziletinden söz ettiği İsa peygamberin de bu günlerde bakla yemeği yediğini söylediği öğrenilir.

- Uzunçarşı'da 25-37 numaralı dükkanların bulunduğu yerde esnafılık yapan Tavşanlılı Ermeni esnafı Artin ile bir Yörük arasında geçen olay vardır. Yörük, çarşıya geldiğinde eşinin siparişini hatırlayamaz. "Çakıdı kukkudu" der, dilinin ucundadır ama bir türlü söyleyemez. Sonradan Uzunçarşı'dan geçen bir Müslüman vatandaşın Yörüğün söylemeye çalıştığı eşyanın "yayık" olduğunu söylemesiyle sorun çözülür.

Tavşanlılı Rum kızları Halya (Hallia) ve İstakya (Eustacia)

- Eski Boyacı Otel'i'nin orada ikamet eden Sabirler sülalesinin aile fertleri kızları Ayşe Gürol'u (1898-1973) Ermeni komşularına ödünç maydanoz almak için gönderir. Bu kız çocuğu Ermeni komşu kadınına: "Maydanoz var mı?" diye sorar. Ermeni kadın: "Evet var." der ve evdeki eşine seslenir: "Markoros seni çağırıyorlar!". Kız çocuğu: "Ben onu sormuyorum, maydanoz soruyorum." der ve gülüşürler.

- Balıların Hacı Süleyman Tavşanlılı Ermeni papazına: "Siz nasıl nikah kıyıyorsunuz? Onu görmek istiyorum." der. Papaz: "Olmaz, içimize giremezsin" diye cevap verir. Bunun üzerine Hacı Süleyman gizlice müftülüğün oradaki kiliseye girer. İçerideki nikah törenini seyreder. Hacı Süleyman'ın anlatımına göre: Papaz sahne gibi bir yere oturmuş, nikah kıyarken gelin ile damat sahenin önünde dikilmiş vaziyettedir. Papaz: "Bu ipi (kurdela) keselim mi, kesmeyelim mi?" diye birkaç defa sorar. Damat ile gelin: "Kes" derler. Papaz ipi keser ve nikah kıyılır.

- Tavşanlılı Ermeni Şarapçı Garabet şimdiki Börekbaşılar Sokağı'ndaki 8-10 numaralı evlerin olduğu yerde oturur. Şarapların satışını kapıdan yapmaz, camdan sarkıttığı sepetiyle yapar. Müşteri sepete parayı koyar, Garabet sepeti yukarı çeker, sonra şarabı sepete koyar aşağı sarkıtır müşteriye verir. Bir gün Mustafa Kaya akranlarıyla alem yapmak için, elinde iki testisiyle Garabet'in evine gelir: "Len Garabet, koca gavur! Şarap kaç lira?" diye sorar. Garabet: "On beş kuruş." der. Mustafa Kaya: "Şarabın keskin mi bakam?" diye sorar. Garabet, ağustosun sıcaklığında evinin kenarında içerek sızmış yerde yatan adamı göstererek: "Tabi keskin. Bak numunesi orda kuzum." diye cevap verir.

- Bir gün Kavaklı Camii'nde hoca vaaz ederken; rakıyı, şarabı alanların satanların hele şarap yapanların çok günaha girdiğini cehenneme gideceklerini anlatır. Hocanın bu sözleri üzerine cemaatten bir kişi yanındaki arkadaşına eğilerek usulca: "Korkma len. Kirkor b... yedi. Kirkor'dan bize sıra gelmez." der.

- Tavşanlı'nın işgale uğradığı günlerde Kavuncular Sokağı'nda ikamet eden Deli Tobik'in evini Yunanlı askerler basar. Deli Tobik: "Ben gavurum" der. Yunanlı askerler inanmayınca sünnetsiz olduğunu gösterir. Yunan askerleri ancak bu şekilde ikna olurlar.

- İşgal yıllarında, Türk çeteleri Tavşanlı'yı basar. Kavuncular sokağında ikamet eden üç Ermeni kadın bu baskın sırasında Barutçuların Ali Ağa'nın evine saklanır. Evin kadını çarşıdaki kocasını çağırır. Eve gelen Ali Ağa, Ermeni kadın komşularına: "Aktakkaların Hacı Osman'la konuştum onun evine gideceksiniz, orada saklanacaksınız." der ve Ermeni kadınları Aktakkaların evine gönderir. Halbuki Ali Ağa, Osman Ağa ile görüşmemiştir. Osman Ağa, Ermeni kadınlara: "-Kızım neyiniz varsa çetelere verin" der. Ermeni kadınlar üzerlerindeki yüzükleri, takılarını verirler. Sonra çeteler gider.

- Rakı üreticisi Kirkor Tavşanlı'yı terk ederken, Tavşanlı'nın içki içen ve Kirkor'la hemdem olan gençleri: "Biz seni bırakmayız. Seni saklarız." derler. Kirkor onlara: "Beni muhafaza edemezsiniz. Hem beni hem kendinizi yakarsınız. Ben gideyim." der.

- Kavuncular Sokağı'nda oturan Ermeni aileler, Tavşanlı'yı terk ederken Kavuncular sülalesinden Hesna Kavuncu'ya: "Biz sana evin anahtarını verelim. Belki döneriz." diyerek evlerinin anahtarlarını vermişler. Fakat dönememişler. Evleri daha sonra devlet tarafından ihaleyle satılmıştır.

İcra ettikleri meslekler: 1844-1845 yıllarına ait Temettuat defterlerinde yer alan bilgilere göre Tavşanlılı Ermeni ve Rumlar'da kuyumcu, pırtıcı, terzi, yapucu, bezirgan, tüccar gibi meslekler çok yaygındır. Bu defterlerdeki kayıtlara göre tarımla uğraşmadıkları için haraç vergisi ödememektedirler. Halk rivayetlerine göre Ermeniler sanat erbabı ve esnaftı. Rumlar ise tarım ve ticaretle uğraşırlardı. Rumlar en çok bağcılık ile uğraşırlardı.

lardı. Eski Mustafa Kalemli Devlet Hastanesi'nin bulunduğu yerden (Tavşan tarladan) Çukurköy'e kadar olan arazilerde bağları bulunuyordu. Tavşanlı'nın kuzeyindeki bu alana "Bağlık" denirdi. Bu alan Moymul Mahallesi Ünür üstünden başlar Hafız Ahmet Ağa, Bağlık mevki (öğretmenevi/eski işçi evleri/toki), Efkârlar, Çukurköy Kanlıdere, Benliler bağı, Hacı Bekir Hoca (Hakkı Onbaşı/Namazgâh) Camii, Hanımçeşme Mahallesi Hasan Ali ve Akkaş Ahmet bağlarını kapsardı. Ayrıca İstasyon Mahallesi civarında Keçeciler, Akkaşlar, Ahmet Çavuş, Hafız Hoca, Carsanlar, Çakmaklar, Üftadeler, Cinliler bağları (Kükürtlü) bulunuyordu. Bu bağlardan üzümleri satın alan Tavşanlılı Ermeni esnafı şarap yapıp satardı. Tavşanlılı Ermeniler arasında Deli Garabet ve Kirkor isimli şarap üreten esnaflar vardı. Yakın tarihe kadar Pazar Camii'nden eski Mustafa Kalemli Hastanesi'ne kadar olan tarlaların ismi "Deli Garbet Tarlası" olarak geçmekteydi. Tavşanlılı Ermenilerin yaptıkları içkilerin lezzetli ve kaliteli olduğu hala anlatılmaktadır. Uzunçarşı ve Kütahya Caddesi'nde bulunan dükkanların çoğu Ermeni ve Rum esnaflara aitti. Misak, Tavşanlılı Ermenilerin en zengin esnafıydı. Uzunçarşı'daki 10-12-14 numaralı dükkanların sahibiydi. Kumaş, fes vs satardı. Kavuncular Sokağı'nda ikamet eden Deli Tobik çok iyi kırınta çalan bir müzisyendi. Tavşanlılı inşaat ustası/marangoz Artin, Tavşanlı'daki bir çok evi yapmıştır. Kütahya Caddesi'ndeki 13-17 numaralı dükkanı o yapmıştır. Hatta Göbel Hamamı'nı da Artin Usta yapmıştır. Bir rivayete göre Artin usta Göbel Hamamı'nın suyu için: "Bu su çok güzel bir sudur. Bunu ben sıcak yaparım, sıcaklığa çeviririm ama karışıyor. Bu suyu kaçırıyorum diye korkarım. Temelli kaybederiz suyu." demmiştir. Ayrıca Uzunçarşı'da 25-37 numaralı dükkanların bulunduğu yerde esnafılık yapan Artin isimli Ermeni esnafı vardır.

Tavşanlılı gayrimüslimler arasında özellikle Ermeniler, ticaret yoluyla önemli miktarda servet edinmişlerdir.

Nitekim bazılarının şehirler arası ekonomik ilişkilere girdikleri görülmektedir. Bu durum Osmanlı'nın genelinde olduğu gibi Tavşanlı'da da ticarete hakim olduklarını göstermektedir.

Salnamelerdeki bilgilere göre Rumlar ve Ermeniler Tavşanlı'daki madenleri de işletiyorlardı. 1914 yılında Çamalan ve Dağardı (Dümrük) köyündeki krom madenlerini işleten Kostaki Anastasyadi isimli bir şahıstır. 1896 yılında Demirli köyündeki krom madenini işletenler ise Dimitraki Mezbaki kardeşlerdir.

Osmanlı'da gayrimüslim teba askerlik yapmadığı için bunun karşılığında cizye vergisi verirdi. Bu vergi askerlik çağına gelen gayrimüslim erkeklerden alınır ancak kadın, çocuk ve ihtiyarlardan alınmazdı. Bu vergiyi tüm gayrimüslimler eşit oranda ödemezlerdi. Fakir olanlardan "edna", orta hallilerden "evsat" ve durumu iyi olanlardan "a'la" şeklinde alınırken, edna 15, evsat 30 ve a'la 60 kuruş idi. 1857 yılından sonra cizye vergisinin adı bedel-i askerî olmuştur. Bedel-i askerî 1909'daki anayasa değişikliğinden sonra kaldırılarak tüm Osmanlı tebası olan vatandaşlar için askerlik mecburi olmuştur. Mesela 1.Dünya Savaşı'nda ölen Hicri 1303 doğumlu Filyanos oğlu Esteban isimli bir Tavşanlılı Ermeni/Rum vardır. 1844/1845 yılında Tavşanlılı Ermeni ve Rumlardan alınan cizye vergisi 780 kuruştur. 1873/1874 yılında askerlik bedelinden alınan vergi 2041 kuruş, 1879 tarihinde ise asker bedeli 2722,12 kuruştur.

Cumhuriyet Dönemi Tavşanlılı Ermeni ve Rumları

-1937 yılında İstanbul'dan Tavşanlılı bir Rum kadını Tavşanlı'da Hacı Tatar Abdullahları ziyaret eder ve birkaç gün misafir olarak kalır. Tavşanlılı Rum kadın Mehmet Celalettin Eraslan'ın ailesine; "Tavşanlı'da çok iyi günlerinin geçtiğini Müslümanlardan çok iyi muamele gördüklerini" anlatır.

-1940'lı yıllarda Tavşanlılı Ermenilerden Armenag Tavşanlı'yı ziyaret

eder. Eski Müslüman komşularından Boyacılar'ın evine gelir. Aile fertlerini evde bulamayınca Tavşanlı'nın adetleri gereği o zamanın en meşhur mesire alanı Ada'da olacaklarını düşünerek oraya gider. Mesire alanındaki onu tanıyan kadınlar: "Armenag oğlum hoş geldin." diyerek onunla sohbet eder hal hatır sorarlar. "Dudu'nun oğlu" diye ilgilenirler, ikramlarda bulundurlar. Ergun Ekiz'in verdiği bilgiye göre; Armenag'ın annesinin lakabı Dudu'dur.

-Ergun Ekiz'in verdiği bilgiye göre; Tavşanlılı Armenag ölünceye kadar Tavşanlı ile alakasını kesmez. Çok iyi Tavşanlı şivesi ile konuşmaktadır. Her sene Tavşanlı'yı ziyaret eder. Hafızası çok iyi olduğu için kendi zamanında tanıdığı şahsiyetlerin torunlarını görünce onlara benzetir ve "sen falanın torunu musun?" diye sorar. Babası Sarrafyan'dır. Kardeşi Artin ise tüccardır ve çok zaman önce Kıbrıs'a yerleşmiştir. Babası Kütahya'ya kaçarken ceteler tarafından Şahmelek'te kafasına sopa vurularak öldürülmüştür. Tavşanlı'yı çok seven Sarrafyan ailesi Tavşanlı'dan ayrılmak istememiştir. Sarrafyanların evi müftülüğün yanındaki diyaliz merkezinin (Diyanet Sokağı) olduğu yerdeydi.

- Armenag bir gün otobüsle Bursa'dan Tavşanlı'ya gelir. Otobüs şöförü Tahirağalardan Kamil Çan'ın yanına oturur: "Sen nerelisin?" diye sorar. Kamil Çan, Tavşanlılı olduğunu söyler. Bunun üzerine Armenag: "Tenekeci Kunku'yu tanır mısın?" diye sorar. Çünkü Armenag, Kamil Çan'ı Tenekeci Kunku'ya benzetir. Kamil Çan: Evet, benim dedem." diye cevap verir.

- Mustafa Kemal Boyacı ve Halil Armut askerden Tavşanlı'ya izne gelirken Eskişehir'de garda tren beklerler. İstanbul'dan gelen Armenag'da orada tren beklemektedir. Tanımadığı, doğumunu bile bilmediği Halil Armut'u görünce: "Sen Bayırların Nuriye'nin oğlu değil misin?" der.

- Armenag Tavşanlı'ya geldiğinde Göbel hamamına gider. Bir gün Kurt Dede mevkiiinde dikilir şöyle

bir etrafa bakar ve: "Bizim tarla bu sene nadas kalmış." der.

- Tavşanlılı Ermeni Armenag'ın hanımı Ebir Hanım Boyacılar ailesinden Tavşanlı mutfağına has yiyecekler (tarhana, turşu vs.) ister.

- 1968'li yıllarda Tavşanlılı Ermeni kadın Mariya (Marikya) Macarlar sülalesinden (Hacı Bekir Hoca'nın kızı) Siddika Hanım'ı ziyarete gelir. Mustafa Kemal Acar çocukluğunda bu kadını Tavşanlı'da gezdirir. Mariya, müftülüğün oradaki kiliseyi ve Diyanet Sokağı'ndaki evlerini gezerken ağlar.

- 1956'lı yıllarda Göbel'de tatil yapan Nevzat Şirin'in ailesinin yanına babasının çocukluk arkadaşı Adis isimli Tavşanlılı Ermeni bir kadın ziyarete gelir. Bir gün onlarda misafir kalır. Ermeni kadın, ailenin çocuğu Nevzat Şirin'den Kurt Dede'yi gezdirmesini rica eder. Nevzat Şirin, Ermeni kadını Kurt Dede civarında gezdirir. Tavşanlılı Ermeni kadın, dua eder vaziyette çeşmeden su içer, orada bulunan üç-dört mezar hakkında bilgiler verir. Mevsimin bahar olması hasebiyle çiçek kokuları içinde manzara seyrederek. Tavşanlılı Ermeni kadın Adis, orada kekik koparır ve: "Ah benim kekik kokan dağlarım, ah benim dağlarım" diye ağlamaya başlar.

- 1961 yılında Nevzat Şirin, babası ve amcası ile birlikte İstanbul'a gider. İstanbul- Ortaköy'de ikamet eden Tavşanlılı Ermeni Adis Hanım'ı ziyaret ederler. Bu Tavşanlılı Ermeni kadının Ortaköy Camiinin yanında terzi dükkanı vardır. Ayrıca Türkiye'nin her tarafına tonlarca kumaş satışı yapmaktadır. Şirin ailesi bir gece bu kadının evinde misafir kalır. Ertesi gün Adis Hanım Nevzat Şirin'e "sen beni Tavşanlı'da gezdirdin ben de seni gezdireceğim" der ve Ortaköy Camii başta olmak üzere çevreyi gezdirir, balık tutturur.

- 1960'lı yıllarda İstanbul'da ikamet eden Tavşanlılı Ermeni Karlebit Hanım Kayalar sülalesini ziyaret eder. Tavşanlı'ya geldiğinde kiliseye uğrar ve ağlar. İstanbul-Ortaköy'de ikamet eden Karlebit Hanım'ın oğlu

Ohannes şimdi Ortaköy Ermeni Kilisesi papazı olarak görev yapmaktadır. Kayalar sülalesi, hâlâ bu aile ile görüşmektedir. Cemal Kaya'nın verdiği bilgiye göre Tavşanlılı bu Ermeni aile; "İstanbul'a gönüllü olarak taşındıklarını ve 1915-1922 olayları ile ilgili şikayetçi olmadıklarını" belirtmişlerdir.

- 1975'li yıllarda Halim Üftadeoğlu, yanında Ümmetlerden Hacı Halil Ağa ile İstanbul'a trenle yolculuk yaparlar. Trenin kompartımanında birisiyle tanışır. Halim Üftadeoğlu: "Sen kimsin?" diye sorar. Tavşanlılı olduğunu söyleyen şahıs: "Ben sizin Tavşanlı Ermeni Cemaati'nden Artin Usta'nın oğluyum" der. Halim Üftadeoğlu'na: "Sen kimlerdensin?" diye sorar. Halim Üftadeoğlu: "Üftadelerdenim" der. Artin Usta'nın oğlu: "Sen Barutçuoğlu Ali Efendi'nin torunu musun?" diye sorunca Halim Üftadeoğlu: "Evet" cevabını verir. Bunun üzerine Artin Usta'nın oğlu: "İstanbul'a geldiğin zaman benim yanıma gel. Biz, Barutçuoğlu Ali Efendi'den çok iyilik gördük." der ve kartını verir.

- 1950'li yıllarda Mehmet Şükrü Altınbay ailesiyle Göbel'e gider. Mesire alanında otururken orada Tavşanlı'dan ayrılmış bir Ermeni vatandaşı görür. Bu Ermeni bey, ağabeyi 1896 doğumlu Hafız Abdullah Altınbay'ın çocukluk arkadaşıdır. Ermeni bey, Mehmet Şükrü'nün ağabeyi ile çocukluğunda çok aşık oynadıklarını, komşuluk ilişkilerin iyi olduğunu, müftülüğün orada oturduklarını anlatır. Tavşanlılı Ermeni bu bey, sohbet esnasında: "Biz, Yunan Afyon'da bozulmadan İstanbul'a yerleştik. Erken ayrıldık" der.

- Ergun Ekiz'in verdiği bilgiye göre; İstanbul Galata ve Eminönü civarında esnaflık yapan Tavşanlılı Ermenilerin çocukları, Tavşanlı'dan İstanbul'a ticaret için gidenlere güzel ikramlarda bulunur, yardımcı olurlar.

- Suat Varol 1971 yılında Balıkesir-Gönen'de askerlik yaparken Tavşanlılı Ermenilerden Sarrafoğullarından Armenag ile görüşür. Çok iyi Tavşanlı şivesiyle konuşan 80 yaşlarındaki Armenag, Suat Varol'a:

ایلاک	باب	صحیفه	فهرست
۲	۲۸	۰	انجیل متانک تحریری اوزره
۷۷	۱۶	۰	مرقسک
۱۲۵	۲۴	۰	لوقانک
۲۰۶	۲۱	۰	یوحناک
۲۶۷	۲۸	۰	اعمال رسل
			پولس رسولک
۳۴۶	۱۶	۰	رساله سی
۳۷۸	۱۶	۰	قورنطوسلور
۴۱۰	۲۳	۰	ایکینجی
۴۳۱	۶	۰	غلاطیالور
۴۴۲	۶	۰	افسوسلور
۴۵۳		۰	فیلیپلور
		۰	قولوسلور
		۰	لاکوز
۴۷۹	۱	۰	
۴۸۸	۴	۰	
۴۹۴	۳	۰	
۴۹۸	۱	۰	
۵۰۰	۱۳	۰	

Kirkor'a ait incilden bir sayfa

"Kendisinin Sarrafoğullarından Armenag olduğunu, İstanbul'da yaşadığını, tüccar olduğunu ve Bandırma Borsası'na gelip gittiğini, bu borsalarda Tavşanlı esnafına özellikle nohut ve leblebi alım satımlarında yardımcı olduğunu" anlatır. Ayrıca şimdiki Kütahya Caddesi'nde yer alan ve 76-78 numaralı evlerin bulunduğu yerdeki evlerinde çocukluğunun geçtiğini söyler.

- 1966 yılında Hristiyanlığa geçen ve 1967'de Ermeni-Hristiyan Antranik Çakıcı ile evlenen Fidan Demir, köken itibarıyla Tavşanlı Ermenisidir. Kızlık soyadı olan Demir'le İstanbul Eminönü Saraçishak'taki kütüğünde tek başına kayıtlı olan ve başka aile kaydı bulunmayan Fidan Demir'le ilgili bir başka kayıt ise Tavşanlı'dadır. Gerçek adı Fidan,

babası Manuk-Meryem çiftinden olma ve Müslüman bilinen Ermeni asıllı Arif Demir, annesi ise Elyaz-Kipsima çiftinden olma Ermeni asıllı Zekiye Demir'dir. İki farklı TC kimlik numarası ile kütüğünü değiştiren; 1996'da Hristiyan olarak Seta ismini alan; Antranik Çakıcı ile evlenen ve bu evlilikten doğan çocuklarına Talin ve Ara ismini vererek onları Hristiyan olarak kaydettiren Fidan-Seta Demir aslen Tavşanlı Ermenisidir. Yani tekrar aslı dinine dönmüştür. Yine Fidan Demir'in Kütahya'daki kayıtlarına göre, 1929 doğumlu kardeşi Ayşe Demir, 1990 yılında Eminönü Ermeni Patrikliği'nin düzenlediği ihtida belgesiyle Hristiyanlığa geçmiş. Ailenin diğer ferdi 1942 Tavşanlı doğumlu Emine Demir, 1962 yılında İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesinin kararı ile tekrar Hristiyanlığa geçmiştir.

19. yy Nüfus Defterlerine Göre Tavşanlı Köyleri'nin Nüfus Durumu -1

ÖMER FARUK DİNÇEL / Tarih Öğretmeni

Secere (soy kütüğü) araştırmaları, son yıllarda büyük önem kazanmakta ve yaygınlaşmaktadır. Bu tarz araştırmalarda başvurulması gereken kaynaklardan biri de nüfus defterleridir. **Başbakanlık Osmanlı Arşivinde** bulunan bu defterlerden 1840'lı yıllara kadar olan nüfus kayıtlarına ulaşmak mümkündür. Yazı dizimizin bu bölümünde Osmanlı Arşivinde **KK.d.6458** ve **NFS.d.6458** fon kodunda bulunan iki defteri inceledik. Bu defterlerde; **Dümrek, Aydınlar, Aliova, Avcılar, Kırkkavak, Kardeşler, Balıköy, Kışla, Yataklı, Doğanlar, Öksüzler, Çaltılı, Kadıköy ve Kızılçukur** köyleri ile ilgili nüfus bilgilerini bulabileceksiniz. Dergimizin bundan sonraki sayılarında da bu tür defterleri incelemeye devam edeceğiz.

Arşivde bulunan **KK.d. 6458** fon kodunda kayıtlı olan defterde Miladi 1842 Yılında o dönemde Kütahya Sancağı'nın Dağardı kazasına günümüzde ise Tavşanlı'ya bağlı olan bazı köylerde doğanların ve vefat edenlerin bilgileri verilmiştir. Miladi 26 Mart 1843 (Hicri 24 Safer 1259) Tarihinde tertip edilen defterde, köylerde doğanlar ve vefat edenlerin hicri tarihe göre tutulan kayıtları tarafımızdan miladi tarihe gün, ay ve yıl olarak çevrilmiştir. Bunun yanı sıra sadece Aleve ve

Avcılar köyündeki şahısların vefat ve doğum tarihleri hicri tarihe göre gün ve ay olarak belirtilmeyip sadece yıl yazılmakla yetinilmiştir.

Arşivde **NFS.d. 01436** fon kodunda kayıtlı olan diğer defterde ise; günümüzde Tavşanlı'ya, nüfus kaydının tutulduğu tarihte ise Hüdâvendigâr Sancağı'nın Harmanlık Kazası'na bağlı olan Kızılçukur köyü'nün nüfus kaydı yapılmıştır. Defterin başlangıç tarihi 11 Zilkade 1246 (Hicri 11.11.1246) olmasına rağmen defter içerisindeki tarihlere bakılarak köydeki nüfus sayımının Hicri 1257- Miladi 1841 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu defterin 24 ila 32. sayfalar arasında yer alan kayıtlarına göre o tarihte köydeki hane reislerini, insanların fizikî yapılarını, kaç yaşında olduklarını, ne iş yaptıklarını ve çocuklarının isimlerini öğrenebiliyoruz.

1.KISIM

Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Fon kodu: **KK.d 6458**

Tarih: **24 Safer 1259/ 26 Mart 1843**

Düðrek (Dümrek)

- Cincioğlu, Hüseyin'in oğlu Mehmed vefat etmiştir. Vefat tarihi 5 Ra.1258 (16 Nisan 1842)
- İbrahim oğlu Ali. Doğum tarihi 7 S. 1258 (20 Mart 1842)

Aydınlar

- Kahyaoğlu, Ali'nin oğlu Mustafa. Doğum tarihi 11 L.1258 (15 Kasım 1842)

Yeni Aleve

- Kara Ahmedoğlu Hüseyin vefat etmiştir. Vefat yılı Hicri 1258 (Miladi 1842)

Avcılar

- İsimoğlu, Hüseyin'in oğlu Hasan dünyaya gelmiştir. Hicri 1258 (Miladi 1842)

Kırkkavak

- Koca Mehmedoğlu, Mustafa'nın oğlu İsmail dünyaya gelmiştir. 1 R.1258 (12 Mayıs 1842)
- Emir Hasanoğlu, İbrahim'in oğlu Ali dünyaya gelmiştir. 23 S.1258 (5 Nisan 1842)

KaraDehir

- Abdaloğlu, Hamza'nın oğlu Ali dünyaya gelmiştir. 15 Ra.1258 (26 Nisan 1842)

Balıköy

- İmam Muradoğlu, Hasan'ın oğlu Ali dünyaya gelmiştir. 5 N.1258 (10 Ekim 1842)
- Koca Alioğlu, Veli'nin oğlu Mehmed dünyaya gelmiştir. 11 Za.1258 (14 Aralık 1842)
- Battal Ağa'nın oğlu, Mehmed'in oğlu Battal dünyaya gelmiştir. 1 S.1258 (14 Mart 1842)

Kıdla

- Ramazanoğlu, Mustafa'nın oğlu Bekir dünyaya gelmiştir. 7 R.1258 (18 Mayıs 1842)

Yataklı

- Hacıoğlu, Ahmed'in oğlu Mehmed vefat etmiştir. 17 S.1258 (30 Mart 1842)
- Eyüboğlu, Mustafa vefat etmiştir. 15 R.1258 (26 Mayıs 1842)

Doğanlar

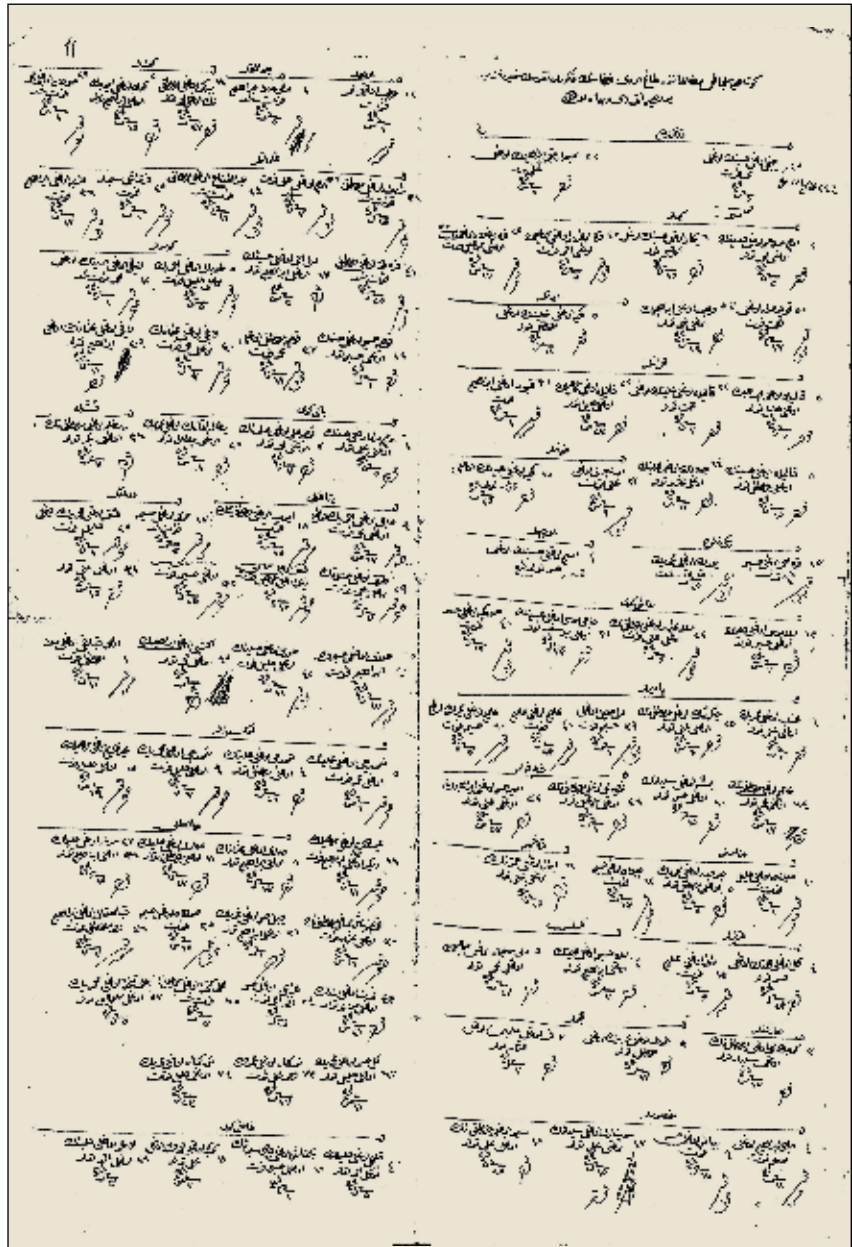
- Gökçeoğlu Hüseyin vefat etmiştir. 3 R.1258 (14 Mayıs 1842)
- Tıngıroğlu, Mehmed Beyoğlu Halil vefat etmiştir. 1 N.1258 (6 Ekim 1842)
- Tıngıroğlu, Musa'nın oğlu Ahmed vefat etmiştir. 7 L.1258 (11 Kasım 1842)
- Tıngıroğlu, Musa'nın oğlu İsmail vefat etmiştir. 17 Za.1258 (20 Aralık 1842)
- Hurioğlu, Hüseyin oğlu İbrahim vefat etmiştir. 17 Za.1258 (20 Aralık 1842)
- Hurioğlu, Hüseyin'in oğlu Halil vefat etmiştir. 11 N.1258 (16 Ekim 1842)
- Ekşioğlu, İbrahim'in oğlu Mehmed dünyaya gelmiştir. 5 R.1258 (16 Mayıs 1842)
- İmam Kabakçıoğlu Monla Mustafa vefat etmiştir. 11 N.1258 (16 Ekim 1842)

Öksüzler

- Timurcuoğlu, Ali'nin oğlu Ömer vefat etmiştir. 1 S.1258 (14 Mart 1842)
- Timurcuoğlu, Ali'nin oğlu Mustafa dünyaya gelmiştir. 21 R.1258 (1 Haziran 1842)
- Timurcuoğlu, Mehmed'in oğlu Halil vefat etmiştir. 3 N.1258 (8 Ekim 1842)
- Abdülkerimoğlu, İsmail'in oğlu Halil vefat etmiştir. 19 S.1258 (1 Nisan 1842)
- Abdülkerimoğlu, İsmail'in diğer oğlu İbrahim vefat etmiştir. 11 N.1258 (16 Ekim 1842)

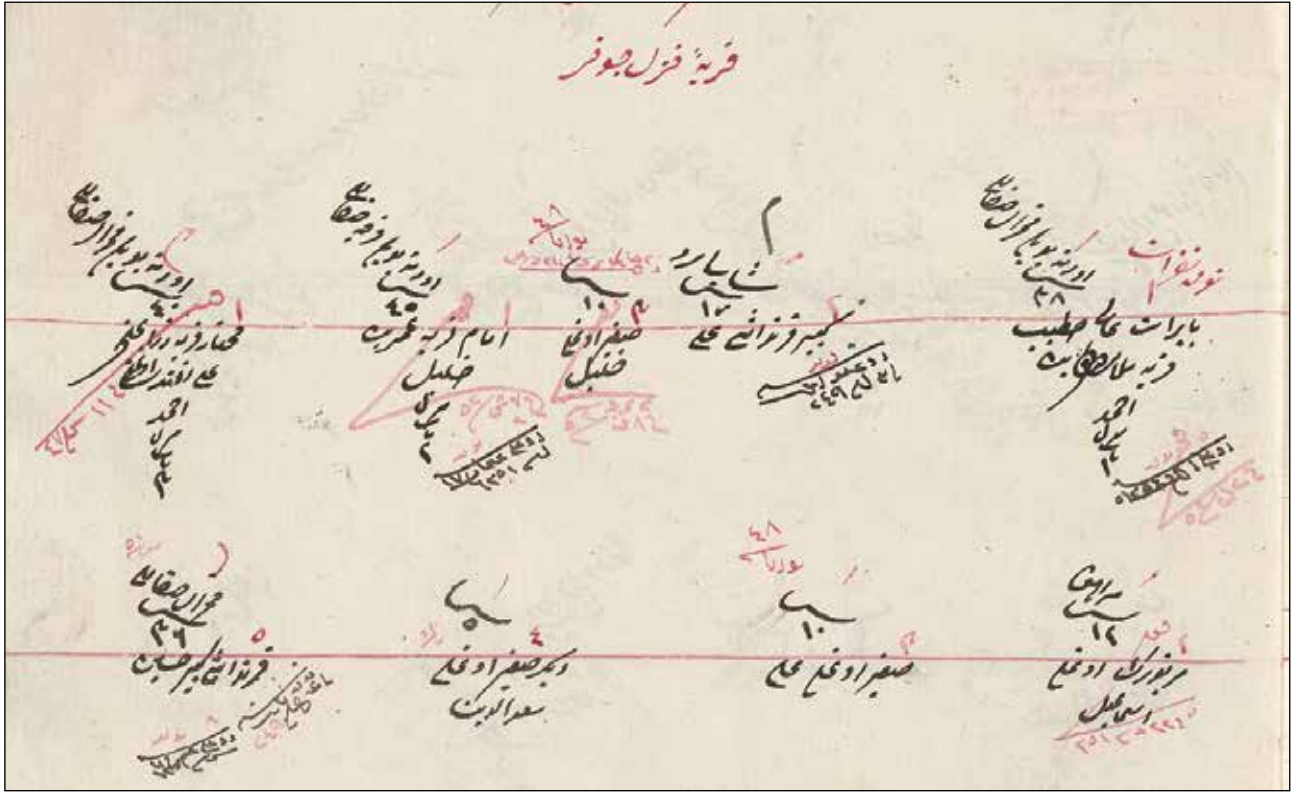
Çaltılı

- Sarioğlu, Osman'ın oğlu İbrahim dünyaya gelmiştir. 13 L.1258 (17 Kasım 1842)

- Sarioğlu, Halil'in oğlu Mustafa dünyaya gelmiştir. 23 Za.1258 (26 Aralık 1842)
- Serdaroğlu, Halil'in oğlu İbrahim dünyaya gelmiştir. 15 Za.1258 (18 Aralık 1842)
- Kocabaşoğlu, Mustafa'nın oğlu Osman vefat etmiştir. 11 S.1258 (24 Mart 1842)
- Çil Hasanoğlu, Ömer'in oğlu İbrahim dünyaya gelmiştir. 1 R.1258 (12 Mayıs 1842)
- Solakoğlu Hüseyin vefat etmiştir. 17 S.1258 (30 Mart 1842)
- Kabasakaloğlu, İbrahim oğlu Mustafa vefat etmiştir. 7 N.1258 (12 Ekim 1842)

- Kurtoğlu, Murad'ın oğlu Musa dünyaya gelmiştir. 21 S.1258 (3 Nisan 1842)
- Arabacıoğlu, Hasan'ın oğlu Ahmed vefat etmiştir. 15 L.1258 (19 Kasım 1842)
- Ali Kethüdaoğlu İsmail vefat etmiştir. 3 R.1258 (14 Mayıs 1842)
- Ali Kethüdaoğlu, Mehmed'in oğlu İsmail dünyaya gelmiştir. 5 Z.1258 (7 Ocak 1842)
- Kel Hasanoğlu, Mehmed'in oğlu Halil dünyaya gelmiştir. 11 S.1258 (24 Mart 1842)
- Türkmenoğlu, Mehmed'in oğlu Ali vefat etmiştir. 17 R.1258 (28 Mayıs 1842)

- Türkmenoğlu, Ömer Bey oğlu
Halil vefat etmiştir. 23 L.1258 (27
Kasım 1842)

Kadıköy

- Kılıçoğlu, Halil'in oğlu Ahmed
dünyaya gelmiştir. 5 N.1258 (10
Ekim 1842)
- Bektaşoğlu, Hacı Süleyman'ın
oğlu Hüseyin vefat etmiştir. 5
N.1258 (10 Ekim 1842)
- Gökçeoğlu, Mehmed'in oğlu Ali
dünyaya gelmiştir. 7 S.1258 (20
Mart 1842)
- Ak Mehmedoğlu, Ali'nin oğlu Ah-
med dünyaya gelmiştir. 3 R.1258
(14 Mayıs 1842)

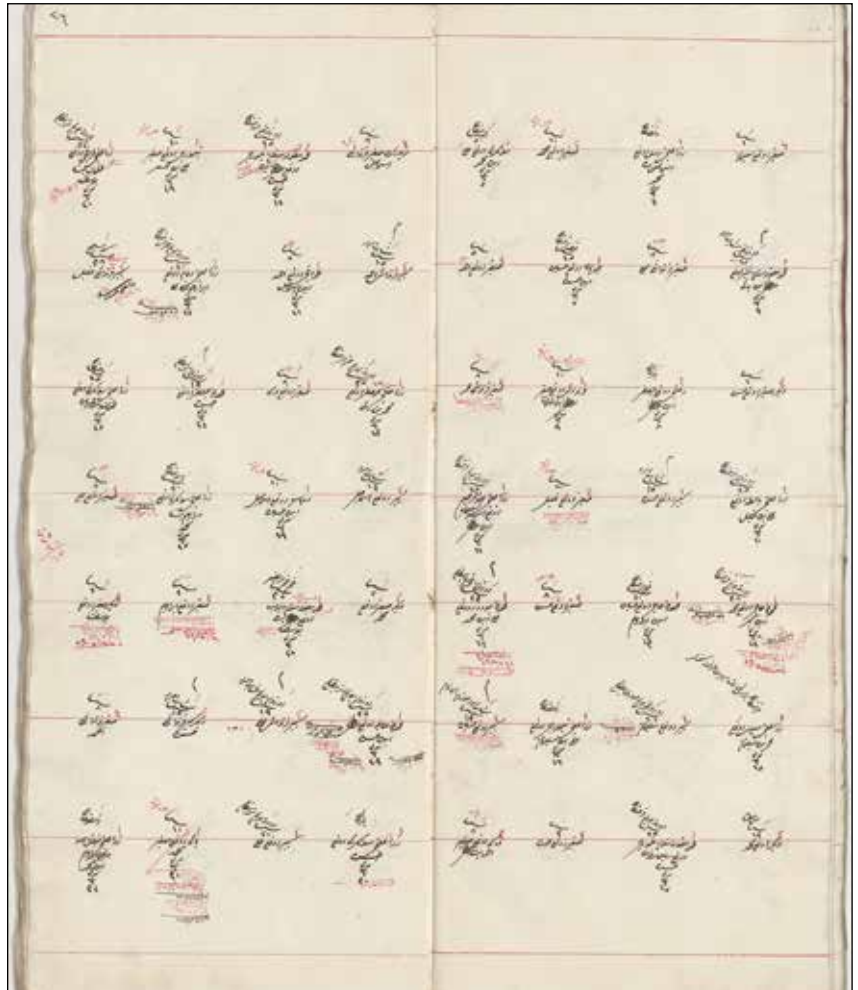
II.KISIM

19.YÜZYIL NÜFUS DEFTERİNDE KIZILÇUKUR KÖYÜ

Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Fon kodu: NFS.d. 01436
Yıl: 1841

Kızılçukur Köyü

- Ahmed'in oğlu Molla Mustafa.
Hatib. Orta boylu kumral sakal-
lı. 38 yaşında.
- Büyük kardeşi Ali. Delikanlı ve
17 yaşında.

- Küçük oğlu Halil. 10 yaşında.
 - Halil'in oğlu Ömer. Köyün imamı. Orta boylu kırcak sakallı. 45 yaşında.
 - Ali Efendi oğlu Ahmed. Köyün Muhtarı. Ziraatçı. Orta boylu, kumral sakallı. 40 yaşında.
 - Oğlu İsmail. 12 yaşında.
 - Küçük oğlu Ali. 10 yaşında.
 - Diğer küçük oğlu Sadeddin. 5 yaşında.
 - Büyük kardeşi Hüseyin. Kumral sakallı. 36 yaşında.
 - Küçük oğlu Süleyman. 1 yaşında.
 - Resiloğlu, Mehmed'in oğlu İsmail. Ak sakallı.
 - Küçük oğlu Mehmed. 10 yaşında.
 - Sünkerlioğlu, Mehmed'in oğlu Ali. Kır sakallı, 50 yaşında.
 - Kanberoğlu, Bali'nin oğlu Mustafa. Uzunca boylu ve delikanlı. Amele. 17 yaşında.
 - Küçük kardeşi Ali. 8 yaşında.
 - Çobanoğlu, Hasan'ın oğlu Hüseyin. Sakallı. 45 yaşında.
 - Küçük oğlu Ahmed. 5 yaşında.
 - Diğer küçük oğlu Hasan. 1 yaşında.
 - Reftcioğlu, Mustafa'nın oğlu Cafer. Yaşlı.
 - Kardeşinin oğlu Osman'ın oğlu küçük Mustafa. 10 yaşında.
 - Küçük kardeşi Ömer. 8 yaşında.
 - Baltaoğlu, Halil'in oğlu Ali. Ziraatçı. Uzun ve kır sakallı. 45 yaşında.
 - Büyük oğlu Hasan. Delikanlı. 15 yaşında.
 - Küçük oğlu Halil. 10 yaşında.
 - Abdürrahimoğlu, Mustafa'nın oğlu Es-seyyid Süleyman. Orta boylu ve kır sakallı. 45 yaşında.
 - Hacıoğlu, Bekir'in oğlu Mehmed. Orta boylu, kara sakallı. Domaniç'te amele 38.
 - Hacıoğlu, İbrahim'in oğlu Hüseyin. Kumral sakallı. Amele. 40 yaşında.
 - Küçük oğlu Hasan. 8 yaşında.
 - Boduroğlu, Mehmed'in oğlu Ali. Uzun boylu, kumral bıyıklı. Domaniç'te amele. 22 yaşında.
 - Seydioğlu, Süleyman'ın oğlu Ömer. Ziraatçı. Kır sakallı. Tica-ret için Aydın'a gitmiş.

- Büyük oğlu Süleyman. Uzunca boylu, sarı bıyıklı. 24 yaşında.
 - Demircioğlu, Süleyman'ın oğlu Ali. Ziraatçı. Ak sakallı.
 - Büyük oğlu Hüseyin. Delikanlı ve yakışıklı. 19 yaşında.
 - Diğer oğlu Mehmed. 12 yaşında.
 - Demircioğlu, Hasan'ın oğlu Süleyman. Uzun boylu, kır sakallı. Amele. 45 yaşında.
 - Küçük oğlu Hasan. 2 yaşında.
 - Üvey oğlu, Mustafa'nın oğlu Ahmed. 8 yaşında.
 - Küçük kardeşi İsmail. 6 yaşında.
 - Demircioğlu, Hasan'ın oğlu Mustafa. Uzunca boylu, kara sakallı. Amele. 45 yaşında.
 - Demircioğlu, Ömer'in oğlu Ali. 10 yaşında.
 - Tarakcioğlu, Yusuf'un oğlu Osman. Orta boylu, ter bıyıklı. Ziraatçı. 22 yaşında.
 - Büyük kardeşi Ahmed. Delikanlı. 15 yaşında.
 - Tarakcioğlu, İsmail'in oğlu Ahmed. 8 yaşında.
 - İmamoğlu, Ali'nin oğlu İbrahim. Orta boylu, kumral sakallı. 40 yaşında. Oğlunun adı Ali. 4 yaşında.
 - Büyük kardeşi Halil. Kösec. 38 yaşında. Oğlunun adı Abdullah. 3 yaşında.
 - Caferoğlu, Veli'nin oğlu Mehmed. Orta boylu, kumral sakallı. Ziraatçı. 38 yaşında.
 - Küçük oğlu Veli. 8 yaşında.
 - Caferoğlu, Hasan. Uzun boylu, ter bıyıklı. Amele. 19 yaşında.
 - Sünkerlioğlu, Hüseyin'in oğlu Osman. Ziraatçı. Kır sakallı. 45 yaşında.
 - Büyük oğlu İsmail. Delikanlı. 14 yaşında.
 - İlyasoğlu, Hüseyin'in oğlu İsmail. 10 yaşında.
 - Sünkerlioğlu, Mehmed'in oğlu İbrahim. Karaca sakallı. Ziraatçı. 40 yaşında.
 - Küçük oğlu Ali. 8 yaşında.
 - Diğer küçük oğlu Mehmed. 2 yaşında.
 - Eyüboğlu, Yusuf'un oğlu Mustafa. Amele. 38 yaşında.
 - Küçük oğlu İbrahim. 8 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Yusuf. 6 yaşında.
 - Alacaoğlu, Hasan'ın oğlu Mustafa. Uzunca boylu, az bıyıklı. Amele. 28 yaşında.
 - Büyük kardeşi Ali. Uzun boylu, genç. 19 yaşında.
 - Diğer kardeşi Hasan. Genç. 15 yaşında.
 - Küçük kardeşi Ahmed. 8 yaşında.
 - Sünkerlioğlu, Hasan. Ziraatçı. Yaşlı.
 - Büyük oğlu Ali. Orta boylu, ter bıyıklı. 20 yaşında.
 - Balioğlu küçük Mehmed. 10 yaşında.
 - Feyzullahoğlu, Mehmed'in oğlu İbrahim. Ak sakallı.
 - Küçük oğlu Mehmed. 8 yaşında.
 - Üvey oğlu Ali'nin oğlu Hasan. Genç. 17 yaşında.
 - Deli Habiboğlu, Yusuf'un oğlu Mehmed. 10 yaşında.
 - Zeybekoğlu, Hasan'ın oğlu Ömer. Sarı ve kösec. 40 yaşında.
 - Seydioğlu, Hasan'ın oğlu Ahmed. 6 yaşında.
 - Ateslioğlu, Süleyman'ın oğlu Ali. Kumral sakallı. 42 yaşında.
 - Küçük oğlu Hüseyin. 10 yaşında.
 - Diğer küçük oğlu Ahmed. 8 yaşında.
 - Diğer küçük oğlu Mehmed. 1 yaşında.
 - Eceoğlu, İsmail'in oğlu Ömer. Kösec. Ziraatçı. 45 yaşında.
 - Büyük oğlu İsmail. Orta boylu, ter bıyıklı. 20 yaşında. Oğlunun adı Ali.
 - Küçük oğlu Ahmed. 2 yaşında.
 - İsmail'in oğlu Osman. 1 yaşında.
 - Mustafa'nın oğlu Hüseyin. Genç. 17 yaşında.
 - Seydi Ali oğlu, Halil'in oğlu İbrahim. Kır sakallı. Amele. 45 yaşında.
 - Büyük oğlu Hüseyin. Orta boylu ter bıyıklı. 19 yaşında.
 - Diğer büyük oğlu İsmail. Genç. 14 yaşında.
 - Kadioğlu, Ali'nin oğlu Musa. 6 yaşında.
 - Kadioğlu, İbrahim. Genç. 15 yaşında.

- Çakıroğlu, Yusuf'un oğlu Ömer. Kumral sakallı. Ziraatçı. 40 yaşında.

- Çakıroğlu, Süleyman'ın oğlu Himmet. Kumral sakallı. Ziraatçı. 44 yaşında.

- Küçük oğlu Süleyman. 10 yaşında.

- Küçük oğlu Ali. 6 yaşında.

- Mehmed oğlu Ömer. 6 yaşında.

- Perşanoğlu, İsmail'in oğlu Süleyman. Sarı, kır sakallı. Ziraatçı. 45 yaşında.

- Ömer Dede oğlu, Ömer'in oğlu Mehmed. 5 yaşında.

- Sabiroğlu, Ömer'in oğlu Hasan. Top kumral sakallı. Ziraatçı. 38 yaşında.

- Küçük oğlu Ömer. 7 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Mustafa. 1 yaşında.

- Kocabaşoğlu, Halil'in oğlu Halil. Orta boylu, ter bıyıklı. Ziraatçı. 20 yaşında.

- Deli Habib oğlu, Veyis'in oğlu Ali. Uzun boylu, az sarı bıyıklı. Ziraatçı. 24 yaşında.

- Ateşlioğlu, Süleyman'ın oğlu Mehmed. Karaca sakallı. 45 yaşında.

- Küçük oğlu Süleyman. 10 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Ali. 7 yaşında.

- Diğer küçük oğlu İbrahim. 1 yaşında.

- Mahmud oğlu Mehmed.

- Kebirceoğlu Mehmed. Genç. 14 yaşında

- Küçük oğlu Hasan. 6 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Ali. 1 yaşında.

- Mahaoğlu, Emin'in oğlu Ali. Genç. 15 yaşında.

- Mahaoğlu, İbrahim'in oğlu İsmail. 10 yaşında.

- Küçük kardeşi Mustafa. 2 yaşında.

- Karabacakoğlu Ali. Kır sakallı.

- Oğlu Mustafa. 12 yaşında.

- Zeybekoğlu, Hasan'ın oğlu Süleyman. Sarı, kösec. Ziraatçı. 40 yaşında. Oğullarının adları İsmail ve Ali.

- Zeybekoğlu, Mehmed. Uzun boylu, sarı bıyıklı. Amele. 27 yaşında.

- Kargıoğlu, Halil'in oğlu Hüseyin. Yaşlı.

- Büyük oğlu Mehmed.

- Orta boylu, kösec. 38 yaşında.

- Diğer büyük oğlu Ömer. Pos bıyıklı. 34 yaşında.

- Mehmed'in küçük oğlu Ali. 6 yaşında.

- Vefat eden oğlu Halil'in küçük oğlu Ali. 6 yaşında.

- Mustafa'nın oğlu Ali. Kısa boylu, bıyıklı. Ziraatçı. 28 yaşında.

- Molla Musa oğlu, Ali'nin oğlu İsmail. 8 yaşında.

- Büyük kardeşi Ahmed. 13 yaşında.

- Küçük kardeşi Ali. 3 yaşında.

- Molla Musa oğlu Mustafa. Kır sakallı. Amele.

- Küçük oğlu Ahmed. 8 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Ali. 4 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Hasan. 2 yaşında.

- Mehmed. Kısa boylu, az bıyıklı. 23 yaşında.

- Tıflıoğlu, Musa'nın oğlu Mustafa. Orta boylu, kara sakallı. 34 yaşında.

- Kardeşi Ali. Orta boylu, kumral bıyıklı. 25 yaşında.

- Molla Musa oğlu İbrahim. Kısa boylu, kır sakallı. Ziraatçı. 45 yaşında.

- Şüküroğlu, Mustafa. Kısa boylu, kır sakallı. 45 yaşında.

- Küçük oğlu Ali. 6 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Mehmed. 4 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Ahmed. 1 yaşında.

- Arabkirli Mehmed oğlu Mahmud. Kırca sakallı. Ziraatçı. 44 yaşında.

- Küçük oğlu Süleyman. 1 yaşında.

- Üvey oğlu Ahmed. 8 yaşında.

- Diğer üvey oğlu Ali. 5 yaşında.

- Diğer üvey oğlu Mehmed. 3 yaşında.

- Molla Hasanoğlu, Mehmed. Amele. Yaşlı.

- Büyük oğlu Süleyman. Kuru yüzlü, az bıyıklı. 24 yaşında.

- Küçük oğlu Hasan. 1 yaşında.

- Diğer büyük oğlu Ali. Uzunca boylu ter bıyıklı. 21 yaşında.

- Karabaşoğlu, Mehmed'in oğlu Süleyman. Ziraatçı. Ak sakallı.

- Büyük oğlu Mehmed. Genç. Uzunca boylu. 19 yaşında.

- Küçük oğlu Mustafa. 10 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Ömer. 6 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Ali. 5 yaşında.

- Koca Musaoğlu, Halil'in oğlu Mehmed. 10 yaşında.

- Perşanoğlu, Himmet'in oğlu Ahmed. Kösec. Amele. 45 yaşında.

- Molla Musaoğlu, Halil'in oğlu V-Bekir. Orta boylu, kumral sakallı. Ziraatçı. 40 yaşında.

- Küçük oğlu Ahmed. 6 yaşında.

- Üvey oğlu Musa'nın oğlu Halil. Genç. 17 yaşında.

- Delibaşoğlu, İbrahim'in oğlu Bali. Kır sakallı. 45 yaşında.

- Büyük oğlu Mustafa. Orta boylu, sarı bıyıklı. 28 yaşında.

- Kardeşi Musa. Orta boylu, kara sakallı. Amele. 40 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Mustafa. Yeni dünyaya gelmiş.

- Büyük kardeşi Ömer. Sarı bıyıklı. Amele. 30 yaşında.

- Eceoğlu, İsmail'in oğlu Mehmed. Sarı sakallı. Ziraatçı. 45 yaşında.

- Küçük oğlu Hüseyin. 1 yaşında.

- Ahmed oğlu Mehmed. Orta boylu, kara sakallı. Amele. 40 yaşında.

- Perşanoğlu, Hüseyin'in oğlu Ali. Orta boylu, kumral sakallı. Ziraatçı. 40 yaşında.

- Küçük oğlu Hüseyin. 4 yaşında.

- Karabelaoğlu, Hasan'ın oğlu Mustafa. Kısa boylu, sarı bıyıklı. Ziraatçı. 24 yaşında.

- Mansuboğlu, Mehmed'in oğlu Ali. Orta boylu, kara bıyıklı. 25 yaşında.

- Büyük kardeşi Mustafa. 34 yaşında.

- Mürseloğlu, Mehmed'in oğlu Hasan. Ak sakallı.

- Küçük oğlu Mustafa. 10 yaşında.

- Oğlu Hüseyin. Tavşanlı'da hizmetkarlık yapıyor. 12 yaşında.

- Bekir oğlu Bekir. Uzunca boylu, ter bıyıklı. Amele. 21 yaşında.

- Ahmedoğlu, Mustafa'nın oğlu Ali. Orta boylu, az bıyıklı. Ziraatçı. 23 yaşında.

Küllaboğlu Hasan. Kösec. Amele. 45 yaşında.

- Küçük oğlu İsmail. 10 yaşında.

- Diğer küçük oğlu Ali. 1 yaşında.

- Batır Ahmedoğlu Hasan. Orta boylu, kır sakallı. Ziraatçı. 45 yaşında.

- Süleyman'ın oğlu Eşli Hasan. Orta boylu, kumral sakallı. Ziraatçı. 40 yaşında.

- Eyüboğlu, Ahmed. Uzun boylu, genç. Amele. 17 yaşında.
 - Köse Alioğlu Mustafa. Orta boylu, kumral sakallı. Ziraatçi. 45 yaşında.
 - Oğlu Ali. 12 yaşında.
 - Küçük oğlu Hüseyin. Henüz yeni dünyaya gelmiş.
 - Diğer küçük oğlu İsmail. 2 yaşında.
 - Üvey oğlu Ali. Genç. 17 yaşında.
 - Eyüboğlu, Yusuf'un oğlu Ali. Kısa, kösec. Amele. 40 yaşında.
 - Üvey oğlu Mustafa. 10 yaşında.
 - Mırıkoğlu, Bekir'in oğlu Mustafa. Uzunca boylu, kösec. Ziraatçi. 45 yaşında.
 - Küçük oğlu Bekir. 5 yaşında.
 - Diğer küçük oğlu Hasan. 5 aylık.
 - Eceoğlu, İsmail'in oğlu Himmet. Orta boylu, kumral sakallı. Ziraatçi. 40 yaşında.
 - Kara Hasanoğlu Hüseyin. Orta boylu, kır sakallı. 45 yaşında.
 - Küçük oğlu Hüseyin. 2 yaşında.
 - Büyük kardeşi Mehmed. Orta boylu, kara sakallı. 38 yaşında.
 - Bargircioğlu, Hasan'ın oğlu Mustafa. Orta boylu, kır sakallı. Amele. 45 yaşında.
 - Küçük oğlu Ali. 2 yaşında.
 - Macaroğlu, İbrahim'in oğlu Hüseyin. Orta boylu, sarı bıyıklı. Amele. 32 yaşında.
 - Mehmed'in oğlu Mustafa. Uzunca boylu, ter bıyıklı. Amele. 21 yaşında. Oğlunun adı Mehmed.

- Ateşlioğlu, İbrahim'in oğlu Hüseyin. Uzunca boylu, kır sakallı. Amele. 45 yaşında.
 - Küçük oğlu Ali. 4 yaşında.
 - Hoca Bekir Efendi. Kır sakallı. Ziraatçi. 50 yaşında.
 - Küçük oğlu Mehmed. 4 yaşında.
 - Diğer küçük oğlu Ahmed. 1 yaşında.
 - Tiğlioğlu, Süleyman'ın oğlu Mehmed. 4 yaşında.
 - Kaba Hocaoglu, Sefer'in oğlu İbrahim. Kumral sakallı, Ticaretle meşgul. 40 yaşında.
 - Kaba Hocaoglu Süleyman. Kır sakallı, ticaretle meşgul. 50 yaşında.
 - Kelebekoğlu, Mustafa'nın oğlu Ali. Kır sakallı, 40 yaşında.
 - Küçük oğlu Mustafa. 2 yaşında.
 - Molla Musaoğlu Hasan. Kır sakallı, ticaretle meşgul.
 - Mırıkoğlu, Molla Mehmed. Vakıf köylerinden Kıranişık köyünde imam.
 - Küçük oğlu Ahmed. 8 yaşında.
 - Kel Ebeoğlu, İbrahim'in oğlu Ali. Kır sakallı. Vakıf köylerinden Alpagut köyünde amele. 50 yaşında.
 - Oğlu Mustafa. 12 yaşında.
 - Küçük oğlu İbrahim. 10 yaşında.
 - Boduroğlu İbrahim. Kır sakallı. 45 yaşında.
 - Karadutoğlu, Mustafa'nın oğlu Hasan. Kısa boylu, kır sakallı. Burhan köyüne taşınmış. 45 yaşında.

- Küçük oğlu Ali. 10 yaşında.
 - Diğer küçük oğlu Mustafa. 8 yaşında.
 - Berberoğlu, Mustafa'nın oğlu Osman. Burhan köyüne taşınmış. 30 yaşında.
 - Kardeşi Mehmed.
 - Hasan Dedeoğlu Halil. Kır sakallı, Karamanlar köyüne taşınmış.
 - Büyük oğlu İbrahim. Genç. 16 yaşında.
 - İlyasoğlu, Bekir'in oğlu Mehmed. Az bıyıklı. Karamanlar köyüne taşınmış. 20 yaşında.
 - Küçük kardeşi İbrahim. 8 yaşında.
 - Koca Yunus oğlu, İbrahim'in oğlu Ahmed. Orta boylu, Kumral bıyıklı. 30 yaşında.
 - Ateşlioğlu, Süleyman'ın oğlu Ömer.
 - Hasan'ın oğlu Ali. Orta boylu, kara sakallı. 35 yaşında.
 - Ali'nin oğlu Ömer. Orta boylu, ter bıyıklı. 20 yaşında.
 - Bulamurlu, Abdi'nin oğlu Hasan. Orta boylu, kara bıyıklı. 30 yaşında.
 - Alioğlu, Halil'in oğlu Ali. Uzun boylu, kır sakallı. 55 yaşında.
 - Mahmudoğlu, Osman'ın oğlu Mustafa. Uzun boylu, kumral sakallı. 23 yaşında.

Toplam: Nüfus: 222. Hane sayısı:110

Tavşanlı'da Osmanlı Türkçesiyle Yazılı En Eski Kitabe

Tavşanlı ilçe sınırları içerisinde Osmanlı Türkçesiyle yazılmış olan en eski kitabe, Dede Bâli'nin Beyköy'de yaptırmış olduğu Kocapınar Çeşmesinin kitabesidir. Türbe kitabesi ile çeşme kitabesinin karşılaştırılmasından anlaşıldığı üzere Dede Bâli, bu çeşmeyi vefatından bir yıl evvel Miladi 1420 (Hicri 823) yılında yaptırmıştır. Üç satırdan oluşan bu kitabenin üst kısmı kırık olup yazının devamında şunlar yazmaktadır; (Sahibü'l-hayrat) vel hasenat, Dede Bâli ibni Resul Bey. Selase ve işrûn ve semane mie.

Dede Bâli'nin yaptırmış olduğu Kocapınar Çeşmesinin kitabesi

Tavşanlı Müzesi ve Milli Egemenlik Parkının Açılışı

1 988 Yılında Tavşanlı Belediye Bülteninde Tavşanlı Belediye Müzesi ve Milli Egemenlik Parkı'nın açılışıyla ilgili haber yapılmıştır. Haberin metni aşağıdaki gibidir.

Tavşanlı Müzesi ve Milli Egemenlik Parkı, 23 Nisan 1988 Tarihinde (23 Nisan Çocuk Bayramında) Kütahya Valisi Kemal Esensoy tarafından törenle açılmıştır.

Yağmurlu bir güne rastlamasına rağmen kalabalık bir davetli ve vatandaşlardan oluşan topluluk eşliğinde Müze, Milli Egemenlik Parkı ve Sera kafeteryanın açılışları yapıldı. Çocukların Milli Egemenlik Parkı ve Tavşanlı Müzesi'nin açılmasına teşekkür ifade etmek için hazırladıkları sürpriz program hava şartları yüzünden yapılamadı.

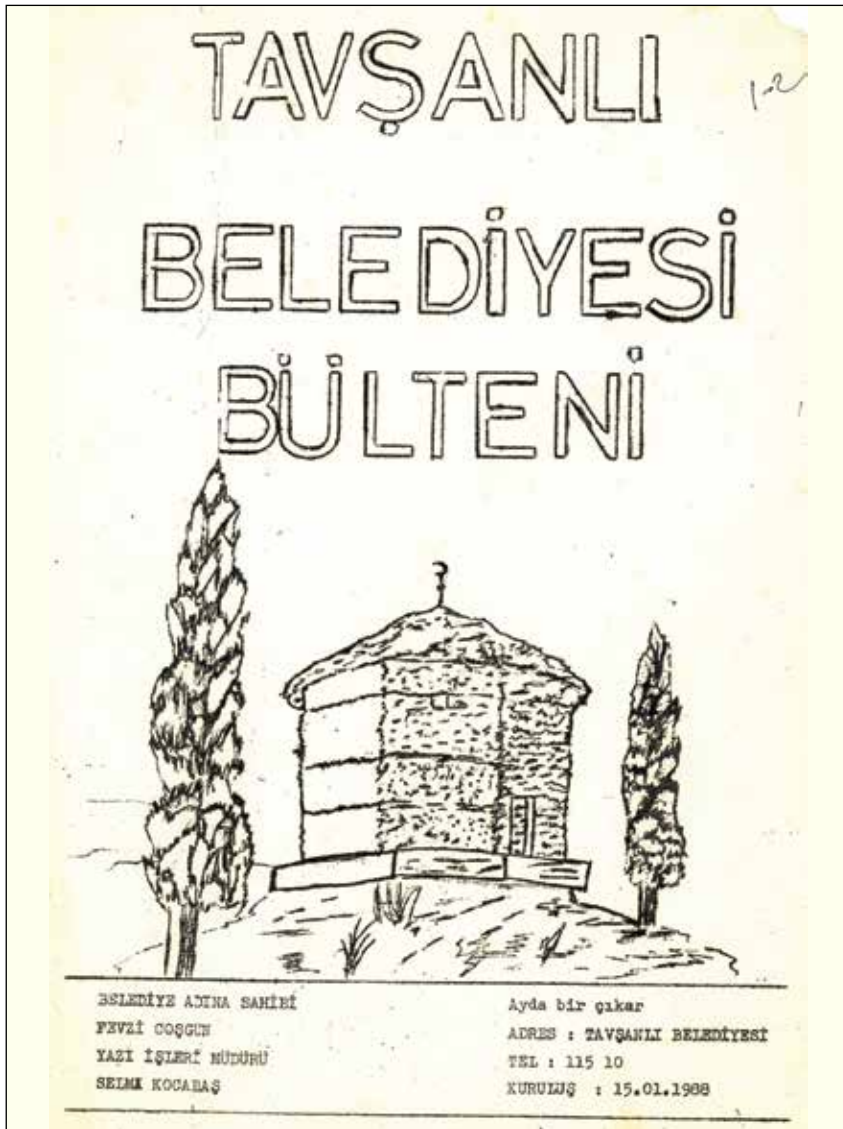
Müzenin açılışından önce bir konuşma yapan Kütahya Valisi Kemal Esensoy, kültür değerlerinin korunmasının önemini vurgulayarak, Tavşanlı Müzesinin açılışının ve oluşturulmasının çok büyük bir hizmet olduğunu belirtti.

Belediye Başkanımız Fevzi Coşgun da yaptığı konuşmada Tavşanlı'da ve çevresinde bulunan çok kıymetli eserlerin değerini müzede bulabileceğini hayatı boyunca bir Tavşanlı Müzesi kurulmasının en büyük arzusu olduğunu ve sonunda bu hizmetin Tavşanlı Belediyesi tarafından gerçekleştirilebildiğini belirtti.

Daha sonra folklor gösterisi yapılarak Milli Egemenlik Parkı açıldı. Tavşanlı Belediye Başkanı Fevzi Coşgun tarafından Tavşanlı için gösterdikleri yararlılıklardan dolayı Kütahya Valisi Kemal Esensoy'a, GLİ Müdürü Cafer Metin'e, Tavşanlı Atatürk Lisesi Müdürü Sadık Özdağ'a, Endüstri Meslek Lisesi Müdürü Muammer Tartaroğlu'na, İşadamı Mehmet Tarhan'a birer plaket verildi.

Başbakan Turgut Özal, Devlet Bakanı Kazım Oksay, İçişleri Bakanı Doç.Dr. Mustafa Kalemli, Kültür ve Turizm Bakanı Tınaz Titiz, Kütahya Milletvekili Cavit Erdemir, Etibank Genel Müdürü Süha Nizamoğlu açılış için iyi dileklerini bildiren birer telgraf gönderdiler.

Milli Egemenlik Parkı ve Müze'nin açılış töreninde Tavşanlı'dan Yetişenler Derneği, Belediye Başkanımıza tahta oyma bir eser takdim ederek Tavşanlı için gösterdiği üstün çabadan dolayı teşekkür ettiler. (Kaynak: Tavşanlı Belediyesi Bülteni. 1988)

MİLLİ EGEMENLİK PARKI VE TAVŞANLI MÜZESİ

AĞIR VASİTALARIN ŞEHİRİÇİNE GİRMELEBİRİ ZARARLARA SEBEB OLUYOR Dağtarafı2.sayfada

Daha sonra sokak aralarının trafiği aksatacak biçimde vasıtalar tarafında park yeri olarak kullanılması basın ve vatandaşlar tarafından dile getirildi.

Bu sorunun da eğitim ile düzeleceğini belirten Şükrü Yolcu, eğer sürücüler yeterince eğitilirse, bu sorunun çözümleneceğini zamanla park yerlerine ya da yolu kapatmayacak biçimde park edilmeye alışılacağını belirtti.

EMNİYET MENSUPLARINDAN BELEDİYE BAŞKANIMIZA TEŞEKKÜR:

Daha sonra Şükrü Yolcu toplantıda yaptırılacak olan otuz lojmanlı emniyet hizmet binası için belediye tarafından gösterilen 1610 m2 arsa için Belediye Başkanımız Fevzi Coşgun'a teşekkür etti.

Milli Egemenlik Parkı ve Tavşanlı Müzesi 23 Nisan 1988 günü çocuk bayramında Kütahya Valisi Kemal ESENİSOY tarafından, bir törenle açıldı.

Yağmurlu bir güne rastlamasına rağmen kalabalık bir davetliler ve vatandaşlardan oluşan topluluk eşliğinde, müze, milli egemenlik parkı, sera kafeteryanın açılışları yapıldı. Çocukların milli egemenlik parkı ve Tavşanlı müzesinin açılmasına teşekkür ifade etmek için hazırladıkları sürpriz program hava şartları yüzünden yapılamadı.

Müzenin açılışından önce bir konuşma yapan Kütahya Valisi Kemal Esensoy kültür değerlerinin korunmasının önemini vurgulayarak, Tavşanlı Müzesinin açılmasının ve oluşturulmasının çok büyük bir hizmet olduğunu belirtti.

Belediye Başkanımız Fevzi Coşgun da yaptığı konuşmada Tavşanlı'da ve çevresinde bulunan çok kıymetli eserlerin değerini müzede bulabileceğini, hayatı boyunca bir Tavşanlı Müzesi kurulmasının en büyük arzusu olduğunu ve sonunda bu hizmetin Tavşanlı Belediyesi tarafından gerçekleştirilebildiğini belirtti.

Daha sonra folklor gösterisi yapılarak milli egemenlik parkı açıldı. Sera Kafeterya da Tavşanlı belediye Başkanı Fevzi Coşgun tarafından Tavşanlı

için gösterdikleri yararlılıklardan dolayı Kütahya valisi Kemal Esensoy'a, Gİİ müdürü Caf er Metin'e, Tavşanlı Atatürk Lisesi müdürü Sadık Özdel'a Endüstri meslek Lisesi müdürü Muammer Tartaroğlu'na, işadamları Mehmet Tarhan'a birer plaket verildi.

GÖNDERİLEN TELGRAFLAR: Başbakan Turgut ÖZAL, Devlet Bakanı Kazım OKSAY, İçişleri Bakanı Doç. Dr. Mustafa KALEMLİ, Kültür ve Turizm Bakanı Tınaz TİTİZ, Kütahya Milletvekili Cavit ERDEMİR, Etibank Genel Müdürü Suha NİZAMOĞLU, AÇILIŞ İÇİN İYİ DİLEKLERİNİ BİLDİREN BİRER TELGRAF GÖNDERDİLER.

TAVŞANLI'DAN YETİŞENLER DERNEĞİNDEN BELEDİYE BAŞKANIMIZA TEŞEKKÜR:

Milli Egemenlik Parkı ve müzenin açılış töreninde, Tavşanlı'dan yetişenler Derneği Belediye Başkanımıza tahta oyma bir eser takdim ederek Tavşanlı için gösterdiği üstün çabadan dolayı teşekkür ettiler. Başkan Fevzi Düzgün, bugüne kadar, Tavşanlı'nın güzelleştirilmesi ve dışarda Tavşanlı adının duyurulması için gösterdiği şahsi çabadan dolayı dernek adına teşekkürlerini bildirdi.

Bir Göç Hikayesi: Leningrad'dan Tavşanlı'ya

Bu yazıda 1948 doğulu Ayşe Gökçen, dedesi Dönme Yusuf ile ilgili bildiklerini anlatmıştır.

"Dedemler Tavşanlı'ya Rusya'nın Leningrad şehrinin 20 km. güneyindeki bir kasabadan gelmişler.

Dedemlerin Tavşanlı'ya gelişi çok maceralı olmuş. 93 Harbinde Türkler, Ruslara esir düşmüşler. Bu esirler Rusya'da ailelerin yanlarına yerleştirilmiş. Dedemlerin evine de bir esir verilmiş. Annesi bu Türk esire pek iyi davranmamış fakat babası çok iyi davranmış. O esirle samimi olmuş. Daha sonra o esir Türkiye'ye dönmüş. O dönemde Rusya'da karışıklık çıkmış. Babası da oğulları Ahmet (bu ismi sonradan almış) ve Yasef'e (Yusuf) "Oğlum, başınıza bir şey gelirse Türkiye'ye gidersiniz" demiş. Onlar da ilk önce Ahmet, Artvin'e gelmiş. Bir sene kaldıktan sonra Rusya'ya geri dönmüş. O sırada babası Rusya'da iç savaş sırasında öldürülmüş.

Rusya bu dönemde Türkiye'ye silah yardımıyla bulunuyormuş. Ahmet, silah sandıklarından birini kenara çekerek kardeşlerini ve kendisini sandık içine koymuş. Sandığın içine yiyecek ve içecek de koymuş. Havalandırma delikleri açmış. O sırada kendisi 20, kardeşi Yusuf 16, kız kardeşi de 13-14 yaşlarında imiş.

Sandıklar gemiye yüklenmiş. İstanbul'a gönderilmiş. İstanbul'a geldiklerinde limanda Rus askerleri bunları farketmiş. Ahmet, cebinden silahı çıkarıp iki Rus askerini öldürmüştü. İstanbul'da Osmanlı görevli-

Ayşe Gökçen - Dönme Yusuf'un torunu

lerine "Bizi geri göndermeyin, iltica etmek istiyoruz, Anadolu'nun içine bir yere gönderin" diye talepte bulunmuşlar. Böylelikle Kütahya'nın Tavşanlı nahiyesine gelmişler. Aynı zamanda Balkanlardan Boşnaklar ve Macarlar da gelmiş. Eskiden kilise avlusu denilen yere Boşnakları biraz üstünde bir yerdeki eve de dedemleri yerleştirmişler. Buraya göçmen olarak gelen aileleri yerleştirmişler.

Dedemler geldiklerinden üç kardeşlermiş; Yusuf, Ahmet ve Meryem. Sonra burada din değiştirip Müslüman olmuşlar. Dedem geldiğinde 16 yaşındaymış. Kız kardeşinin adı Maria iken Meryem olmuş. Dedemin adı da Yasef iken Yusuf olmuş. Kız kardeşi Meryem, Tepecik köye gelin gitmiş, fakat kısa zaman sonra yeni evliken kolera hastalığına yakalanıp vefat etmiş. Çocuğu olmamış. Yusuf ile ağabeyi Ahmet'te Tavşanlı'nın sülâlelerinden Çakıcılar'dan iki kız ile evlenmişler. Fakat daha sonra iki kardeş arasında bir anlaşmazlık çıkmış.

Tercih Mobilya'nın olduğu yer dedemin kaldığı evdi. Ahşap iki katlı bir ev. Çok geniş bir bahçesi vardı. Burada dedemin demirci dükkanı vardı.

Yusuf Dedem ve kardeşi Ahmet Çakıcılar'dan iki kız kardeş ile evlenmişler. Yusuf Dedem, Emine ile, Ahmet ise Akile ile evlenmiş. Dedem Yusuf, dört ayda hatim etmiş, Azerbaycan Türkçesi gibi konuşurdu.

Dedemim abisi olan Ahmet'in ise üç çocuğu olmuş.

Yusuf Dedem mesleğiyle öne çıkmış. Rusya'ya bizi geri götürürler diye Rusların korkusuyla yıllarca tedirgin bir şekilde yaşamış.

Dedem özel bir şemsiye üretmiş. Şemsiyeye basıldığında ucundan incecik bir şiş fırlardı. Savunma amaçlı yapmış bu şemsiyeyi. Soba yapmış.

Herkes ocak başında ısınırırmış Tavşanlı'da. Böyle ısınılır mı? demiş O. "Dönme Yusuf odanın ortasında ateş yakcekmış" diye haber yayılmış. Borular yapıp bacaya takmış. Odanın ortasında şömineyi yakmış. "Ahırzaman geldi kıyamet kopacak" diye bazıları dedemle bir zaman konuşmamış.

Dedem bir yerden çay getirmiş. Tuzlu pişirmişler olmamış. Kaşık kaşık yemişler olmamış. Nasıl yenilip içeceğini bilemezlermiş. O da gülermiş. Semaverde çayı demleyip ikram etmiş. "Şekerle çayı öldürüyorsunuz" diye söylerdi. Kendisi de çayı şekersiz içerdi.

Tavşanlı'ya oksijen kaynağını ilk getiren dedemdir. "Yusuf Usta ateşle sacı kesecekmiş" diye millet toplaşmış. Törenle sacı kesmiş.

Tavşanlı'da da ilk kömürün olduğunu tespit eden veya bulan yine dedemdir. Tavşanlı'dan bir avuç taşı alıp İstanbul'a götürüyor. İstanbul'da bir Alman mühendise gösteriyor. Mühendis te ona "Evet bu kömür, fakat bunun yanması için 25-30 sene daha var" diye söylemiş.

Tavşanlı'da Güvençler vardı. Matbaacılık yaparlardı. Dedem, Güvençlerin babası ve Mecdîyelerin Rıza kalfa'nın babası ile çok güzel Rusça konuşurlardı.

Dedem dükkânı sünnet hediyesi olarak babama hediye etmiş.

Soğuk demirciydi. Kurşunlu caminin kurşunlarını yapmış, Emet camisinin camisini de kurşun kaplamalarını yapmış. "Yusuf Usta ikiz bebeklerin dünyaya geldi ama vefat ettiler gel de göm" diyorlar. O da "Vekaletimi veriyorum, Allah'ın mabedinden işimi bitirmeden aşağıya inemem" demiş. Ezana saygısından, ezan okunurken balyozu hiç indirmeden elinde tuttuğunu

görenler anlatırdı. Ezan bitince de havada tuttuğu balyozu öyle indirirmiş.

Dedem benim çok küçüklüğüme geldi. Dizin dibine oturdumda bana anlatırdı.

Devamlı ateşe baktığından 10 yıl kör olarak yaşadı. Dedemin eline para verildiğinde eliyle o paranın ne kadar olduğunu bilirdi. 1954-55'te vefat etti. Eski Balık Pazarı'nın olduğu yerdeki Tahmis Mezarlığına defnedildi. Sonra o mezarlık kaldırılınca da oradaki mezarlar ve kemikler topluca başka bir mezarlığa nakledilince dedemin mezarı da kaybolup gitti.

Ulucaminin çevresindeki dükkanların demir parmaklıklarını da dedem yapmış. Sarı Pirinçten minyatür mangallar ve maşalar yapardı.

Tavşanlı'nın ilk şifreli kilidini dedem yapmış. Şifreli kilidi kimse açamazmış. Dedemler Tavşanlı'ya ilk geldiklerinde "Gavur geldi gavur geldi" diyerek Tavşanlı'nın ahalisi bakmaya gitmiş. Müslüman olduklarından dolayı halk arasında Dedemlere Dönmeler denmiş.

Dedem çalkar getirirdi. Tavşanlı'nın halkı da buğdayı getirip o çalkarda para ile ayırıştırılırdı. Sonra bunu babam devam ettirdi. Arazilerimiz yoktu. Dedem bitkisel ilaçlar da yapardı.

Dedem, askere gitmemiş. Yunan Tavşanlı'ya geldiğinde dedeme yardım etmesini istemişler. O da kabul etmemiş. Öldürürüz demişler. O da "öldürün" demiş. "Ben bu memleket için ta Rusya'dan geldim. Bu vatana ihanet etmem" demiş. Dedeme o zaman eziyet etmişler.

Dedem Yusuf, üç hanımla evlilik yapmıştır. Birinci hanımı Hatice'den Meryem dünyaya gelmiş ve bu kız Seferler sülalesine gelin gitmiştir. İkinci hanımı Emine'den ise Mehmet Demirbüken, Ayşe ve Hatice dünyaya gelmiştir. Mehmet, Hatem ile evlenip Talat ve Ayşe adında çocukları dünyaya gelmiştir. Mehmet'in kardeşi olan Ayşe ise Palez Hüseyin ile evlenip Ahmet, Fatma ve Ayten adında çocukları, diğer kardeşi Hatice de Sakallıların Ahmet ile evlenip Abtullah, Mehmet, Mustafa ve Ali adında çocukları olmuştur."

Dönme Mehmet ve oğlu Talat Demirbüken

Dönme Yusuf. Sağdan ikinci, fötr şapkalı. Emet Ulucami kubbe tamiri

Kızılçukur Köyü ve Emir Sultan

İSMAİL KARTAL / Tarih Öğretmeni

Kızılçukur Köyü Tavşanlı'ya 45 Km uzaklıkta olup Domanic ve Bursa sınırında bulunmaktadır. Uludağın eteklerinde kurulan köy ilk çağlardan beri yerleşim yeri olmuştur. Fakat bilimsel kazılar yapılmadığı için yıllar boyu tarla açmak veya defineciler yüzünden bu ören yerleri tahrip edilmiştir.

Köyün arazisi pek tarıma uygun olmadığı için gençler çalışmak için önceleri Balıkesir'in Havran ve Edremit ilçelerine zeytin, Bursa Ovasına da şeftali toplamak ve ayrıca İzmir Çamaltı Tuzlasına mevsimlik işçi olarak gitmişler. Günümüzde ise gençlerin büyük bir çoğunluğu Bursa, Manisa'nın Soma İlçesine, Kütahya Merkez, Tunçbilek ve

Tavşanlı'ya yerleşmişlerdir. Fakat bu gençler köyle irtibatını kesmemişlerdir. Emekliye ayrılanlar mutlaka köye tekrar dönmekte, bayram, düğün ve cenazelerde bütün köy halkı köyde toplanmaktadır.

Köyün kurulmasında Horasan Erenlerinin faaliyetlerinin oldukça etkili olduğunu belirtebiliriz. Zira Köyün içinde ve dışında bu şahsiyetlerin mezarları bulunmakta olup Ali Efendi ve Bekir Efendi haricinde diğerlerinin ismi unutulmuş olup, bu şahsiyetler bulundukları bölgenin ismiyle anılmaktadırlar. **Ali Efendi** (Ölümü (Hicri 1171-Miladi 1757) ve **Bekir Efendi**'nin (Ölümü (Hicri 1264-Miladi 1848) mezar taşlarında kitabelerinin olması bunlar hakkında bilgiler vermektedir.

Kızılçukur daha önceleri Bursa'nın Orhaneli İlçesine bağlı iken 1946 yılında Tavşanlı'ya bağlanmıştır. İdari yönden Kütahya Tavşanlı'ya bağlı olmasına rağmen köyde kültürel yönden tamamıyla Bursa yöresi kültürü ağır basar. Çevre köylere göre daha eski bir yerleşime sahiptir. Bu nedenle bunlardan farklı ve köklü örf ve adetleri yaşamaktadır. Bu adetlerini günlük yaşantıda, bayramlarda, düğünlerde, güveyi salmalarda, asker uğurlamalarında ve hac gidişlerinde görmekteyiz. Son zamanlarda ekonomik sıkıntılar ve televizyonların olumsuz etkileri sonucunda kültürel yozlaşma yaşansa da eski kültürün ağırlığı hala hissedilmektedir.

Köyle ilgili kültürel ve sosyal araştırmalara ihtiyaç vardır. Kızılçukur'da

Kızılçukur Köyü

Öğretmen olarak görev yapan Şair-yazar Sunullah Arısoy (1925/1988) 1958 yılında yayınladığı, köydeki insanları ve ilişkileri anlattığı **"Karapürçek"** isimli romanı ile Ömer Faruk Dınçel'in 2002 yılında yayınladığı **"Tarihi Kültürü ve Folkloru ile Kızılçukur Köyü"** isimli kitabı kültür ve sosyal hayatla ilgili önemli bilgileri vermektedir. Fakat bunlar yeterli değildir.

Köy halkının geçmişten bu güne kadar süre gelen geleneklerinden biride Güveyi salma uygulamasındaki farklılık ile Emir Sultan (K.s.) ilgisi ve sevgisidir. Buna göre; Güveyi ve Ahretliği (sağdıç) yatsı namazından çıktıktan sonra cemaatin önüne geçerler, halk ta onları dualar, tek-birler ve ilahilerle yavaş yavaş evine kadar getirirler. Bu sırada okunan ilahilerden bir tanesi şöyledir;

*Hazreti Hızır gelsin,
Kalbin Nur ile dolsun
Halin mübarek olsun
Ocağın aydın olsun
İmanın kâmil olsun*

*Bundan artık vird olmaz
Bunu mümkünler bilmez
Görmeye doymak olmaz
Halin mübarek olsun
Ocağın aydın olsun
İmanın kâmil olsun*

*Aşk tadından tadalım
Hakk'a niyaz edelim
Destur verin gidelim
Halin mübarek olsun
Ocağın aydın olsun
İmanın kâmil olsun*

*İşte geldi dervişler
Hak yoluna durmuşlar
Allah emri bu işler
Halin mübarek olsun
Ocağın aydın olsun
İmanın kâmil olsun.*

Bu ilahide daha önce köyde var olan Rifai Dergâhının olması ve Şeyhi Bekir Efendi'nin ve onun dedesi Ali Efendinin etkisinin büyük olduğu tahmin edilebilir. İlginç olan ise güveyi salındıktan sonra cemaat dağılmadan halka oluşturup "Kuş

Güvey salınırken

Uçurma" denilen ilahi okumaktadırlar. Bu ilahi de şöyledir;

*Medine'den bir kuş uçu.
Uçtu da Bursa'ya düştü.
Benim gönlüm sana düştü.
Emir Sultan Hu!! Huuu!! Hu ! Hu !!
Benim Şeyhim Huuuu!*

*Emir Sultan er kişidir.
Aksakallı bir kişidir.
Evliyalar yoldaşdır.
Emir Sultan Hu!! Huuu!! Hu ! Hu !!
Benim Şeyhim Huuuu!*

*Emir Sultana varalım.
Eşiğine yüz sürelim.
Dergâhında Hu diyelim.
Emir Sultan Hu!! Huuu!! Hu ! Hu !!
Benim Şeyhim Huuuu!*

*Abdest ibriği elinde
Divit kalemi belinde
Hakkın Kelamı dilinde
Emir Sultan Hu!! Huuu!! Hu ! Hu !!
Benim Şeyhim Huuuu!*

*Ayakucu selvi ağacı
Başındadır nurdan tacı
İnşallah olursun hacı
Emir Sultan Hu!! Huuu!! Hu ! Hu !!
Benim Şeyhim Huuuu!*

*Bu geleneğin ne zaman başladığı
pek bilinmiyor. Yaşlılar eskiden beri
devam ettiğini söylüyorlar.*

Bu ilahide Kızılçukur köyü halkının Bursa'da Medfun bulunan Emir Sultan'a sevgi ve muhabbeti görülmektedir. (1)

Buna göre bu sevgi ve muhabbetin kaynağı büyük bir ihtimalle Bursa'da kutlanan "Erguvan Bayramı" etkinliklerine dayanmaktadır. Bu etkinlikler Emir Sultan Hazretlerinin zamanında başlayıp 1885 yılındaki Bursa'daki depreme kadar devam eden çevre il ve ilçelerden gelen müritlerinin toplanmasıyla bir hafta süren sohbet ve etkinliklere Kızılçukur Köyünden halkın da katıldığı ve Emir Sultan'ın müritlerince unutulmadığı anlaşılmaktadır. Bu gelenek hala devam etmektedir.

Umarız birçok köy ve beldemiz kültürümüzü, güzel adet ve geleneklerimizi yaşatmaya devam eder.

Dipnot:

1- Hüseyin ALGÜL'e göre "Emir Sultan'ın henüz sağlığında Balıkesir, Edincik, Gelibolu, Edremit, Aydın ve Saruhan sancaklarından Karaman'a kadar uzanan bölge ve beldelerde halifeleri bulunmaktaydı. O günkü Anadolu-Türk dünyasının dört bucağından muhtelif halifelerin bağlı müritleri, sağlığında ferdi ziyaretlerinin dışında senede bir kere toplanıp Emir Sultan Hazretlerini ziyaret ederler ve topluca zikir-i tevhid icra ederlerdi. Bahar yeşilliğinin bütün güzelliğiyle ortaya çıktığı günlerde her sene bir defa Emir Sultan halife ve müridlerinin Osmanlı Türkiye'si'nin dört bir yanından kitleler halinde Bursa'daki Emir Sultan Dergâhına gelerek topluca zikir-i tevhid icra etmeleri "Erguvan Cemiyeti, Erguvan Faslı, Erguvan Bayramı" gibi ifadelerle anıla gelmiştir. Bursa Vefeyetnâme'lerinde ve Bursa mutasavvıflarını inceleme konusu yapan eserlerde belirtildiğine göre, Erguvan Faslı, Erguvan Bayramı Emir Sultan (Kd.s.) hayatta iken yapıldığı gibi vefatından sonra da (yaklaşık yüz yıl öncesine kadar) yapılmıyordu". Hüseyin Algül. T.C. Uludağ Üniversitesi Dergisi, Cilt 3, sayı 3, yıl 3, 1991 Sayfa 92

Tavşanlı Anadolu Lisesi Mehter Takımı

MESUT KOCAMAN / Tarih Öğretmeni

Tavşanlı Anadolu Lisesi Türkiye’de örnekleri ender görünen bir olaya imza atarak “Tarihini Seven Gençler” projesi kapsamında bir lise mehter takımı kurdu. Proje bizzat şahsım tarafından yürütüldü. Projenin amacı: “Projenin içinde yer aldığı öğrenciler 10.sınıf öğrencileriydi; çünkü 10. Sınıftaki Tarih dersi Osmanlı Tarihini içermekte. “Gençler arasında Osmanlı’ya olan ilgi nasıl artırılabilir” düşüncesiyle bu

projeye başladık. Projenin sinema, radyo ve gazete bölümleri de var ancak öğrenciler arasında en çok ilgiyi mehter takımı aldı. Yaklaşık elli kişiden oluşan bir mehter takımımız oldu. Mehter takımı kurmak gerçekten zor ve zahmetli bir işti. Ancak Tavşanlı Belediyesi de bu takıma destek vererek, geçici de olsa kendi mehterindeki kıyafet ve enstrümanları bizim kullanımımıza tahsis etti. Ayrıca yine Tavşanlı Belediyesinde çalışmakta olan Kadir Bilge de hem mehter takımımızda

zurnazen olarak yer aldı hem de Anadolu Lisesi mehterinin kurulma aşamasında takıma önemli katkılar sağladı.

Geçen sene kısa süre içerisinde önemli aşamalar kaydettik, gerek lisemizin sanat gecesinde gerekse de 19 Mayıs gösterilerinde yer aldık. Bu sene ise takıma ısrarla kız öğrencilerimiz de dahil olmak istediler. Bu yüzden biraz daha farklı bir yüzle mehter takımını büyüttük. Ayrıca yine öğrencilerimizden gelen istekle

Türkiye’de büyük bir heyecanla takip edilen “Yetenek Sizsiniz” yarışma programına başvurduk. Programın ön elemeleri Eskişehir’de gerçekleşti. Eskişehir’de büyük bir beğeni kazanan takımımız ön elemeleri başarılı bir şekilde geçerek Afyon’da birinci tur yarışmalarına katılmayı hak kazandı.

İlk turda; Eski Ordu Marşı, Türkiyem ve Hücum Marşı’nı çaldık. Gerek yarışmanın yapıldığı Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencileri gerekse de yarışmanın ünlü jüri üyeleri takımımıza karşı büyük bir ilgi gösterdi ve “Üç Evet” ile ilk turu geçmeyi başardık. Tabii ulusal bir kanala çıkmış olmamız da gözleri üzerimize çevirdi. Bir anda Türkiye’nin en tanınmış liselerinden biri haline geldik. Türkiye’nin pek çok yerinden destek ve tebrik mesajları aldık. Tüm bunlar takımımızdaki morali ve çalışma heyecanını bir kat daha artırdı.

Bu arada Kütahya ve Tavşanlı da bu süreç içerisinde bize hep destek verdi. Tavşanlı Kaymakamımız, Kütahya İl Milli Eğitim Müdürümüz, Tavşanlı İlçe Milli Eğitim Müdürümüz, Tavşanlı

Ticaret Odasına bağlı Genç Girişimciler Kurulu Yönetimi bizzat lisemizi farklı zamanlarda ziyarete gelerek bize desteklerini iletiler. Bu arada Tavşanlı’daki yerel basın ve TTV de hep bizimle birlikteydi. Misafirlerimize hem küçük bir mehter konseri verdik hem de ikinci tur için onların da görüşlerini aldık.

İkinci tur için çok farklı şeyler yapmalıydık. Çünkü artık daha iyilerle yarışacaktık. Ayrıca Türkiye’nin önünde hem ilçemizi hem de lisemizi temsil etmek ayrı bir mesuliyeti de beraberinde getirmekteydi. Yapılmayarı yapmak, gençlere mehteri daha fazla sevdirmek için kılı kırk yararcasına düşündük. Daha başka ne yapılabilirdi ki...? Aklımıza Mozart ve onun ünlü konçertosu Türk Marşı geldi. Biliyorduk ki 1683’te gerçekleşen İkinci Viyana Kuşatması Avrupalılar için derin etki bırakan önemli bir savaştır. Bu savaşta büyük bir mehter takımı da Osmanlı ordusundaki yerini almıştır. Sanatçıları ile ünlü olan Avusturya İmparatorluğu özellikle mehter takımından çok etkilenmiştir. İşte Türk marşı da mehterden esinlenerek yazılmış olan bir eserdir. Biz de bu tarihi bilgiyi günümüze uyarlayıp yarışmada bu eseri çalalım istedik. Ancak batı menşeli bu eseri Türk ve Batı enstrümanları ile çalmak daha güzel olacaktı. Bu yüzden klasik mehterin yanına piyano ve yan flüt koyalım istedik ve Kütahya A. Yakupoğlu Güzel Sanatlar Lisesi’ne müracaat ettik. Güzel Sanatlar Lisesi de bu projemize canı gönülden destek verdiler. Lisenin müzik bölüm başkanı Halim Tükmen ile yine aynı lisede Müzik Öğretmeni olarak görev yapan Hakan Dağ Beyler ile birlikte çalışmaya başladık. Onların öğrencileri olan; iki yan flüt öğrenci ile bir piyano öğrencisi de takıma bu şekilde dahil olmuş oldular.

Mozart yani batı müziğimiz artık hazırды. Klasik mehter müziği de zaten çalacaktık. Ancak bir de yine bizim kültürümüzün önemli bir müziği olan tasavvuf müziğini de kullanmalıydık. Burada da

ilk başvuru elbette Tavşanlı’nın en ünlü neyzeni İbrahim Harmancıklioğlu oldu. İbrahim Bey neyzen olmakla birlikte lisemizin öğrencilerine ney dersleri de vermekteydi. Bu yüzden kendileri de büyük bir memnuniyetle bu projede yer aldılar. Ve artık lisemizdeki ney öğrencileri de mehter takımındaydılar.

Ney denilince akla elbette Hazret-i Mevlana gelmekteydi. Mevlana Hazretlerinin oğlu Sultan Veled’in güftesi olan “Sema Safa Cana Şıfa” isimli ilahiyi ney eşliğinde mehter takımı olarak söylemek gerçekten hoş oldu. Bu kompozisyona bir de semazen öğrencileri dahil ettik ve artık ikinci tura hazırды...

Böylelikle Türkiye’deki mehter takımları içerisinde bir ilki bu şekilde başarmış olduk. Klasik mehter takımımızın yanında ney-yan flüt- piyano ve semazenler de dahil oldular. İkinci tur için yine aynı yerde Afyon Kocatepe Üniversitesi Kongre Merkezindeydik. Artık hem ilçemizi hem de lisemizi en iyi şekilde temsil edebilirdik.

Tatlı bir telaşın artık final bölümünde yani jürinin karşısındaydık. Nefis bir gösteri ile performansımız tüm salonu coşturdu. Özellikle Türkiye’ce ünlü jürinin mehter takımımız için övgü dolu sözleri ve tüm bunların Show TV’de yayınlanması öğrencilerimiz için ve lisemiz için kıvanç kaynağı oldu. O gün gösteri yapan en iyi üç performans arasında yer alsak da ikinci tur sonunda elendik.

Yarışmaya veda etmiştik ama artık bilinirliği çok yüksek bir mehter takımı ve Anadolu lisesi olarak Tavşanlı’da tarih yazdık. Şimdi Türkiye’nin pek çok yerinden gösteri için davet almaktayız. Ancak önceliğimiz elbette öğrencilerimizin akademik başarıları olduğu için gelen davetleri en mantıklı bir şekilde değerlendirmek istiyoruz. Elbette ki amacımız bu kültürü gelecek kuşaklara da aktarmak olacak, bunu başarabilirsek ne mutlu bize... bu takıma destek veren herkese buradan bir kez daha teşekkür ediyorum.”

Orhan Kasap

Orhan Kasap kimdir? Ailenizden kısaca bahsedermisiniz?

1948 Yılında Tavşanlı'nın Kavaklı Mahallesinde dünyaya gelmişim. Baba tarafım Cırcırlar sülalesinden, anne tarafım ise Hacı Arifoğullarındandır. Anne tarafım Mülayim Dede sülalesindendir. Dedem Hüseyin, aslen Derecik Köyü'ndendir. Babam Mehmet Derecik Köyü'nde dünyaya gelmiş. Sonra dedem, babamın eğitimi için Tavşanlı'ya gelip yerleşmiş. Biz ise iki kız bir oğlan olarak üç kardeşiz. Babam GLİ'de Tavşanlı merkezde aşçı olarak çalışırdı. Annem ise ev hanımıydı.

Çocukluğunuzdaki Kavaklı Mahallesinden hatırladıklarınız nelerdir?

Çocukluğumun geçtiği Kavaklı Mahallesinde komşularımızdan Doğruözler ailesi vardı. Halen o aile bu mahallede oturmaktadır. İlkokulda derece aldığım da babam bana "Oğlum ya bisiklet, ya saat, ikisini birden alamam" demişti. Benim de ilgimi saat çekmiş olacak ki saat aldırıştım. Hala o saati saklarım. Mahallemizden okumaya gidenler vardı. Komşumuz olan Mollalar vardı. Ahmet Abi vardı. Cerrahpaşa'dan emekli oldu. İstanbul'a yerleşti. Bizim evin alt tarafında Tavşanlı'nın Taktak Hocası İhsan Tandoğan vardı. O dönemlerde çocukluğumuzda en çok oynadığımız oyunlar saklambaç ve gece oynadığımız çömlek patladı oyunu idi. Dut mevsiminde de hepimizin birer kargası olurdu. Kargayı yakalayıp ayaklarına birer ip bağlayıp bahçede onu dutla beslerdik. Dut zamanı geçtiğinde de

Orhan Kasap

kargaları salardık. Daha sonra da hindi dövüştürürdük. Hindi dövüştürmeye diğer mahallelere gidilirdi. Bunlar da mevsimlik uğraşlarımızdı. Ben o zamanlar da tel araba yapardım. Tahta arabalarımız da vardı. Bu arabalara binip bayırdan aşağıya doğru kayardık. Kuran-ı kerimi de ilk olarak yaz tatilinde Kavaklı Kuran kursunda Yakup Hoca'da öğrenmişim.

Eğitiminizden ve okuduğunuz okullardan bahsedermisiniz? Ayrıca Müzikle ilk tanışmanız nasıl oldu?

Bizim çocukluğumuz Kavaklı Mahallesinde geçti. O dönemlerde Aşağı Okul adıyla anılan İstiklal Okulu ve Yukarı Okul adıyla anılan Fevzipaşa Okulu vardı. Ben İstiklal Okuluna gittim ve dördüncü sınıfa kadar orada okudum. Dördüncü sınıfta iken Üç Eylül İlkokulu yapıldı. Bizi beşinci sınıf olarak bu okula aldılar. Kulakları cınlasin halen sağ olan Mehmet Çakır Öğretmenimiz bizi bu okuldan mezun etti. Daha sonra Tavşanlı Ortaokuluna gittim. Günümüzde Tavşanlı Milli Eğitim Binasının olduğu yer Tavşanlı Ortaokulu idi. Ortaokul'dan sonra sınavlara girip Akşehir Öğretmen Okulunu kazandım. Ve müzikle tanışmam Öğretmen Okulunda oldu. O zamanlar Öğretmen Okuluna başladığınızda hemen birinci sınıfta iken mandolin çalmayı öğretirlerdi. Böylece ilk müzik aletim olan mandolinle tanışmam da 1962 Yılında bu okulda oldu. O mandolini hala saklarım. Gerçi çocukluğumda mızık da çalışıyordum.

Öğretmen Okulu Sınavı için mahalleden bir büyüğümüz bizi Kütahya'ya kayıt olmaya götürmüştü. Bizi üç-dört arkadaş idik. Şevella

Orhan Kasap- Akşehir İlk Öğretmen Okulu birinci sınıfta iken

Orhan Kasap - Akşehir Öğretmen Okulunda

Hanında bir gece kaldık. Sınava gireceğiz ve ertesi gün döneceğiz. Handaki adam kayıt için bize tek tek adımızı-soyadımızı sordu. Adın nedir? Cevap: **Saim Keçim**. Senin adın ne? Cevap: **Hasan Hüseyin Teke**. Senin adın ne? (Adını hatırlayamadım soyadı Karakoyunlu idi.) O da ... **Karakoyunlu** dedi. Senin adın ne diye bana da sordu. Ben de **Orhan Kasap** deyince adam bize; "Siz benle dalga mı geçiyorsunuz? Keçi, koyun, kasap toplanmışınız buraya!" diye bağırdı. Böyle bir ilginç anım da vardır. O sınav neticesinde de Akşehir Öğretmen Okulunu kazandım. Üç yıl okudum. Mezun olduk. Yaşım küçüktü. Tayinim çıkmayınca mezun olduktan Şubat ayına kadar bekledik. Sonra tayinim çıkınca Gaziantep'in Nizip ilçesinin Salkım Köyü'ne İlkokul Öğretmeni olarak gittim. Ertesi yıl Eğitim Enstitüsü sınavlarına girdim. Sınavı kazanıp Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümünde iki yıl okudum. 1966'da bu okula girdim 1968'de okulu bitirdim. Bizim zamanımızda o bölüm iki yıllık idi. Biz iki yıllıkların son mezunlarıyız. Bizden sonra üç yıla çıkarılmıştı. Bu bölümü bitirdikten sonra kura neticesinde tayinim Kütahya İmam Hatip Okuluna çıktı. Meslek hayatıma da bu okulda başlamış oldum.

Akşehir Öğretmen Okulunda mandolinle tanışmıştım. İlkokulu olacak öğretmenlere mandolin çalma öğretiliyordu. Müzik öğretmenimiz Hayriye Hanım vardı. Ben bu arada keman da öğreniyordum. Bir ara mandolini Türk müziği kemana gibi çalarken görünce bana kızmıştı. İkinci kez yakaladığında ise beni dövmüştü. Lanet ettim. Kemana o zaman bıraktım. Mandolin çalmaya başladım. Yaz tatilinde Tavşanlı'da geldiğimizde Tavşanlı Gençlik Kulübünde müzik eğitimine devam ettik. Komutan Sabri Tefik Okyayuz, bizi koro olarak bayram törenlerine çıkarırdı. Zamanımın çoğunu Tavşanlı Gençlik Kulübünde geçirirdim. Annem bana kızdı. "Oğlum sen evi otel olarak mı kullanıyorsun?" derdi. Kulüpte müzikle uğraşırdık. Şimdi ise kulüpte sadece futbol var sanırım.

Balıkesir'e gidince de gitara özendim. Taksitle bir gitar aldık. Bir orkestra kurduk. Okul da bize bir salon tahsis etmişti. Çalışmalarımızı bu salonda yapardık. Kurduğumuz müzik gurubunda Salihli'den Salih diye bir arkadaşım vardı. Ayvalık'tan Ali Rıza adında bir arkadaşımız ve bir de Aylin adında bir solistimiz vardı. İspanyol gitarlarla çalışırdık. Rock tarzında müzik yapardık. O dönemlerde Rock Müziği

Orhan Kasap- Necatibey Eğitim Enstitüsü son sınıfında arkadaşlarıyla

çok revaçtaydı. Erkin Koray'ın ve Cem Karaca'nın şarkılarını söyledik. Balıkesir'de Şans Sineması vardı. Sinemada film o zamanlar 14.30'da başlardı. Biz de müzik gurubu olarak film başlamadan önce yarım saat kadar halka konser verirdik. Biz çekildikten sonra da film başlardı.

O yıllarda hem popüler şarkıcıların şarkılarını söyler hem de kendi bestelerimizi yapardık.

Bugün bile dillerden düğmeyen, Erkin Koray ile özdeğlede best ve güftesi aslen size ait olan meður Çöpçüler Darkısının ortaya çıkıdı da o döneme mi rastlıyor?

Evet Balıkesir'de iken yazmıştım o şarkının sözlerini.

Orhan Hocam, Çöpçüler Darkısının ortaya çıkıdının ilginç bir hikayesi var bildiğim kadarıyla. Anlatırmısınız bu Darkı nasıl ortaya çıktı ve nasıl popüler hale geldi?

Balıkesir'de Necatibey Enstitüsünde okuyan öğrencilerin ders çalışmak

Orhan Kasap - İlk Orkestra Şan Sineması - 1966 yılı - Balıkesir

ve dinlenmek için tercih ettikleri Atatürk Parkı vardır. Ortasından tren yolu geçerdi. Burada sağlıklı sollu park bahçeleri bulunurdu. 1966 Yılı'nın sonlarıydı. Sonbahar dönemi idi. İstasyon Binasının yanında Akasyalar Çay Bahçesinde arkadaşım Salih ile birlikte oturuyorduk.

Ertesi gün Mısır Tarihinden yazılımız vardı. Bizde Salih'le birlikte çalışıyorduk. Hafif bir rüzgar vardı. Kağıtlar ve yapraklar uçuşuyordu. Pembe bir kağıt rüzgarın da etkisiyle önümüze geldi. Merak edip kağıdı elime aldım ve okumaya başladım. Bu bir mektup kağıdıydı.

Üzeri ıslanmıştı. Bilmem gözyaşıyla bilmem suyla ıslanmıştı, onu bilemiyorum.

Bir kızın sevdiği ve kavuşamadığı erkeğe yazdığı bu mektup, biten bir aşkı ve hüzünlü bir öyküyü anlatan satırlarla doluydu. Bu mektubu yazan kız, "Ailesinin kendisini halasının oğluna vereceklerini, Fransa'ya gitmek zorunda olduğunu ve bu aşkın bittiğini" belirtiyordu. Bu satırlar beni derinden etkiledi. O sırada parkı temizleyen çöpçüler vardı. Bize "Hadi gençler gidin de bizde süpürüp evimize gidelim" dediler. Bizde kalkıp gittik. Bu olayın etkisiyle **Çöpçüler şarkısının** sözlerini yazdım.

*Aşktan yana şansım yok
Ağlıyorum kimsem yok
Aşkımı kaybetmişim
Sordum sordum bulan yok.*

*Dün gece çok ağladım
Aradım bulamadım
Kör olası çöpçüler
Aşkımı süpürmüşler.*

Orhan Kasap 1973 yılında Merkez Ortaokulu eğlence gecesi - Tavşanlı

Hatta bu olayın etkisiyle **Aşk Oyunu** şarkısının sözlerini de yazmıştım. O tarihlerde Hürriyet Gazetesi'nin Altın Mikrofon Müzik Yarışması vardı. Biz de Çöpçüler şarkısının sözlerini Öğretmen Okulunun müzik öğretmenine notaya aldirdık ve bu yarışmaya gönderdik. O sene Yıldırım Gürses'in bir bes-tesi birinci olmuştu, biz dereceye giremedik.

Erkin Koray ile tanışmanız ve iletmişiniz nasıl oldu?

Yine 1966 Yılı'nın sonlarıydı. Erkin Koray'ın konser vermek üzere Manisa'nın Akhisar İlçesine geldiğini öğrendik. Bizde bunun üzerine arkadaşım Salih ile birlikte Akhisar'a gittik. Hangi otelde kaldığını öğrendik ve otele giderek Erkin Koray'la görüştük. Arkadaşım Salih, Erkin Koray'a; "Biz Balıkesir'den geldik. Sizin hayranınız, çok seviyoruz, hatta Orhan sizi çok sever, beste yapıyor" filan dedi. O da; "Neymiş o" dedi. Orada bulunan İspanyol gitarını getirtti. Biz de Çöpçüler Şarkısını biraz çalınca "Ne güzelmış bu" dedi. "Ya, bunu bir teyibe alsaydık" diye yanındakilerle konuştu.

Bas gitarcısı Mustafa, otelin yukarı odasında bu besteyi tekerlekli bir teyibe kaydettirdi. Bize "Başka varmı?" diye sordu. Ben de Aşk Oyunu ve Falcı Kadın adlı bestelerimi okudum. Akşam oldu. Eşyalarının taşınmasına da yardım ettik. Konseri dinledikten sonra da biz Balıkesir'e döndük. Aradan 5-6 ay kadar bir zaman geçti. Erkin Koray'ın 45'lik bir plağı piyasaya çıktı. Bir de baktık ki plağın A yüzünde Çöpçüler Şarkısı, B yüzünde de Aşk Oyunu Şarkısı vardı. Adım filan yazılmamıştı. Kendi adını da yazmamıştı.

1972 yılında Mahir Yenilmez adında avukat bir arkadaşımınla Ankara'ya SESAM'a gittik. TRT'ye de gittik. Orada bu şarkıların bestesinin kimin üzerine kayıt yapıldığına baktık. Beste sahibi kısmına rumuz olarak Sokak Çocuğu Ali yazılmıştı.

Bu konuyla ilgili daha sonra Erkin Koray'la bir görüşmeniz oldu mu?

Evet oldu. Mersin'de Gençlik Kampları vardı. 1980'li yıllardı herhalde. Mersin'de Müzik Lideri olarak görevliydim. Erkin Koray'ın Mersin'e bir düşün salonuna gelip şarkı söyleyeceğini öğrendim. Düşün salonuyla bir aylık bir anlaşma yaptığını ve bir ay boyunca şarkı söyleyeceğini duyduk. Gittik görüştük. Kendisinden geçmişti. Kafası yerinde değildi. Anlattık durumu. Hatırlayamadı. "Haa öyle miydi? ama bestenizi çalmamıştım" filan dedi. Sonuçta olayı hatırlayamamıştı. Bu görüşmeden bir sonuç alamadık.

Müzik dalında herhangi bir başarınız oldu mu?

Sanırım 1986 veya 1987 yılıydı. Kütahya'da Fatih Lisesi Orkestrası olarak solist dalında Türkiye ikincisi olmuştuk. İzmir elemelerini kazandıktan sonra Ankara'da yapılan finallere katılmıştık. Ben o okulda Müdür Yardımcısı, öğretmen ve orkestra kurucusuydum.

Hocam bu zamana kadar kaç tane beste yaptınız? Sizle

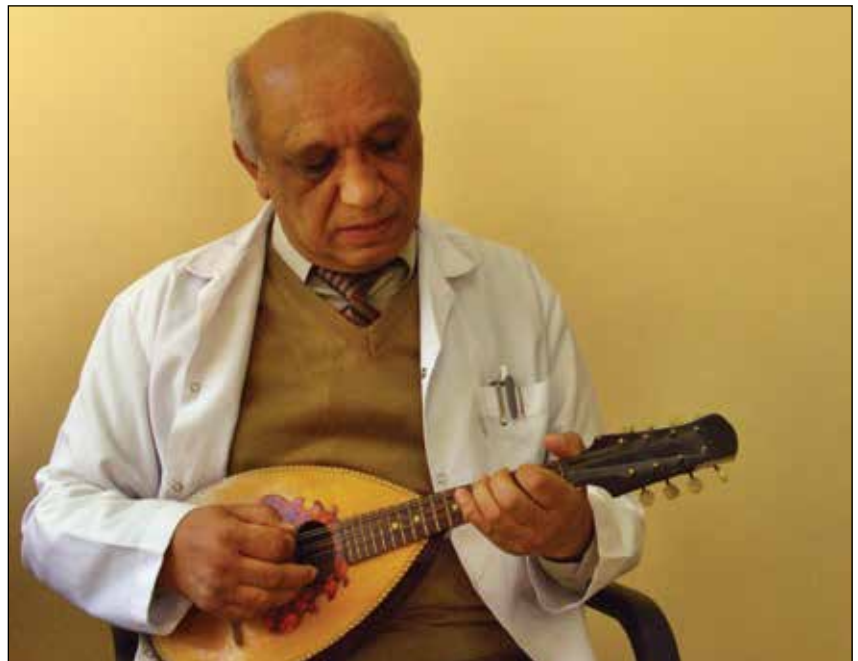
özdeDleDen veya diDerlerine göre ön plana çıkmıD Darkılar hangileridir? Kaset veya albüm çıkardınız mı? Bu konuda bilgi verirmisiniz?

Sayısını hatırlayamıyorum. Birçok şarkı sözü yazdım. Bunlardan Çöpçüler, Aşk Oyunu ve Falcı Kadın ön plana çıkan şarkılardır. Kaset veya albüm de çıkarmadım. Çıkarmaya da fırsat bulamadım. Tavşanlı'da müzik çalışmalarına devam ediyoruz. Artık öğrenci yetiştirmeye çalışıyoruz.

Hocam TavĐanlı'da sanatsal faaliyetler ve müzikle ilgili konuğulması gereken daha birçok konunun ve değer vermemiz gereken birçok sanatçımızın olduğunu biliyorum. Değerli zamanınızı bize ayırıyorsunuz. Önemli bilgiler verdiniz. Müzikle ilgili yaptığımız bu söyleği için sizlere teğekkür ediyoruz.

Bende size teşekkür eder, başarılar dilerim.

(Bu görüşme Ömer Faruk Dinçel tarafından 23 Mart 2012 Tarihinde Tavşanlı Özel Yıldız İlköğretim Okulunda gerçekleştirilmiştir.)

Orhan Kasap

Köy Odaları

ALİ KAYIHAN

Köy odaları aslında eski Türklerdeki “bey otağlarının” fethedilen coğrafyalarda aldığı yeni biçimdir. Özenle yapılan bu mekânlar köyün ileri gelenlerince himaye edilir ve masrafları karşılanır.

Köy odaları yolcunun, misafirin, yoksulun teklifsiz yararlanabildiği sosyal tesisler hüviyetini taşırlar. Bu odalarda “Allah misafiri” kapısını

çalan herkese ikramda kusur edilmez, hayvanına yem verilir, kendisinin karnı doyurulup yatak açılırdı.

Köy odaları her şeyden evvel birer eğitim kurumuydular. Bu odalarda bilhassa kış geceleri düzenlenen sohbetler, anlatılan veya okunan öykülerden çıkarılan hisselerle kültürel değerler kuşaktan kuşağa taşınıyordu. Belirli bir yaşa gelmiş çocukların da katılımına izin

verilerek onların sosyalleşmesi, süslü ve fiili geleneği kavraması sağlanırdı.

Gençler kapı yanında “bardaklık” denilen yerde oturur, çay ve su servisinin yanı sıra abdest alacak olanların abdest suyunu dökerlerdi. Köyün her mahallesinde aşağı yukarı bir köy odası bulunurdu. Bu köy odalarını genellikle hali vakti yerinde olanlar açık tutardı. Bununla birlikte odanın yakacak ve

diğer giderlerinin karşılanmasına gönüllü olarak köy halkının iştiraki de söz konusuydu. Kış günlerinde sabah evinden çıkıp köy odasına gitmeye karar verenler ellerine bir parça odun ve tezek alır, ceplerine de semaverde demlenecek olan çay içinde kesme şeker koyarlardı.

Evlerde hazırlatılan hedik ve kavurga gibi çerezler köy odalarına taşınır, birlikte yenirdi. Gündüzleri pek kalabalık olmazdı. Akşamları yemekten sonra halk bu odalara gider, geç vakte kadar otururlardı. Köy seyirlik oyunlarının sergilendiği doğal sanat kurumuydu. Köy odaları, uzun kış gecelerinden meddahlık yeteneği olanların anlattıkları kahramanlık ve aşk öykülerinin duygu yoğunluğunda geçirilirdi. Aşıklar geleneğinin ürünü olan halk öykülerindeki deyişler sesi güzel olanlarca terennüm edilir, böylece bu toplantılar bir musiki meclisine

dönüşürdü. Bu toplantılarda okuma bilen birisi siyer-i nebi, Hz. Ali cenkleri, Köroğlu destanı, battal gazi destanı, kerem ile aslı, Leyla ile mecnun gibi kitapların okurdu. Sergilenen seyirlik oyunlarla hayat tek düzenlikten kurtarılır, mizahın ve hicvin coşkun ırmağında aklanırdı.

Asıl işlevi misafir ağırılanmaktı köy odalarının. Bu odaların yüklüğünde birkaç kat yün yatak bulundurulurdu. Köye gelen misafir orada yedilir, içirilir ve yatırılırdı. Misafir kime gelmiş olursa olsun köyün misafiri sayılır ve el birliğince hizmet edilirdi. Büyük köy odalarında misafir bineklerinin bağlandığı ve yemlendiği "atık" bulunurdu. Köy odalarının bir diğer işlevide düğün ve bayramlarda ortaya çıkardı.

Kurban ve ramazan bayramlarında bütün köy halkına köyün varlıklı

aileleri tarafından yemek ikramı yapılır ve toplu bayramlaşma töreni düzenlenirdi. Düğünlerde kimi zaman sağdıç evi olarak, kimi zamanda düğüne katılan misafirlerin ağırlandığı bir mekan olarak kullanılırdı köy odaları. Hala hayatta olan yaşlıların anlattıklarına göre aşıklar geleneğinin yaygın olduğu günlerde köylere çağrılan aşıklar köy odalarında dinlenirdi.

Köy odalarının köylerin meclisi ve mahkemesi olarak kullanıldığı anlatılırdı. Önemli kararların alınması gerektiğinde toplantı yeri olarak kullanılırdı. Köyün meseleleri, diğer köylerde ihtilaflar, yapılacak imeceler buralarda karara bağlanırdı. Bir olay anında tarafların karşılıklı dinlenip yatıştırılması, küskünlerin barıştırılması, arazi ihtilaflarının halledilmesi hep bu odalarda yapılan görüşmelerin sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Tavşanlı'da Bazı Eski Adetler

MÜCAHİT AKYOL / Tavşanlı And. İmam
Hatip Lisesi. 12/D Sınıfı

Örf ve adetler, bir toplumun temelini oluşturan yapı taşlarıdır. Toplumun kültürü de ancak güzel örf ve adetlerle yaşatılabilir. Güzel olanların yanında batıl inançları içeren adetlerimiz de vardır. Bu yazıda

bunlara örnekler vermeye çalışacağım.

Tavşanlı; örf, adet, gelenek ve göreneklerine bağlı insanların yaşadığı ve bu geleneklerin bir şekilde sürdürüldüğü bir ilçedir. Benim de içinde bulunduğum genç kuşak maalesef kültürü bilmekten,

yaşamaktan veya yaşatmaktan çok uzak. İçinde yaşadığımız toplumun her geçen gün kültürel yönden yozlaşmaya ve olumsuz yönde hızla değişmeye başladığını görmekteyiz. Aile büyüklerimizin; *"Eskiden söyleydi, nerede o eski adetler, nerede o komşuluk ilişkileri,*

büyüğe saygı yok artık!...
dediklerini sıklıkla duymaktayız.

Tavşanlı halkı sıcakkanlı ve yardımseverliğiyle ön plana çıkmaktadır. Kendilerine has şiveleri vardır. Bu özellikleriyle gerek Kütahya’da gerekse çevre il ve ilçelerde kolayca tanınırlar. Yardımseverlik ve akrabaya olan bağımlılıkları bu gelenek ve göreneklerine adeta nakış gibi ince ince işlenmiştir. Özellikle Tavşanlılı aileler, gelinlerine çok düşkündürler. Onları ana ve baba evindeki gibi mutlu etmeye son derece gayret ederler. Klasik gelin-kaynana kavgalarına pek rastlanmaz. En azından geleneklerine, örf ve adetlerine bağlı olan ailelerde bu kavgalar yaşanmamaktadır.

Aileler, gelinlerine gösterdikleri sevgi ve ilgiyi kızlarından ve damatlarından da esirgememeye özen gösterirler.

Tavşanlı’da geçmişten beri süregelen bir gelenek vardır; ‘Salı ve Cuma günleri kızları anne ve babalarının yanlarına, akşam olunca da damatları kayınvalidelerine giderler.’ Uzun yıllardan beri süregelen bu gelenek, ailelerin evlatlarını ne kadar çok sevdiklerinin ve onlara ne kadar ilgi gösterdiklerinin bir kanıtı olsa gerek. Eskiden yine varlıklı olan aileler, Kurban Bayramında semiz bir koçun boynuzuna altın bilezik takıp gelinlerine hediye ederlermiş. Günümüzde pek uygulanmasa da eskiden bayram arefesinde gelin ve kızlara baklava veya çerez götürmek adettenmiş.

Ramazan Ayının onbeşinci gününde aileler, gelinlere ve kızlara halk arasında bitli helva denilen susamlı helva götürürlermiş. Bu adet günümüzde de halen uygulanmaktadır.

Tavşanlı’nın eski adetlerinden biri de Ada’ya pikniğe gitmektir. Hidrellez

gününde mutlaka Kocasuyun kenarına, Ada Mesireliğine pikniğe gidilirmiş. Yine Hidrellez akşamı bir kese içinde para veya altın bağlanır, Hidrellez geçince de o para veya altının iki kat artacağına inanılırmış. Toprağa yaş soğan dikilir ve dilekte bulunulmuş. Şayet soğan yeşillenirse dileğin kabul olduğuna, soğan yeşillenmemişse dileğin kabul olmadığına inanılırmış. Çimlerin üzerindeki çiğ alınır ve bu çiğle yoğurt mayalanır veya hamur yoğurulmuş.

Bu şekilde yapılan yoğurdun veya karılan hamurun bereketli olacağına inanılırmış. Nevruz gününe halk arasında Sultan Nevruz denir. Bu günde suya dokunan kişinin elinde veya yüzünde çeşitli cilt hastalıklarının olacağına inanılırmış. Yine Nevruz gününde toprağa ev, araba vb. şeylerin resimleri çizilir ve o çizdiği şeye bir gün sahip olacağına inanılırmış.

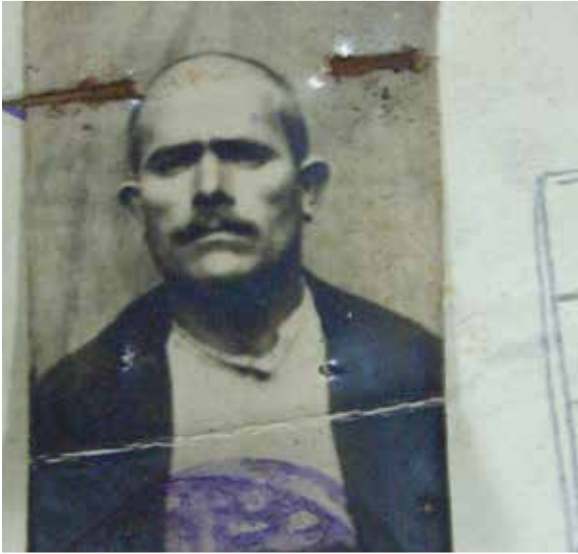
Ceddin Deden Neslin Baban

Süleyman Hocaşâde Halil
Baba adı: Mehmed Efendi
Anne adı: Fatma
Doğum yılı: 1912
Mahallesi: Cami-i kebir/ Tavşanlı
Mesken numarası: 101/1
Yıl: 1926

Şeyhoğlu Sadık Efendi
Baba adı: Ahmed Efendi
Anne adı: Ayşe
Doğum yılı: 1900
Mahallesi: Hacı Hüseyin Efendi/ Tavşanlı
Mesken numarası: 92
Yıl: 1926

Cete oğlu Şerif
Baba adı: Sadeddin
Anne adı: Ayşe
Doğum yılı: Miladi 1894
İkameti: Çukur köy/ Tavşanlı
Hane numarası: 10/2
Yıl: 1926

Hacı Arifoğlu Mustafa
Baba adı: Hacı İbrahim
Anne adı: Fatma
Doğum yılı: 1875
İkameti: Ağaköy/ Tavşanlı
Hane numarası: 1/3
Yıl: 1927

Tavşanlı Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri-1980 yılı

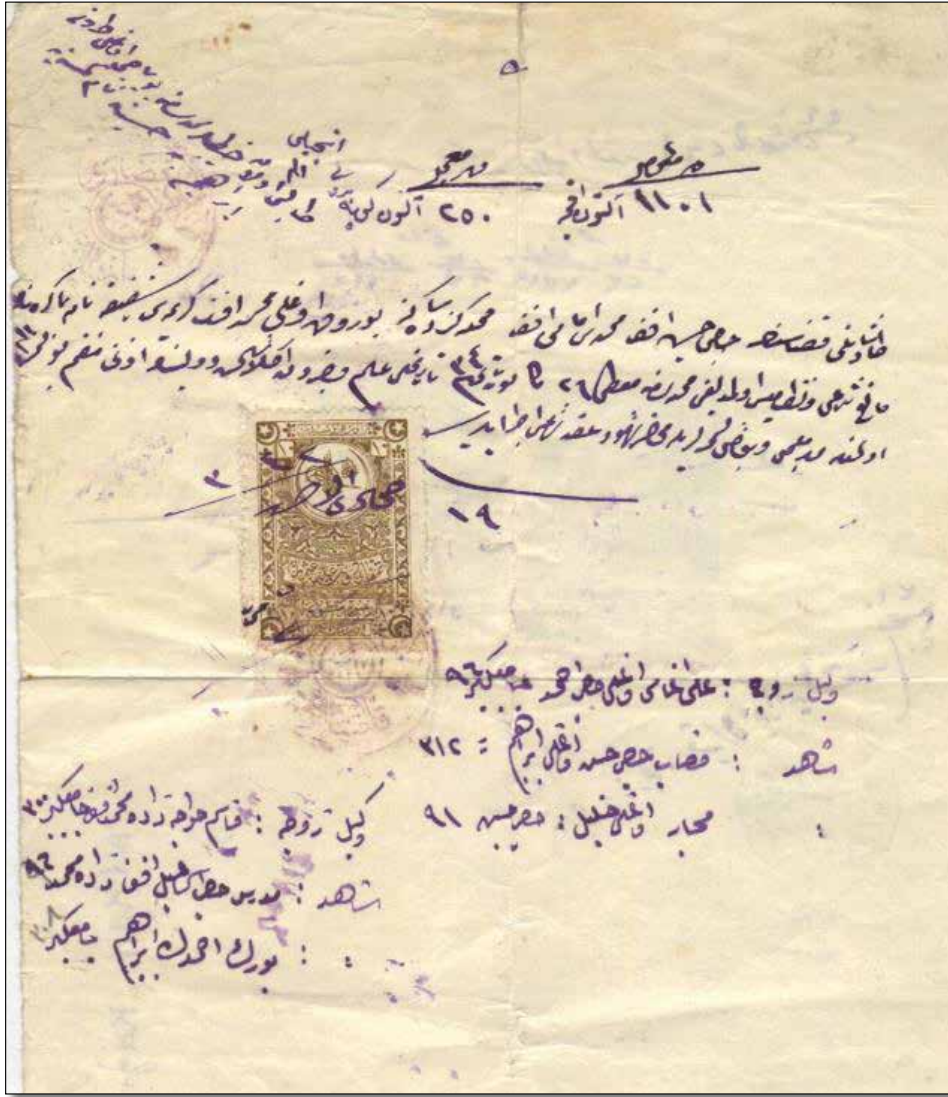
Tavşanlı Ortaokulu Öğrencileri-
Ortadaki Orhan Kasap-1960 Yılı

Tunçbilek Ortaokulu-1977

1931 yılında Tavşanlı'daki öğretmenler

BOYACILARDAN İBRAHİM İLE BURUKLARDAN ŞEFİKA'NIN NİKÂH AKDİ

Belgenin okunuşu:

Yukarıdaki bu belge Hicri 19 Cemaziyelahir 1342- Miladi 1923 yılına aittir. Söz konusu belge; Hatipler Mahallesinde oturan **Boyacıoğlu sülalesinden Hüseyin'in oğlu İbrahim'in** Hacı Hüseyin Efendi Mahallesinde oturan **Burukoğlu Mehmed'in** kızı Şefika ile evlenmelerine mani olmadığına dair (26 Kanun-ı sani 1918 tarihli) belgeye dayanılarak kıyılan nikahın akdidir. Nikah akdinde boşanma veya ölüm halinde kız tarafına verilmesi kararlaştırılan bedel olan **mehr-i müeccel** 1.101 altın akçe olup yine nikah sırasında kız tarafına verilen para, başlık olan **mehr-i muaccel** ise (250..?) altın küpedir.

Nikah akdinin alt kısmında erkeğin vekili Ulucami mahallesinden 1879 doğumlu Ali Ağaoglu Hacı Ahmed, şahitleri ise; 1894 doğumlu Kasap Hacı Hasanoglu İbrahim ve Hacı Hüseyin Efendi Mahallesinden Macaroğlu Halil'dir. Kızın vekili ise; Ulucami mahallesinden 1883 doğumlu Kasım Hocaşâde Mehmed Efendi, şahitleri ise; 1875 doğumlu Müderris Hacı İsmail Efendizâde Mehmed ile Ulucami mahallesinden 1890 doğumlu Buruk Ahmed'in İbrahim'dir.